

OBSAH

Úvod.....	4
1. Sekcia: Analýza nerovností, rozdielov a možností súčasnej situácie.....	5
1.1. Existujúce politiky.....	5
1.1.1. Koncepcia rozvoja vidieka SR do roku 2005.....	5
1.1.2. Koncepcia agrárnej a potravinovej politiky SR do roku 2005.....	6
1.1.3. Koncepcia lesníckej politiky SR do roku 2005.....	8
1.2. Očakávané dopady spojené s realizáciou Poľnohospodárskej a potravinárskej politiky v Slovenskej republike.....	9
1.3. Analýza situácie a účinnosť existujúcich nástrojov realizácie politiky.....	13
1.4. Hlavné faktory smerujúce k ekonomickej a sociálnej súdržnosti a trvalo udržateľnému rozvoju a/alebo premene.....	14
1.5. Poučenie z kľúčových udalostí ovplyvňujúcich realizáciu politiky.....	20
1.6. Problémy z hľadiska hodnotenia a monitoringu politiky.....	24
1.7. Koherentné hodnotenie nerovností, ktoré je potrebné riešiť.....	24
1.8. Zoznam potrieb rozvoja, ktoré by mohli byť adresované PRV.....	26
1.9. Záver sekcie 1:.....	28
2. Sekcia: Zhodnotenie logických rámcov a celkové zosúladenie stratégie.....	29
2.1. Oprávnenosť stratégie, cieľov a priorít.....	32
2.2. Závažnosť cieľov a prioritných potrieb rozvoja regiónu.....	34
2.2.1. Sumarizované operačné ciele opatrení navrhnutých v PRV.....	36
2.2.2. Krytie rozvojových aktivít opatreniami.....	37
2.3. Vzájomné zosúladenie operačných a globálnych cieľov.....	40
2.4. Zosúladenie s národnými politikami a politikami Spoločenstva.....	42
2.5. Konzistentnosť cieľov PRV a cieľov politik EU.....	43
2.6. Záver sekcie 2:.....	43
3. Sekcia: Kvantifikácia cieľov.....	44
3.1. Kvantifikácia cieľov.....	44
3.2. Logický rámec pre opatrenia Priority 1.....	45
3.3. Logický rámec pre opatrenia Priority 2.....	49
3.4. Overovacie otázky.....	50
3.5. Záver sekcie 3:.....	51
4. Sekcia: Hodnotenie očakávaných socio-ekonomických dopadov, odôvodnenie politiky a rozdelenia finančných prostriedkov.....	52
4.1. Očakávané dopady a výsledky týkajúce sa celkových, špecifických a operačných cieľov.....	52
4.2. Zdôvodnenie politik a pridelenie finančných zdrojov.....	54
4.3. Záver sekcie 4:.....	57
5. Sekcia: Kvalita realizácie a monitorovacie mechanizmy.....	58
5.1. Identifikácia nevyhnutných vylepšení.....	58
5.2. Stupeň ozrejmenia riadiacich a realizačných povinností.....	58
5.3. Efektívne finančné siete a kontrolné mechanizmy.....	59
5.4. Príslušné postupy a výberové kritériá posilňujúce efektívnosť výberu projektov.....	59
5.5. Špecifické mechanizmy pre inovatívne činnosti.....	59
5.6. Záver sekcie 5:.....	59
6. Sekcia: Závery a odporúčania.....	60
6.1. Sekcia 1: Analýza nerovností, rozdielov a možností súčasnej situácie.....	60
6.2. Sekcia 2: Zhodnotenie logických rámcov a celkové zosúladenie stratégie.....	61
6.3. Sekcia 3: Kvantifikácia cieľov.....	64
6.4. Sekcia 4: Hodnotenie očakávaných socio-ekonomických dopadov a zdôvodnenie politiky a rozdelenia finančných prostriedkov.....	64
6.5. Sekcia 5: Kvalita realizácie a monitorovacie mechanizmy.....	64

Úvod

Výsledkom tohto dokumentu je Ex-ante hodnotenia Plánu rozvoja vidieka Slovenskej republiky na roky 2004-2006 (PRV). PRV vypracovalo Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky (MP SR) v súlade s príslušnou legislatívou ES za účelom definovania intervencií, ktoré budú vykonané s finančnou pomocou z garančnej sekcie EAGGF.

Ex-ante hodnotenie PRV bolo vypracované nezávislými odborníkmi firmy Euroconsulting s.r.o. Bratislava, na základe zmluvy s Ministerstvom pôdohospodárstva SR. Zadanie pre ex-ante hodnotenie a návrh PRV boli odovzdané riešiteľskému tímu a tvoria súčasť predmetnej zmluvy. Článok 55 implementačného nariadenia Komisie (ES) č. 445/2002 stanovujúceho podrobné pravidlá pre uplatňovanie nariadenia Rady (ES) č. 1257/1999 o podpore rozvoja vidieka z Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a garančného fondu, uvádza kľúčové podmienky pre ex-ante hodnotenie plánov rozvoja vidieka.

V súlade s inštrukciami EÚ týkajúcimi sa prípravy predbežných hodnotení, tento dokument obsahuje nasledovné hlavné body:

- analýza silných a slabých stránok a potenciálu krajiny, regiónu alebo sektora
- analýza výsledku predchádzajúceho hodnotenia
- zhodnotenie súdržnosti navrhovanej stratégie
- konzistenciu so Spoločnou poľnohospodárskou politikou a ostatnými politikami
- hodnotenie očakávaných socio-ekonomických dopadov a zdôvodnenie politiky a rozdelenia finančných prostriedkov
- kvantifikácia cieľov s osobitnou pozornosťou venovanou strategickým a operačným cieľom
- kvalita realizácie a monitorovacie mechanizmy.

Každému z týchto bodov je v dokumente venovaná osobitná časť a v závere sú popísané zhrnutia a odporúčania ktoré neboli premietnuté do PRV počas jeho prípravy. V prílohách dokumentu sú údajové informácie, zoznam otázok ktoré slúžili k vypracovaniu hodnotenia.

Ex-ante hodnotenie bolo vypracované na základe:

- posúdenia prvého návrhu Plánu rozvoja vidieka
- konzultácií so spracovateľmi Plánu rozvoja vidieka
- účasti na stretnutiach so zainteresovanými inštitúciami a sociálnymi partnermi
- posúdenia a komentárov rôznych regionálnych a národných návrhov
- koordinácie PRV s Národným rozvojovým plánom a príslušným SOP .

Hodnotenie bolo vypracované a vedené spôsobom, ktorý poskytol transparentné a prísne posúdenie PRV. Pracovníci Euroconsulting sa podieľali taktiež aj na vypracovaní Ex-ante hodnotenia SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka. Je však treba tiež poznamenať, že posúdenie niektorých z vyššie uvedených bodov je obmedzené štádiom prípravy PRV a časovou náročnosťou. Ako príklad uvádzame, že niektoré opatrenia boli navrhnuté na základe ešte nie definitívne schválenej legislatívy ES a postupne môže prísť k ich modifikácii. Rovnaké obmedzenie vyplynulo aj pre opatrenia Cieľa 2, ktoré logicky kopírujú zoznam opatrení SOP, pričom tento je priebežne upravovaný.

1. SEKCIA: ANALÝZA NEROVNOSTÍ, ROZDIELOV A MOŽNOSTÍ SÚČASNEJ SITUÁCIE

- 1.1 Existujúce politiky
- 1.2 Analýza situácie a účinnosť existujúcich nástrojov realizácie politiky
- 1.3 Poučenia z kľúčových udalostí ovplyvňujúcich realizáciu politiky
- 1.4 Poučenia získané z Phare a SAPARD programu
- 1.5 Problémy z hľadiska vyhodnotenia a monitoringu politiky
- 1.6 Koherentné hodnotenie rozdielov
- 1.7 Zoznam potrieb rozvoja

1.1. Existujúce politiky

Preverené dokumenty

Koncepcia rozvoja vidieka do roku 2005

Koncepcia agrárnej a potravinovej politiky do roku 2005

Koncepcia lesníckej politiky do roku 2005

V období rokov 1999-2001 prijala Slovenská republika viaceré strategické dokumenty, v ktorých na základe analýz východiskového stavu stanovila princípy, ciele a priority spolu s návrhom opatrení na realizáciu v horizonte do roku 2005.

Pre potreby ďalších častí hodnotenia boli analyzované súčasné existujúce politiky v zásadných oblastiach rozvoja vidieka, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva. Vzhľadom na to, že predmetné dokumenty vypracované v minulom období neobsahujú zvyčajne zaužívaný popis, hodnotitelia v rámci možností zosumarizovali popis politík do rámca jednotlivých cieľov (globálne, špecifické príp. operačné) a do opatrení, ktoré majú byť realizované v danom časovom období.

1.1.1. Koncepcia rozvoja vidieka SR do roku 2005

Tabuľka 1.1

Globálny cieľ		
Udržateľný rozvoj vidieckych oblastí		
Špecifické ciele		
▪ Udržať populáciu na vidieku a zlepšiť demografický vývoj, hlavne okrajových obcí ▪ Zvýšiť úroveň ekonomických a sociálnych príjmov vidieckeho obyvateľstva ▪ Vytvárať nové pracovné príležitosti v perspektívnych vidieckych sektoroch ▪ Rozvíjať kultúru a estetiku vidieka, využívať kultúrne, etnografické a historické tradície	▪ Zachovať a ochraňovať biodiverzitu a rozmanitosť krajiny ▪ Zabezpečiť udržateľným spôsobom ochranu pôdy vody a ovzdušia ▪ Ochraňovať biotopy „zelených oblastí“ ▪ Zachovať poľnohospodárstvo aj v nekonkurenčných horských oblastiach, kde tvoria základnú podmienku pre krajinotvorbu a majú sociálne a ekologické funkcie, vrátane udržania osídlenia ▪ Realizovať všetky aktivity v súlade s ochranou životného prostredia	▪ Podporovať zapojenie miestnych komunít do aktivít rozvoja vidieka a vzťahy medzi obyvateľmi miest a vidieka ▪ Zvýšiť účasť obyvateľov vidieka na rozhodovaní o využití finančných prostriedkov komunity ▪ Vybudovať technickú infraštruktúru pre skvalitnenie podmienok bývania a práce na vidieku ▪ Vytvárať podmienky pre sociálno-demografickú stabilitu vidieckej krajiny, najmä v zaostalých regiónoch

Priority		
RDP1. Rozvoj ekonomických aktivít vhodných pre vidiek (vidiecka ekonomika a zamestnanosť)	RDP2. Ochrana životného prostredia a kultúrneho fondu (životné prostredie vidieka)	RDP3. Zvýšenie kvality života vidieckeho obyvateľstva (kvalita života vidieka)
Operačný cieľ RDP1: Podporovať rozvoj diverzifikovaných ekonomických aktivít na vidieku umožňujúcich tvorbu pracovných príležitostí a dodatočné príjmy pre vidiecke obyvateľstvo	Operačný cieľ RDP2: Zabezpečiť ochranu všetkých prírodných zdrojov, udržiavať a obnovovať príťažlivé životné prostredie a primerané podmienky na udržanie vidieckeho typu osídlenia	Operačný cieľ RDP3: Napomáhať rozvoju ľudského potenciálu vidieka v oblasti vzdelávania, poradenstva a informatiky ako aj v oblasti kultúrnej a duchovnej
Opatrenia		
- rozvoj poľnohospodárstva vrátane alternatívneho a organického - rozvoj lesného hospodárstva s dôrazom na verejnoprospešné funkcie - rozvoj spracovateľského priemyslu na báze surovín vidieka - rozvoj regionálnych produktov a tradičných remesiel - rozvoj služieb - rozvoj vidieckej turistiky a agroturistiky - ukončenie reštitúcií a vytvorenie trhu s pôdou - rozvoj bytovej výstavby - rozvoj technickej infraštruktúry	- ochrana vody, pôdy a ovzdušia - využívanie obnoviteľných zdrojov - odpadové hospodárstvo – využívanie bioodpadu - budovanie technickej infraštruktúry - zabezpečenie dopravnej dostupnosti - podpora územného plánovania vrátane krajinotvorby s dôrazom na zachovanie tradičnej architektúry	- rozvoj vzdelávania, rekvalifikačných programov a poradenstva - rozvoj informačných technológií pre získavanie informácií ale aj pracovných príležitostí - rozvoj dištančného vzdelávania vidieka - projektovanie a programovanie rozvoja vidieka - vytváranie verejno-súkromných partnerstiev - rozvoj aktivít v oblasti kultúrnej identity

1.1.2. Koncepcia agrárnej a potravinovej politiky SR do roku 2005

Tabuľka 1.2

Globálny cieľ
Európsky model multifunkčného poľnohospodárstva
Špecifické ciele
- Vytvorenie produkčne výkonného, moderného a konkurencieschopného poľnohospodárstva a potravinárstva. - Zabezpečenie dostatku cenovo prístupných, plnohodnotných, kvalitných a zdravotne neškodných potravín domácej výroby pre uspokojenie domáceho dopytu, pri súčasnom využívaní výhod medzinárodnej obchodnej výmeny. - Zabezpečenie plošného využívania disponibilných výrobných zdrojov poľnohospodárstva, najmä pôdy, v maximálne ekonomicky zdôvodnenom rozsahu, ako aj primeranú starostlivosť o poľnohospodársku pôdu, ktorej udržiavanie je významný pre zachovanie rázu krajiny, kultúrne dedičstvo, rekreačné a iné nepoľnohospodárske využívanie územia. - Zabezpečenie primeranej dôchodkovosti v poľnohospodárstve a potravinárstve, ako aj primeranej úrovne osobných dôchodkov ľudí, existenčne závislých na poľnohospodárskej činnosti. - Modernizácia a reštrukturalizácia potravinárskeho priemyslu najmä z dôvodu zabezpečenia vyššej pridanej hodnoty, kvality a hygienickej nezávadnosti potravín. - Prispôbenie poľnohospodárstva environmentálnym požiadavkám na ochranu pôdy, vôd, ovzdušia a zachovávanie prírodného prostredia, druhovej rozmanitosti a ochrane pôvodného genofondu. - Podpora rozvoja regiónov, najmä vo vidieckych oblastiach s významným podielom poľnohospodárstva a nízkou hustotou obyvateľstva, prostredníctvom rozvoja alternatívnych ekonomických činností a tvorby doplnkových zdrojov pre udržiavanie zamestnanosti a poľnohospodárske využívanie zdrojov v medziach trvalo udržateľného rozvoja. - Príprava poľnohospodárstva a potravinárstva na vstup Slovenska do Európskej únie a to postupným prispôbovaním inštitúcií (potravinárskej, veterinárnej a fytoosanitárnej legislatívy) a vytváraním vecných a organizačných predpokladov, v súlade s Národným programom prevzatia <i>acquis communautaire</i>, na prechod k regulačným a kontrolným mechanizmom uplatňovaným v EÚ.

Priority (v koncepcii nazývané piliermi)				
AP 1: Trhové režimy vybraných komodít	AP 2: Viacúrovňová podpora znevýhodnených oblastí	AP 3: Modernizácia zariadení v poľnoh., modernizácia a reštrukturalizácia v potravinárstve a registrácia vlastníckych práv	AP 4: Všeobecné služby a príprava na vstup do EÚ	AP 5: Poľnohospodárske výrobné postupy šetriace životné prostredie, zúrodnenie pôdy a stavby na likvidáciu bodového znečistenia
Operačné ciele programov				
P1.1 Postupne od roku 2002 pripraviť, overiť a uplatniť základné prvky organizovania trhu (trhové poriadky) rozhodujúcich komodít (mlieko, hovädzí dobytok, cukor, obilniny, olejniný, strukoviny, víno, ovocie, zelenina) v zhode s princípmi spoločného organizovania trhu v EÚ. P1.2 Zlepšiť podmienky agropotravinárskeho exportu a znížiť zápornú bilanciu agrárneho zahraničného obchodu SR	P2.1 Kompenzácia nižšej dôchodkovosti hospodárenia v znevýhodnených výrobných podmienkach a úhrada nákladov spojených s plnením verejnoprospešných funkcií poľnohospodárstva. P2.2 Podpora chovu oviec a kôz za účelom dosiahnuť zlepšenie využívania trvalých trávnych porastov a udržiavanie krajiny v kultúrnom stave.	P3.1 Zvýšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárstva, modernizáciou výrobných kapacít a strojnotechnologického zariadenia. Rozšíriť pracovné príležitosti na vidieku, cez diverzifikáciu činnosti v poľnohospodárskych podnikoch. P3.2 Zvýšiť produktivitu práce, zlepšiť využitie výrobných kapacít a hygienu výroby potravín ako aj konkurencieschopnosť potravinárskeho priemyslu na domacom a zahraničnom trhu prostredníctvom modernizácie a koncentrácie výroby P3.3 Ukončiť registráciu vlastníckych práv k pozemkom a urýchliť vykonávanie pozemkových úprav. P3.4 Podporiť začínajúcich farmárov a podnikateľské subjekty preberajúce úpadkové hospodárstva. Inicovať vznik, rozvoj a činnosť odbytových združení výrobcov v oblasti skladovania, pozberovej úpravy a predaja produkcie	P4.1 Zlepšiť postavenie poľnohospodárskych a potravinárskych podnikov na trhu podporou genetiky, štátom poskytovaných veterinárnych a fytozsanitárnych služieb, informatiky a marketingu P4.2 Zlepšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárskych a potravinárskych podnikov cieľovým využitím výsledkov domáceho rezortného výskumu, poradenstva a odborného školstva P4.3 Zosúladiť právne normy, predpisy a inštitúcie v agrárnom sektore SR s EÚ	P5.1 Prostredníctvom environmentálne priaznivých spôsobov hospodárenia na pôde, ktoré sú realizované nad rámec správnych poľnohospodárskych postupov (Kódex správnej poľnohospodárskej praxe) zabezpečiť ochranu prírodného prostredia krajiny (biologickú rozmanitosť), zachovať ohrozené prostredie s vysokou prírodnou hodnotou, zaručiť uchovanie a obnovu prirodzených vlastností pôdy, chrániť vodné zdroje pred znečistením a zachovať kultúrno-historické a prírodné dedičstvo vidieka. P5.2 Optimálne využitie investícií za účelom zlepšenia životného prostredia a jeho zložiek vo vidieckej krajine.
Opatrenia				
- Organizovanie trhu vybraných komodít - Zlepšenie podmienok agrárneho zahraničného obchodu	- Podpora znevýhodnených oblastí - Chov oviec a kôz	- Modernizácia a diverzifikácia v poľnohosp. - Modernizácia a reštrukturalizácia v potravinárstve	- Všeobecné služby pre poľnoh. a potravinárstvo - Rozvoj ľudských zdrojov v poľnoh. a potravinárstve	- Agroenvironmentálny program - Environmentálne investície

		▪ Podpora realizácie vlastníckych práv ▪ Podpora urýchlenia reštrukturalizácie podnikateľských subjektov		
--	--	---	--	--

1.1.3. Koncepcia lesníckej politiky SR do roku 2005

Tabuľka 1.3

Globálny cieľ Zachovanie, účinná ochrana a zveľadovanie lesov		
Špecifické ciele ▪ riešenie zásadných problémov správy a užívania lesov na Slovensku v záujme zabezpečenia trvalého úžitku pre ich vlastníkov a plnenia verejnoprospešných funkcií ▪ zmierňovanie a odstraňovanie dôsledkov pôsobenia významných antropogénnych škodlivých činiteľov, najmä imisií z domácich a zahraničných zdrojov na lesy ▪ optimálne využívanie produkčných schopností lesov - osobitne ťažbových možností so zámerom vytvoriť dostatok finančných zdrojov (prostriedkov) na krytie nákladov v pestovnej činnosti, ale aj pre obnovu a správu hmotného a nehmotného investičného majetku. Zlepšiť hmotné a sociálne podmienky zamestnancov pracujúcich v lesnom hospodárstve ▪ vytváranie dodatkových dôchodkových zdrojov formou doplnkovej činnosti v lesnom hospodárstve a spolpatnením verejnoprospešných služieb. Udržať zamestnanosť a zabezpečiť stabilitu a rozvoj vidieka v regiónoch s významným zastúpením lesov ▪ posilňovaním dozoru nad hospodárením v lesoch a zvýšiť podľa finančných možností úroveň ich obhospodarovania a ochrany. Prehodnotenie a racionalizácia činnosti v hospodárskej úprave lesov, poradenstve, vede a výskume a inštitucionálne dobudovanie lesníctva ▪ rozvinutie medzinárodných vzťahov a kompatibilita v základných otázkach lesníctva s krajinami Európskej únie.		
Priority		
FP 1: Usporiadanie vlastníctva, správy a náhrad za využívanie lesných pozemkov	FP 2: Obhospodarovanie a ochrana lesov	FP 3: Zvýšenie efektívnosti v lesnom hospodárstve, stabilizácia sociálnej politiky
Operačné ciele programov		
FP 1.1 usporiadať vlastníctvo lesov malých výmer, doriešenie správy (odštatnenia) lesných ciest	FP 2.1 Zachovať a zabezpečiť reprodukciu genofondu lesných drevín, osobitnú pozornosť venovať záchrane pôvodného genofondu, najmä v imisných oblastiach horských lesov	FP 3.1 Minimalizovať náklady a maximalizovať výnosy a to aj rozvíjaním ziskových doplnkových výrob a činností, využívaním ponuky a dopytu na trhoch lesných produktov, vrátane optimalizácie obchodu s drevom
FP 1.2 riešiť problematiku vytvárania spoločenstiev a združovania vlastníkov nešťatných lesov	FP 2.2 Realizovať program zalesňovania poľnohospodársky nevyužitelných pôd	FP 3.2 Dosiahnuť efektívnejšie využívanie plného potenciálu dreva v podmienkach SR
FP 1.3 doriešiť správu lesného majetku štátu, zabezpečiť posilnenie dozoru nad hospodárením v lesoch	FP 2.3 zmeniť existujúci stav ťažby a pri lesných činnostiach používať environmentálne akceptovateľnú techniku, rekonštruovať zväžnice vyhovujúcich parametrov na odvozné cesty	
	FP 2.4 Realizovať nákup technológií na energetické využitie biomasy	

	FP 2.5 pokračovať v monitorovaní zdravotného stavu lesov	
Opatrenia		
- Vlastníctvo, správa lesných pozemkov, nutný nájom a úhrada nákladov za obmedzovanie vlastníckych vzťahov. Doriešenie správy (odštatnenie) lesných ciest. - Združovanie vlastníkov neštátnych lesov, právne usporiadanie pozemkových spoločenstiev a obhospodarovania nedostatočne obhospodarovateľných lesov vlastníkov neštátnych lesov - Stabilizácia podniku Lesy SR, š.p. Banská Bystrica. Inštitucionálne vybavenie lesníctva.	- Obnova a výchova lesných porastov - Zalesňovanie poľnohospodársky nevyužitelných pôd - Ťažba a ťažbovo-výrobné technológie, sprístupňovanie lesných porastov - Netradičné využívanie lesných produktov, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka - Monitoring zdravotného stavu lesov a ich ochrana, ozdravné opatrenia v lesoch poškodených imisiami	- Znižovanie nákladov a zvyšovanie tržieb - úhrada "verejnoprospešných služieb" - Drevo – surovina 21. storočia, spoločná koncepcia lesníckej a drevárskej politiky

1.2. Očakávané dopady spojené s realizáciou Poľnohospodárskej a potravinárskej politiky v Slovenskej republike

Realizácia Poľnohospodárskej a potravinárskej politiky, pri súčasnom rešpektovaní environmentálnych a sociálnych funkcií poľnohospodárstva, povedie k posilneniu efektívnosti a konkurencieschopnosti poľnohospodársko-potravinárskej výroby, primeranému využívaniu domácich výrobných faktorov, výhod medzinárodného obchodu a pozitívnej zmeny v oblasti príjmov poľnohospodársko-potravinárskeho sektora.

Stratégia poľnohospodárskej a potravinárskej politiky je založená na reálnych možnostiach slovenskej ekonomiky. Je založená na využití daného poľnohospodárskeho priestoru na efektívnu poľnohospodársku produkciu vo výrobných oblastiach a na aplikácii podpory nevýrobných funkcií poľnohospodárstva, predovšetkým v znevýhodnených oblastiach.

Cieľ zachovania infraštruktúry celého poľnohospodárskeho teritória a splnenie jeho multifunkčnej úlohy bude vyžadovať diferencované zintenzívnenie výroby a preto aj regionálne diferencovanie podpory výroby. Súčasne by sa malo zabrániť disproporcionálnemu rastu zintenzívnenia spôsobujúceho znečistenie životného prostredia.

Výpočty navrhovaného rozsahu výroby a využitia poľnohospodárskej pôdy sú založené na:

- komoditných koncepciách (predpokladaný rast intenzity a využitia poľnohospodárskej pôdy),
- raste kúpnej sily a uprednostňovaní spotreby potravín,
- schopnosti vyvážať určitý objem nadbytočnej produkcie a dopĺňať výrobný deficit,
- súlade so záväzkami voči Svetovej obchodnej organizácii,
- predpokladanej úrovni domácich cien v roku 2005 ovplyvnených cenami na svetových trhoch a výmenným kurzom,
- nákladovej úrovni jednotlivých poľnohospodárskych a potravinárskych komodít predpovedaných pre daný časový horizont.

Všetky modelové varianty poukázali na:

- nevyhnutnosť podpory diferencovanej podľa jednotlivých komodít zabezpečenia základných potravín z domácej produkcie v požadovanom množstve a kvalite,
- nevyhnutnosť diferencovanej nevýrobnej podpory a príjmovej podpory.

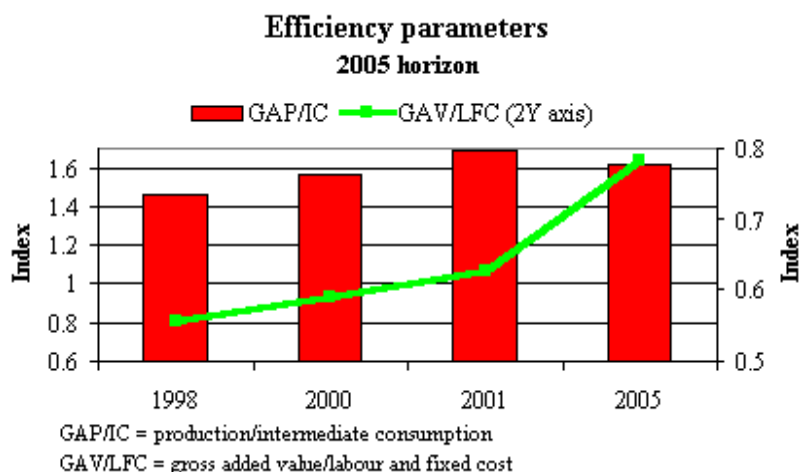
Bude nevyhnutné zaviesť extenzívnu výrobu na časti poľnohospodárskej pôdy, využívať ju na pestovanie okrajových, technických a iných alternatívnych plodín určených na nepotravinárske využitie. Extenzívny chov dobytka a oviec bude podporovaný v horských a podhorských oblastiach. V tejto súvislosti bude nevyhnutné revitalizovať časť trvalých trávnych porastov.

Hrubá poľnohospodárska výroba (HPV) bude po roku 2000 rásť rovnako v nominálnom ako aj v reálnom vyjadrení, pričom hlavným zdrojom tohto rastu bude rastlinná výroba.

Tento rast je podmienený:

- rastúcou spotrebou intenzifikačných vstupov (medzispotreba) a ich kvalitou,
- aplikáciou osvedčených výrobných metód,
- technologickými a technickými zmenami podporovanými cieľovými prostriedkami definovanými v koncepcii.

Graf. č. 1.1 –rast efektivity

Rast efektivity, podmienený predovšetkým zvýšením výrobnjej intenzity a znížením jednotkových nákladov, sa prejaví v raste pridanej hodnoty.

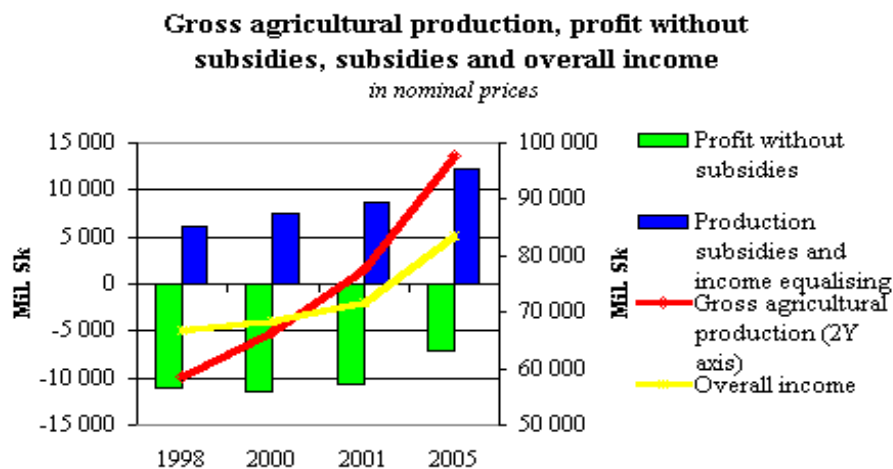
Prostredníctvom zosúladenej implementácie cieľov koncepcie dosiahne poľnohospodárstvo na konci horizontu (2005) celkový zisk vo výške približne 5 miliárd Sk, vrátane dotačných zdrojov na podporu výroby.

V porovnaní s rokom 2000 sa hrubá poľnohospodárska výroba zvýši o 47% (v nominálnom vyjadrení), z čoho vplyv rastu cien predstavuje 28%.

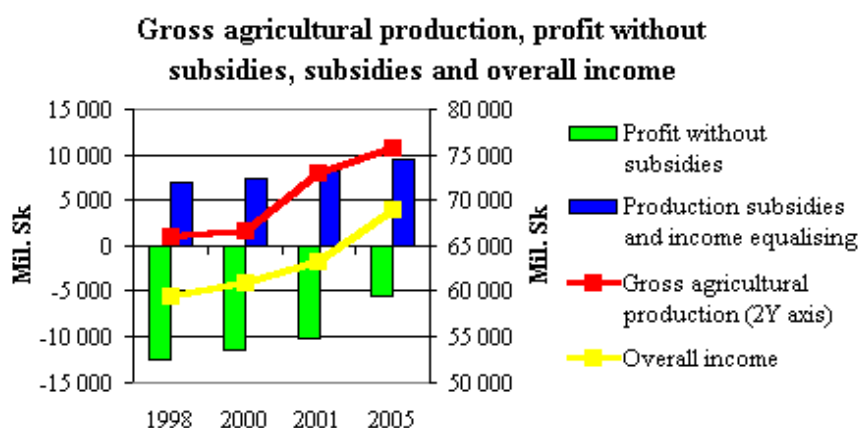
Dopad stratégie na rozvoj produkcie hlavných poľnohospodárskych a potravinárskych komodít

Stratégia poľnohospodárskej a potravinárskej politiky posilní celkové využitie týchto zdrojov a podmienok pre diferencovanú intenzitu poľnohospodárskej výroby s cieľom zabezpečenia základných potravín z domácich zdrojov.

Graf č. 1.2 – celková poľnohospodárska výroba (v nominálnych cenách)

Graf 1.3 – celková poľnohospodárska výroba

Dopad rozvoja a celkovej produkcie Slovenska z hľadiska jej regionálneho rozdelenia

Regionálne rozdelenie produkcie berie koncepcia do úvahy rozsahom výroby a úrovne výrobných parametrov. Podpora prostredníctvom dotácií má za cieľ zlepšenie rozdelenia výroby do najvhodnejších prírodných, pôdných a klimatických podmienok.

Dopad na dopyt po hlavných poľnohospodárskych a potravinárskych komoditách

Hlavným cieľom je podporovať rast konkurencieschopnosti voči dovozom a vo vybraných komoditách aj ich exportovateľnosť. Dopyt a využitie produkcie bude ovplyvnený očakávaným vývojom rastu spotreby krmív, počtom zvierat a skutočnými príjmami obyvateľstva, ktoré určia vývoj spotrebiteľských cien a zahraničný dopyt.

Dopad na zahraničný obchod s hlavnými poľnohospodárskymi a potravinárskymi komoditami

U vybraných produktov sa očakávajú vývozné dotácie, napr. u sladu, cukru, mäsových konzerv, mliečnych výrobkov, ovocia, zeleniny a obilnín. Cieľom je dosiahnuť vysokú mieru využitia exportných príležitostí a konkurencieschopnosti v základných poľnohospodársko-potravinárskych komoditách. Prioritou by sa mali hlavne stať obilniny, olejnaté semená a výrobky z nich, čerstvé a mrazené ovocie a zelenina, slad, pivo, víno, škrob, mliečne výrobky, izoglukóza, jahňacina a hovädzina a mäsové výrobky.

Dopad na potrebné zdroje na obnovu základných výrobných prostriedkov a modernizáciu sektora

Potreba zdrojov na obnovu základných výrobných prostriedkov a modernizáciu do roku 2005 je odvodená zo súčasnej situácie opotrebenia budov a strojového parku. Financie potrebné na obnovu strojového parku v poľnohospodárstve boli vypočítané na 9,7 miliardy Sk ročne (s jednoduchou reprodukciou 12,5%). Rekonštrukcia a modernizácia budov bude vyžadovať približne 2 až 3 miliardy Sk ročne. Z vyššie uvedeného vyplýva, že na každoročnú obnovu základných prostriedkov je potrebná čiastka 11,7 – 12,7 miliardy Sk (v cenách z roku 2000).

Investície v potravinárskom priemysle vyžadujú finančné zdroje v hodnote 12,7 miliardy Sk (v cenách z roku 2000).

Napriek očakávanému zvýšeniu objemu vlastných investičných zdrojov z odpisov a zisku, ich nedostatok v celom období rokov 2001 až 2005 bude zrejmý. To je aj dôvod, prečo sa SR spolieha na externé zdroje, ktoré pokryjú investičné potreby predovšetkým prostredníctvom štátnej dotačnej podpory a zdrojov zabezpečených z EÚ v zmysle predvstupovej pomoci v rámci programu SAPARD.

Dopad na príjmy obyvateľstva pracujúceho v poľnohospodárstve

Reštrukturalizácia potravinárskeho priemyslu a rozšírenie okruhu výrobkov s vyššou pridanou hodnotou a ich umiestňovanie na trhu bude prispievať k zvýšeniu príjmov v potravinárskom sektore a následne aj v poľnohospodárstve.

Dopad na zamestnanosť a produktivitu práce

Dôjde aj k zníženiu počtu pracovníkov v potravinárskom sektore. Faktory ďalšieho znižovania budú zhŕňať racionalizáciu a zvýšenie produktivity práce, pokračujúcu reštrukturalizáciu podnikového sektora a prispôsobenie veľkosti poľnohospodárskej a potravinárskej výroby dopytu po potravinárskych výrobkoch.

Dopad na životné prostredie a rozvoj vidieka

Rozdiel v systematických prístupoch pri využívaní výroby pozostáva v diferencovanej intenzite vstupov a vzťahu medzi výstupom rastlinnej výroby a zabezpečením prepojenia so živočíšnou výrobou. Implementáciou polointenzívneho a extenzívneho systému riadenia v horských a chránených oblastiach sa životné prostredie a ekológia v skutočnosti zlepšia.

Pozitívny dopad

a) na životné prostredie (vo všeobecnosti)

- väčší dôraz na pestovanie viacročných krmovín zvýši rozsah pozitívnych vplyvov na pôdu (zlepšenie štruktúry pôdy, stabilizácia obsahu vody, schopnosť vsakovania a zadržovania vody, melioračný účinok atď.),
- širšie využitie obnoviteľných zdrojov energie (bionafta, bioetanol, biomasa),
- využitie poľnohospodárskej pôdy na nepotravinovú výrobu (napr. pestovanie technických plodín, liečivých rastlín a korenín, pestovanie sadeníc atď.),
- zastavenie erózie pôdy vplyvom vyhlásených programov za využitia verejných zdrojov.

b) na rozvoj vidieka

- zvýšená konkurencieschopnosť komodít a zvýšený výnos predovšetkým pri obilí a repe a v potravinárskom sektore,
- zlepšenie životného prostredia a vytvorenie vidieckej krajiny pod vplyvom využitia programu SAPARD,
- vytvorenie nových pracovných miest diverzifikáciou činností.

Negatívny dopad

a) na životné prostredie

- nepredpokladá sa

b) na rozvoj vidieka

- ďalšie zníženie počtu pracovníkov v poľnohospodárstve.

Dopady ostatných politík

Koncepcia rozvoja vidieka a koncepcia lesníckej politiky neobsahuje konkrétny popis dopadov z realizácie týchto politík.

Záver

Z analýzy týchto dokumentov vyplýva, že mnohé oblasti navrhovaných opatrení sú duplicitne riešené vo viacerých dokumentoch. Podľa zistení mala mať Koncepcia rozvoja vidieka medziodvetvový charakter, čo je logické na synergické pôsobenie rôznych činností vo vidieckych oblastiach, avšak vzhľadom na rezortný prístup je vo väčšej miere realizovaná indiferentne. Preto sa mnohé aktivity objavujú aj v Koncepcii agrárnej a potravinovej politiky, ktorú zabezpečuje Ministerstvo pôdohospodárstva.

1.3. Analýza situácie a účinnosť existujúcich nástrojov realizácie politiky

Preverené dokumenty

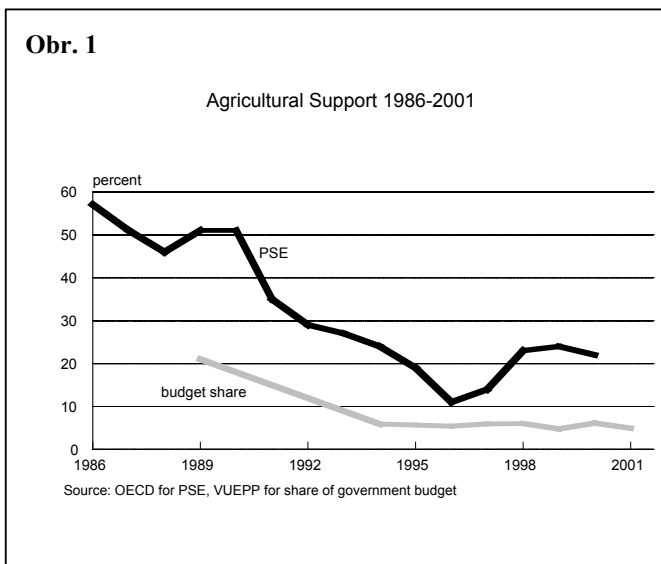
Analýza vývoja poľnohospodárstva a potravinárstva v období rokov 1990-1998 (VUEPP)

Poľnohospodárstvo a potravinárstvo v Slovenskej republike (štúdia Svetovej banky-2002)

Správa o poľnohospodárstve a potravinárstva v Slovenskej republike 2002 (Zelená správa)

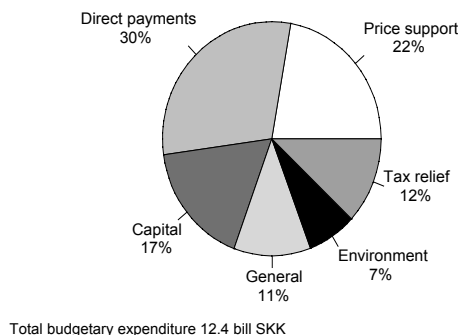
Vývoj poľnohospodárstva

Podiel poskytovanej podpory poľnohospodárstvu a potravinárstvu prudko poklesol z viac ako 20% vládneho rozpočtu v roku 1989 na približne 6% od roku 1994. V nominálnych cenách sa celková podpora sektoru očakáva na úrovni 12 miliárd Sk v roku 2001 v porovnaní s 19,5 miliardami Sk v roku 1989. Pri zohľadnení inflácie 140% v období rokov 1989 až 2001 bol tak poľnohospodársky sektor v reálnych číslach ochudobnený o 75% podpory, ktorá poklesla na úroveň jediného štvrtroka v roku 1989. Rovnaký pokles sa odráža v ekvivalentnej dolárovej hodnote podpory v rozmedzí rokov 1989 až 2001. Avšak od roku 1994 sa podpora poľnohospodárstva pohybuje okolo hodnoty 300 miliónov USD bez zreteľného klesajúceho trendu. Spolu s poklesom objemu podpory poľnohospodárstvu sa percentuálny podiel PSE v slovenskom poľnohospodárstve podľa odhadov OECD znížil z viac ako 50% v 80. rokoch na približne 20% v druhej polovici 90. rokov (**Obr. 1**). Je dôležité poznamenať, že toto základné opatrenie podpory poľnohospodárstva sa opätovne zvýšilo z minima na úrovni 11% v roku 1996 na úrovne prevyšujúce 20% od roku 1997.

Obr. 2

Structure of Budget Support to Agriculture 2001

Súčasnú dotáciu poskytovanú výrobcami (zahŕňajúce podporu úrovne cien a priame platby na súčasné opatrenia – s výnimkou kapitálových výdavkov) činili viac ako 50% rozpočtovej podpory v rokoch 2000 a 2001 (**Obr. 2**). Väčšina z týchto čiastok predstavuje dotácie na produkciu plodín a chov poľnohospodárskych zvierat a rovnako aj dotácie na hospodárenie v znevýhodnených oblastiach (každá kategória dostala viac ako 20% z celkovej sumy). Dotácie vo forme kapitálových výdavkov (vrátane dotácií vo forme malých úverových dotácií pre investičné úvery) činili 10 – 15% z celkovej sumy, pričom zvyšok bol rovnomerne rozdelený medzi dotácie

a daňové úľavy (približne 10% každý rok v každej kategórii). Veľmi dôležitou vlastnosťou tohto systému je však obmedzovanie podpory pre malých poľnohospodárov, keďže väčšina platieb zahŕňa podmienku minimálnej veľkosti prevádzok (napr. hodnoty produkcie na päť kráv alebo 5 hektárov pôdy).

1.4. Hlavné faktory smerujúce k ekonomickej a sociálnej súdržnosti a trvalo udržateľnému rozvoju a/alebo premene

Súčasná situácia v poľnohospodárstve

Od roku 1990, bol transformačný proces poľnohospodárstva vážne ohrozený nízkou úrovňou kapitálových investícií na Slovensku. Investičný podiel v poľnohospodárskom sektore bol približne 60% priemeru investičného podielu pre iné ekonomické sektory. Výsledná nedostatočná kapitálová vybavenosť v sektore ovplyvňuje konkurencieschopnosť poľnohospodárskej produkcie, aj na domacom a aj na zahraničnom trhu. Zhoršenie obchodných podmienok sa zdá byť jedným z najkritickejších faktorov rozvoja sektora v budúcnosti.

Výsledkom privatizácie zanikli bývalé jednotné roľnícke družstvá a štátne majetky a objavovali sa družstvá spoluvlastníkov a veľké súkromné farmy viac organizované ako podnikateľské subjekty. Výsledkom reštrukturalizácie a nasledujúcej privatizácie je rozčlenenie viacerých družstiev do podnikateľských fariem. Naproti tomu menšie súkromné farmy zotrvávajú skôr ako okrajová aktivita, ich pozemky zaberajú 7% z celkovej poľnohospodárskej pôdy s priemernou veľkosťou 7,7 ha.

Avšak napriek tomuto malému percentu je ich príspevok do poľnohospodárstva vysoký. Viac ako 60% z produkcie zemiakov sa uskutočňuje práve na týchto farmách a vlastníci malých fariem (smallholders) sú hlavnými producentmi ovocia a zeleniny. Avšak dominantné veľké družstvá a podnikateľské subjekty, ktoré sú formované ako výsledok zmeny patria medzi najväčšie v Európe.

Zmeny mali silný dopad na poľnohospodárske výstupy. Nerovnosť cien poľnohospodárskych výrobkov a vstupov produkcie znížila zisky do poľnohospodárstva. Produkcia bola prinútená prispôbiť sa spomaleniu finančných tokov, slabšej dostupnosti investícií a operačného kapitálu spôsobenú zníženou dôverou bankového sektora voči poľnohospodárstvu.

Nevykonané pozemkové úpravy a ešte nedokončená reštitúcia pôdy starých vlastníkov je prekážkou fungovania trhu s pôdou. Mnoho reštituovaných pôd je prenajatých veľkým farmám pričom nájomné je 1.5-2.0% z jej trhovej hodnoty.

Súčasná situácia v potravinárstve

Privatizácia potravinárskeho priemyslu je takmer dokončená (98% privatizovaného majetku sa ukončilo v roku 1997). Potravinársky priemysel je 2 najväčším priemyslom s viac než 15% z celkovej priemyselnej výroby. Sektor má okolo 50 000 zamestnancov predstavujúci menej ako 10% z celkovej zamestnanosti v priemysle. Kapacity prvotného spracovania komodít ako mäso, ovocie, zelenina a cukrová repa vplývali na zvýšenie produkcie. Využívanie týchto kapacít sa pohybuje v rozmedzí 40-90% a je vyššie pri vyššom stupni spracovania (konzervárne, pekárne).

Problematika rozvoja potravinárstva v SR je zhrnutá nasledovne:

- Pretrvávajúce podštandardné, zastaralé a nespoľahlivé vybavenie budov a technológií v niektorých sektoroch potravinárskeho priemyslu.
- Chýbajúci záujem/investície na zvyšovanie pridanej hodnoty pri spracovávaní potravín.
- Slabo vyvinuté prepojenia medzi etapami výroby, zberu, skladovania, spracovania a distribúcie v potravinovom reťazci.
- Fragmentácia potravinárskych spracovateľských podnikov v niektorých sektoroch a pomalý posun k reštrukturalizácii a modernizácii v iných sektoroch.
- Insolventnosť významnej časti potravinárskych podnikov.
- Nedostatočne rozvinutá finančná infraštruktúra, ktorá nie je prispôbená špecifickým podmienkam a potrebám poľnohospodárstva a potravinárstva.

Situácia v regiónoch a vo vidieckych oblastiach.

Z uvedených analýz možno konštatovať, že priemerná výška hrubého domáceho produktu v Bratislavskom regióne je dvojnásobok národného priemeru a 3 krát vyššia než v Prešovskom regióne v roku 2001. Podiel nezamestnanosti v Bratislavskom regióne bol 5,8% v roku 2001, zatiaľ čo v 4 z 8 regiónoch to bolo 4 až 5 krát viac.

Metodika OECD a Eurostatu definuje vidieckosť oblastí (NUTS V – hustota obyvateľov nižšia ako 100 obyvateľov/km²) a člení okresy na prevažne mestské (urbanizované), prevažne vidiecke a prechodné. Zamestnanecká štruktúra v týchto zaostalejších regiónoch je charakterizovaná veľmi ťažkou závislosťou na poľnohospodárstve. Sú tu tiež výrazné regionálne rozdiely v poľnohospodárskom výnose na hektár s väčšou závislosťou regiónov dosahujúcich úroveň, ktorá je pod priemerom. Táto kombinácia faktorov ako nízke mzdy a rapidný pokles zamestnanosti v poľnohospodárskom sektore vytvára stále rastúcu rozdielnosť medzi mestskými a vidieckymi regiónmi na Slovensku.

Najvyšší podiel dlhodobo nezamestnaných osôb (42,93%) je zaznamenaných vo vidieckych regiónoch a najnižší podiel je dosiahnutý v mestských regiónoch (24,93%). Podiel dlhodobej nezamestnanosti na vidieku je 2 krát vyšší ako v urbanizovaných regiónoch. Dlhodobá nezamestnanosť na vidieku je zapríčinená nielen nedostatočnou infraštruktúrou ale aj faktom, že na vidieku je len 1 voľné miesto (pracovná príležitosť) na 39 nezamestnaných osôb.

Investície do výnosu a infraštruktúry sa viac zameriavajú na hlavné mestské centrá. Prenesenie zodpovednosti pre poskytovanie mnohých verejných služieb na obecné úrady nebolo spojené s rozmiestnením vhodných zdrojov. Daňový základ vo vidieckych obciach je nízky a nepostačuje to na podporu udržiavania a zlepšenia infraštruktúry. V regiónoch s nízkym HDP na osobu v časti dedín je len 53,3% s prívodom vody a s kanalizáciou 14,1%.

Správa Svetovej banky – Poľnohospodárstvo v SR uvádza:

„Slovensko je krajinou výrazných ekonomických rozdielov. Okolie Bratislavy vykazuje priemerný príjem na obyvateľa na úrovni Európskej únie (20 000 EUR), čím sa radí medzi najbohatšie

regióny celej Strednej Európy. Zvyšok krajiny je relatívne chudobný; priemerné príjmy tvoria asi 35% priemeru EÚ a niektoré oblasti sú extrémne chudobné. Pôdohospodárstvo (t.j. poľnohospodárstvo, lesníctvo a poľovníctvo) zamestnáva asi 8% všetkého obyvateľstva, avšak vo vidieckych oblastiach vyše 15%. Toto je v európskom meradle veľmi vysoké percento, svedčiacie jednak o slabej efektívnosti odvetvia a jednak o nedostatku alternatívnych príležitostí vo vidieckych oblastiach Slovenska.

Jednou z podmienok rozvoja zdravej a rôznorodej vidieckej ekonomiky je existencia dobrej podpornej infraštruktúry, vrátane kvalitnej siete ciest a železníc spájajúcich výrobcov s hlavnými trhmi, elektrifikácie a telekomunikácií. Slovensko trpí závažným nedostatkom rýchlych cestných spojov; diaľnice spájajú iba niektoré väčšie mestá. Železnice obvykle sledujú hlavné cestné trasy a nedosahujú rýchlosti potrebné pre ich integráciu so systémami západnej Európy. Z Bratislavy sa všeobecne možno dostať rýchlejšie do iných európskych hlavných miest ako na východné Slovensko a všetky vidiecke regióny krajiny trpia relatívnou izolovanosťou od ekonomického rozvoja. Úroveň telekomunikačných a ďalších základných služieb výrazne klesá smerom k menej rozvinutým a vidieckejším oblastiam, v ktorých napríklad počet pevných telefónnych liniek nedosahuje ani 50% ich počtu v Bratislave a v iných mestských centrách.

Tieto výrazné regionálne rozdiely na Slovensku predstavujú výrazné sociálne rozdiely. Obzvlášť v znevýhodnených oblastiach je situácia kritická a stav poľnohospodárstva, na ktorom sú tieto oblasti závislé, je veľmi nízky čo má dopad aj na starostlivosť o krajinu a ochranu prírody.

Výrazná migrácia z vidieka do miest, kde sú mzdy vyššie a nezamestnanosť nižšia, môže byť spôsobená nedostatkom dobre fungujúceho rozmiestnenia trhu. Počiatočná politika rozvoja vidieka v SR potvrdila, že 2883 dedín je jadrom v osídlení a ich komunity majú vysokú kultúrnu a sociálnu hodnotu.

Sú aj oblasti vidieka kde je značný záujem o posilňovanie miestneho rozvoja. Niekoľko 100 miestnych partnerstiev formovalo mikroregionálnu úroveň a z nich menší počet úspešne zrealizovalo stratégiu miestneho rozvoja s nenáročnými zdrojmi. Iniciatívy miestneho rozvoja však nemôžu vyriešiť ekonomické zabezpečenie ako i zabezpečenie služieb vo vidieckych oblastiach, ale môžu zlepšiť kvalitu života. Avšak príležitosť tejto aktivity miestneho rozvoja je geograficky ohraničená a tu je potreba vybudovať organizačné a technické kapacity na komplexnej báze.

Zamestnanosť

Medzi rokmi 1998 a 2001 populácia na Slovensku je pomaly rastúca z 5.38 mil. na 5.4 mil. Počet ekonomicky aktívnych ľudí je nepatrne zvýšený z 2.544 mil. v roku 1998 na 2.652 mil. v 2001. Ekonomicky aktívnych je 60.7% čo je porovnateľné s krajinami CEFTA.

Analýzy vekovej štruktúry poukazujú na 2.12 mil. zamestnaných v roku 2001, kde veková skupina 40-49 zahŕňa najviac pracovníkov. Počet ľudí s vysokoškolským vzdelaním sa zvýšil počas rokov 2000 - 2001 z 258 000 na 280 000. Počet vyškolených zamestnancov sa tiež zvýšil pričom klesá počet ľudí bez vzdelania.

Približne 57% pracovnej sily (1,194,000) je zamestnaných v službách, 37% v manufaktúre (798,300) a 5% v poľnohospodárstve (106,450). Priemerná mesačná mzda v roku 2001 bola 12,365SKK na osobu a počet nezamestnaných v roku 2001 bol 533,652 alebo 18,6%. Medzi rokom 2000 a 2001 počet zamestnaných v poľnohospodárstve klesol o 8 800 alebo približne o 8%. Od roku 1989 sa znížil počet pracovných miest v poľnohospodárstve o 250 000.

V sumáre, otázky zaoberajúce sa zamestnanosťou a rovnakými príležitosťami na vidieku Slovenska;

- Nízky podiel mzdy a príjmu v poľnohospodárskom sektore
- Nízky podiel miezd ženského pohlavia
- Vidiecka pracovná sila neúmeraná vývoju - úpadok poľnohospodárskeho sektora

- Vyšší stupeň nezamestnanosti na vidieku
- Chýbajúce vidiecke subjekty, ktoré by boli založené alebo spojené s využívaním miestnych zdrojov.
- Nedostatočné využívanie vidieckych zdrojov so značným ekonomickým potenciálom.
- Vidiecke oblasti dostávajú neprimeraný podiel vstupných produktívnych investícií na Slovensku.
- Zamestnanosť vo verejnom sektore sa nadmerne koncentruje do Bratislavského kraja.
- Nedostatočné zabezpečenie technických, verejných a sociálnych služieb v mnohých vidieckych samosprávach.
- Slabo rozvinuté komunikácie a dopravné siete medzi vidieckymi oblasťami a vonkajšími trhmi.
- Izolovanie obyvateľov odľahlejších vidieckych oblastí od zamestnania a služieb v mestách.
- Rozmach ad hoc, neplánovaného rozvoja vidieka.
- Slabo rozvinutá schopnosť plánovania „zdola nahor“ a implementácie miestnych rozvojových projektov na vidieku.
- Neadekvátne výšky rozpočtov samospráv.
- Chýbajúca koordinácia verejných intervencií, ktoré sa týkajú alebo ovplyvňujú vidiecke oblasti.

Rovnaké príležitosti

Štatistická informácia populácie uvádza 51.4% žien a 48.6% mužov. Podiel ekonomicky aktívnych mužov je 69.2% zatiaľ čo 53.0% je žien. Údaje poukazujú na to, že vyššie percento žien má vysokoškolské vzdelanie a maturitné vzdelanie. 47 % z pracovnej sily tvoria ženy. Pomer mužov a žien zamestnaných v primárnom sektore je 7.8 : 4.4 %, 48.7 : 26.4% v sekundárnom sektore a 43.5 : 69.2 v terciárnom sektore. Ženy tvoria 30%-nú zamestnanosť v poľnohospodárstve zatiaľ čo v zdravotníctve a sociálnej práci je to skoro 80%, v administratíve a obrane tvoria 51%-nú zamestnanosť. Len 30% žien podniká. Muži sú častejšie nezamestnaní ako ženy. Priemerná mzda ženy je 74.1% z platu muža.

Situácia v životnom prostredí

Vzrastajúci tlak na prírodné zdroje, vodu a zvlášť pôdu rozsiahle zmeny v poľnohospodárskej politike a praxi, zlepšenie v rozpoznávaní environmentálnych problémov, ekonomická globalizácia a potreba primeranej sociálnej a sociálno-ekonomickej vyrovnanosti si vyžaduje prehodnotiť pripravovanú problematiku. Z toho dôvodu bola predložená a prijatá Koncepcia trvalo udržateľného rozvoja Slovenska. V prípade poľnohospodárstva, koncepcia má prepojené vzťahy medzi poľnohospodárskymi aktivitami, ochranou životného prostredia a zachovaním zdrojov a tvorí základ strategických cieľov Slovenskej agrárnej politiky.

Poľnohospodárstvo a ochrana pôdy

Nedostatky sa väčšinou odrážajú v nasledovnom využívaní pôdy :

Znižovanie obsahu živín: Nižší produkčný potenciál pôdy sa odráža v obsahu živín, ktorý je pod úrovňou agronomickej a environmentálnej akceptovateľnosti. Toto je zapríčinené nízkou produkciou organických hnojív (znižovanie počtu zvierat), nižšia aplikácia priemyselných kompostov, odbyt slamy a tiež nižšie zastúpenie minerálnych hnojív. V roku 1995 bolo aplikovaných 42 kg NPK priemyselných hnojív na hektár poľnohospodárskej pôdy, to je len 17% z úrovne v roku 1989.

Intenzívna vodná erózia: Len za posledných 20 rokov bola zo svahov so sklonom nad 5 stupňov odplavená priemerne 110 mm vrstva pôdy. Podľa niektorých autorov, na menej erodovaných

pôdach sú výnosy nižšie približne o 20%, na stredne erodovaných pôdach o 40 % a na viac erodovaných pôdach o 70% a viac. Táto erózia sa tiež týka aj lesov.

Trvalá udržateľnosť pôdy: Pôda ako dôležitý prírodný zdroj je tiež vysilovaná znečisťovaním z rôznymi kontaminantami. Tieto sú: Anorganické (nerozložiteľné) kontaminanty zastúpené ťažkými kovmi a metaloidmi, ktoré sa akumulujú v pôde. V SR je 56% nekontaminovanej poľnohospodárskej pôdy, prevažne v produkčných oblastiach. 48% pôd je indikovaných ako ohrozených (prevyšujú aspoň v jednom rizikovom prvku A₁ hygienický limit podľa rozhodnutia Ministerstva pôdohospodárstva č. 531/1994 o najvyšších prípustných hodnotách rizikových látok v pôde.) Na Slovensku je približne 425 000 ha poľnohospodárskej pôdy zaťaženej emisiami. Z tejto výmery je 151 000 ha dokázateľné dotknutých kyslými imisiami.

Acidifikácia poľnohospodárskych pôd je spôsobená depozíciou SO₂ a NO_x ovplyvnená fyziologicky kyslými hnojivami na území okolo 80% poľnohospodárskej pôdy.

Organické (degradovateľné) kontaminanty: pochádzajú z použitých pesticídov, ropných produktov a priemyselných aglomerácií.

Poľnohospodárstvo a ochrana vôd.

Na Slovensku poľnohospodárstvo prispieva asi 40 % k znečisteniu vodných zdrojov. V súčasnosti je evidovaných okolo 65 000 plošných a bodových zdrojov znečistenia..

Následkom istých opatrení bola kvalita podzemných vôd vo všetkých sledovaných regiónoch v roku 1996 antropicky ovplyvnená, okrem oblastí s nízkou hustotou priemyselných aglomerácií, a oblastí nevhodných pre poľnohospodárske využitie. Eutrofizácia pôd je často spôsobená kvalitatívnymi zmenami povrchových vôd a vodných zdrojov prienikom znečistenia z domácností a priemyselných zdrojov, ale najmä hnojivami uvoľnenými pri erózii alebo zrážkach. Najdôležitejšie sú nitráty a fosfáty a v menšej miere draslík. Tento priebeh, ktorý je výsledkom poľnohospodárskeho a komunálneho znečistenia, je veľmi častý v zavlážovacích a odvodňovacích systémoch, rybných nádržiach a väčších rezervoároch.

Do roku 1989 bola živočišna výroba charakterizovaná s vysokou intenzitou, produkciou až priemyselných rozmerov (hydina, ošipané a hovädzí dobytok). Viac ako 75 % nosníc a brojlerov boli chované vo veľkokapacitných farmách s koncentráciou medzi 0,2 a 0,5 milión kusov; viac ako 35% ošipaných bolo chovaných v koncentrácii viac ako 1 000 (až do 15 000), a viac ako 20% kráv bolo chovaných vo veľkokapacitných farmách. Toto všetko ťažko poškodilo životné prostredie.

Stajne pre ošipané a hovädzí dobytok v živočišnej výrobe boli umiestnené tiež v ekologicky citlivých oblastiach ako je Žitný ostrov, (obilnica), ktorý je najväčším aquiferom v Európe. Napríklad, v hygienicky chránených pásmach v tomto regióne bolo viac ako 90 000 stajní pre hovädzí dobytok. Veľkú záťaž tiež tvorilo 79 veľkokapacitných fariem pre ošipané, v každej s kapacitou 3 000 kusov. Na Slovensku bolo ročne vyprodukované až 11 milión ton čerstvého organického hnojiva a vážny problém bol s hnojovicou, lebo stajne boli budované mimo odľahlých poľnohospodárskych pôd.

Kým úroveň znečistenia, počas zmeny mala klesajúcu tendenciu s poklesom živočišnej produkcie, miera rizika tohto problému však pretrváva. Napríklad, podľa údajov štrukturálneho censusu fariem v roku 2001 nebolo krytých cez 50% z 69314 uskladňovacích priestorov a najmenej 40% nebolo utesnených. Toto je dôležitá štrukturálna slabá stránka, na ktorú je treba poukázať.

Poľnohospodárstvo a ochrana ovzdušia

Z poľnohospodárskych činností sú uvoľňované skleníkové plyny ako metán, oxidy uhlíka a oxidy dusíka. Dôležitým skleníkovým plynom je metán, ktorý vzniká anaeróbnym rozkladom organických látok. Prirodzene sa v prírode uvoľňuje z močarísk. V poľnohospodárstve sa prirodzene tvorí v zažívacom trakte kráv a oviec a tiež je výsledkom nedokonalého spaľovania organických látok. Jedna molekula metánu zo živočišnej produkcie spôsobí 40 krát viac škody

v skleníkovom efekte ako oxid uhoľnatý. Dôležitá časť množstva metánu pochádza zo živočíšnych exkrementov. Množstvo emisii metánu zo živočíšnej produkcie závisí od: intenzity živočíšnej produkcie, spôsobu umiestnenia zvierat, uskladnenie organických hnojív a spôsob ich aplikácie.

Skutočnosť, že veľká časť skladovacích zariadení pre organické hnojivá sú nezakryté, je dôležitá zvýšená environmentálna ochrana.

Poľnohospodárstvo a jeho vplyv na krajinu

Poloprirodné trávou pokryté plochy, ktoré boli stovky rokov spravované (tak ako kosené lúky a pastviny) predstavujú vysokú druhovú diverzitu pre rastlinné spoločenstvo na poľnohospodárskej pôde na Slovensku. V posledných dekádach zaznamenali lúčne ekosystémy značné zmeny. Globálny klimatickým oteplením sú značne ohrozené pôvodné lúky v alpských zónach a tiež sú ohrozené porasty vo vyšších horských oblastiach.

Opúšťanie tradičných metód hospodárenia a pasenie obrovských stád oviec a dobytky, ktorých veľkosť sa značne znížila po 1990, vyústilo do postupného zhoršovania a zníženia druhej diverzity. Z tohto dôvodu boli zmenené horské pastviny v regiónoch Nízkych Tatier. Poľana, Východné Karpaty. V posledných 40 rokoch mnoho polo-prirodných lúk a pastvín bolo premenených na intenzívne trávne porasty a pôvodné druhové zloženie bolo podstatne zmenené. V horských a podhorských oblastiach Slovenska sa zvyšuje množstvo opustených lúk. Tieto lúky sú často extrémne strmé a nedostupné pre mechanizáciu a preto sú pre vlastníkov bezcenné.

Obrábanie lúk tiež prispieva k stratám prirodzených porastov. Polo-prirodné lúčne systémy, zvlášť mezofilné lúky a lúky na zaplavených plochách v nížinách riek by mali byť na zozname najohrozenejších rastlinných druhov na Slovensku. V najintenzívnejších nížinných oblastiach, kde veľko- výrobná technológia bola dosť rozšírená (podniky s 3-5000 hektárov poľnohospodárskej pôdy), predtým premenlivý ráz krajiny sa zmenil na jednotnú krajinu typu: "poľnohospodárska" alebo "kultúrna step". Poľnohospodárska intenzívna veľkovýroba zanechala značné environmentálne škody v poľnohospodárskej krajine. Prejavilo sa to spájaním pozemkov a odoberaním funkčnej zelene bez ohľadu na zloženie krajiny a základných ekologických spojení. Rozširovanie pozemkov bolo urobené bez rešpektovania kritérií krajiny a ekologickej protieróznej ochrany. Táto situácia existuje dodnes.

Vodné hospodárstvo.

K dôležitým problémom pre oblasť poľnohospodárstva a rozvoja vidieka patria: zlepšenie a udržiavanie vodných kanálov, zdokonaľovanie systémov pre správu vodných zdrojov, výstavba zariadení pre pitnú vodu a zneškodňovanie kanalizačných splaškov pre vidiecke obyvateľstvo, zavedenie odvodňovacích a zavlažovacích postupov, ktoré udržia kvalitu pôdy a vody, biodiverzitu a zlepšia protipovodňové ochranné systémy.

Vzrastajúca náchylnosť k záplavám bola dokázaná záplavami v roku 2001. Na Slovensku bolo postihnutých záplavami 379 obcí, na rozlohe 22 993 ha najmä na poľnohospodárskej pôde. Bolo zaplavených 1 213 ha v intravilánoch obcí a poškodených 8 039 pivníc domov, 94 rodinných domov a stovky budov a iných objektov. Záplavami bolo postihnutých 149 zariadení a 19 828 obyvateľov. 61 obyvateľov muselo dočasne opustiť svoje domovy. 243 ľudí bolo evakuovaných a mimo nich 138 zo zaplavených oblastí. Záplavy poškodili 271 cestných mostov a 238 mostov pre peších. Dvaja ľudia zahynuli. Celkové škody na majetku obyvateľstva dosiahli sumu 136,6 mil. Sk, na majetku obcí 418,0 mil. Sk, na majetku štátu krajov a okresov suma predstavuje 1 004,3 mil. Sk. Škody na majetku ostatných subjektov, hlavne poľnohospodárskych predstavuje sumu 401,8 mil. Sk.

V sumáre, problémové otázky manažmentu životného prostredia sú najmä:

- Dopady na ŽP dôsledkom predchádzajúceho a súčasného hospodárenia napr. pokles dusíka v pôde, erózia pôdy, kontaminácia pôdy, znečistenie vody a vzduchu, strata biodiverzity a trvalej udržateľnosť
- Stagnujúce systémy poľnohospodárskej výroby charakterizované zastaralými a upadajúcimi budovami, strojmi a zariadeniami.
- Pretrvávajúce podštandardné, zastaralé a nespoľahlivé vybavenie budov a technológií v niektorých sektoroch potravinárskeho priemyslu.
- Zraniteľnosť niektorých vidieckych oblastí a poľnohospodárskych systémov s ohľadom na škody spôsobené povodňami.
- Zraniteľnosť lesov voči požiarom a iným formám nepredvídaných škôd.
- Zraniteľnosť produkcie voči riziku sucha.
- Znižujúca sa poľnohospodárska činnosť vedúca k chátraniu a úpadku vidieka (obzvlášť v LFA).

1.5. Poučenie z kľúčových udalostí ovplyvňujúcich realizáciu politiky

Poľnohospodárskej politike i napriek niektorým zmenám chýbal systematický prístup a vnútorná spojitosť a konzistentnosť hlavných priorít poľnohospodárskej politiky. Viaceré podporné opatrenia boli niekoľkokrát modifikované s ohľadom na povahu podpory a kritéria spôsobilosti. Miera podpory pre rôzne programy sa menila ale celkový dopad zmien neprinášal výrazné zlepšenia.

Súčasný podporný mechanizmus sa viac hodia pre väčšie poľnohospodárske subjekty a družstvá ako pre menšie subjekty, pretože tieto majú výrazný podiel na výrobe hlavných komodít.

Výberový proces častokrát deformoval ľudský faktor, predovšetkým pri hodnotení žiadostí na miestnych úrovniach rozhodovania. Za účelom overenia údajov uvedených žiadateľmi a určenia poradia žiadostí neboli používané žiadne špecializované počítačové programy alebo iné objektívne nástroje.

Typy a pravidlá určujúce pridelovanie platieb dotácií sa častokrát menili a proces prihlasovania sa do programov nebol práve užívateľsky orientovaný. To menším subjektom spôsobovalo problémy, keďže si tieto nemohli dovoliť vydržiavať špecializovaných ekonómov a účtovníkov za účelom sledovania neustále sa meniacich programov a podmienok spôsobilosti.

Pridelené financovanie na základe viacerých intervenčných opatrení je častokrát príliš malé a častokrát sa vyčerpá len veľmi malým počtom žiadateľov. To vytvára nestabilitu a odrádza od dlhodobého plánovania na výrobní úrovni. Samozrejme, že tu stále existuje hranica množstva peňazí, ktoré krajina môže použiť na dotácie, avšak častokrát je dopad väčší, ak sa dostupné financovanie sústreďuje na menšie množstvo kľúčových priorít, pričom sa pravidlá a vyhlášky nemenia, aby sa u subjektov povzbudilo aspoň strednodobé plánovanie.

Viaceré programy a podprogramy boli navrhnuté za účelom podpory viac-menej rovnakej oblasti ekonomickej činnosti alebo výroby (napr. ochrana životného prostredia, zúrodňovanie pôdy, udržiavanie pôdy, rozvoj vidieka), čo ešte viac sťažuje rozpoznávanie a vyhodnocovanie dopadu intervencie. Existuje tu aj absencia monitorovania a hodnotenia dopadu výdajov na viaceré intervencie.

Hlavné nedostatky poľnohospodárskej a potravinovej politiky a jej intervenčných opatrení:

- Problém zvyšujúcej sa ceny poľnohospodárskych vstupov a znižujúcich sa cien poľnohospodárskych výrobkov, ktorý viedol k zníženiu príjmov a podkapitalizácii sektora.

- Dotačná podpora je neadekvátne s ohľadom na požiadavky a zároveň neefektívna vinou jej nadmernej fragmentácie, častých zmien nástrojov a kritérií a neadekvátnej kontroly jej využitia.
- Neexistujú efektívne a komplexné mechanizmy úverového financovania prevádzkových potrieb v primárnej poľnohospodárskej výrobe a financovanie nákupu výrobkov a zásob primárnej výroby, ktoré by zohľadňovalo špecifické vlastnosti reprodukčného procesu a nevýhodnej pozície poľnohospodárstva v porovnaní s ostatnými sektormi na finančnom trhu.
- V prvotnom reformnom období nebolo dosiahnuté žiadne riešenie problémov ochrany domáceho trhu voči nadmerným dovozom (hlavne kvôli chýbajúcej legislatíve, ktorá malo byť založená na záveroch GATT-WTO) a chýbali efektívnejšie proexportné opatrenia.
- Účelovo orientovaný rozvoj sektora a modernizačné programy neboli z viacerých dôvodov realizované, vrátane z dôvodu neadekvátneho financovania.
- Neboli ponúknuté žiadne stimuly na povzbudenie právnej transformácie družstiev a ich ekonomickej transformácie na životaschopné podniky. Proces bol chaotický a doprevádzaný únikom kapitálu z tohto sektora.
- Registrácia vlastníctva pozemkov a program ich konsolidácie postupovali neprimerane pomalým tempom.
- Motivovanie podnikového sektora na efektívnu reštrukturalizáciu, premiestnenie a diverzifikáciu výroby s ohľadom na vhodnosť prírodných a výrobných podmienok bolo neadekvátne.
- Chýbal komplexnejší systém opatrení zameraných na vyššiu ekologickosť poľnohospodárskej a potravinárskej výroby.
- Došlo k výraznému omeškaniu aplikácie podporných opatrení pre vývoj komerčných vzťahov v rámci celej vertikály potravinárskej výroby a predaja (združenia výrobcov, koncentrácia potravinárskej distribúcie, marketing, trhové informácie, konzultačné služby, školenia atď.).

Poučenie z programov Phare a SAPARD

▪ Phare

Projekty Phare v poľnohospodárskom sektore predstavovali hlavne projekty technickej pomoci zamerané na harmonizáciu práva a budovanie inštitúcií v rámci sektora, doprevádzané a podporované dodávateľskými (investičnými) projektmi na modernizáciu a obnovu vybraných zariadení alebo IT systémov.

Len jeden projekt – „Pilotný projekt rozvoja vidieka – Fond rozvoja vidieka (FRV)“ poskytol financie na priame dotácie do privátneho sektora. Preto poučenie z takejto realizácie je dôležité s ohľadom na to, že boli vytvárané implementačné mechanizmy SAPARD a Agentúra SAPARD bola v štádiu jej akreditačného procesu. Vo FRV predstavenstvo konalo ako riadiaci orgán, výkonné okresné partnerské skupiny boli prezentované ako Monitorovací výboru programu. V období od júna do októbra 2001 bolo predstavenstvu Fondu rozvoja vidieka podaných približne 62 projektov od rozdielnych žiadateľov. Predstavenstvo Fondu rozvoja vidieka posúdilo projekty predložené výkonnými okresnými partnerskými skupinami v troch kolách (2. júla 2001, 1. augusta 2001 a 3. októbra 2001) a schválilo 31 projektov s pridelenou čiastkou 44 648 887 Sk (1,44 milióna Sk na projekt).

Medzi príjemcami podpory sú 2 poľnohospodárske družstvá (6,5% z celkového počtu schválených projektov), 3 súkromné spoločnosti (9,7%), 2 poľnohospodári (6,5%), 18 samospráv (58%), 5 neziskových organizácií (16,1%) a 1 štátna príspevková organizácia (3,2%).

Boli tiež získané cenné skúsenosti, predovšetkým pri formulovaní propagačných materiálov.

▪ **SAPARD**

Preskúmané dokumenty:

Plán rozvoja poľnohospodárstva a vidieka (program SAPARD)

Ex-ante hodnotenie Plánu rozvoja poľnohospodárstva a vidieka (program SAPARD)

V súlade s požiadavkami Nariadenia Rady (ES) č. 1268/1999 Slovenská republika pripravila a schválila Plán rozvoja poľnohospodárstva a vidieka Slovenskej republiky na obdobie 2000-2006 (ďalej „Plán“). Plán bol oficiálne predložený Európskej komisii a nakoniec prediskutovaný a schválený STAR výborom pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka 24. októbra 2000. Následne Rozhodnutím č. C(2000) 3327 zo 17. novembra 2000, Plán nazvaný Program rozvoja poľnohospodárstva a vidieka (program SAPARD) bol oficiálne vyhlásený, v súlade s článkom 4 Nariadenia 1268/1999. Táto prijatá a schválená anglická verzia je platnou verziou programového dokumentu pre program SAPARD v Slovenskej republike.

Plán rozvoja poľnohospodárstva a vidieka (program SAPARD)

Tabuľka 1.4

Globálny cieľ		
Zlepšenie kvality života vidieckeho obyvateľstva, zabezpečenie dostatku pracovných príležitostí a primeraných príjmov aj pre poľnohospodársky znevýhodnené oblasti		
Špecifické ciele		
Vytvorenie konkurencieschopného a výkonného agropotravinárskeho sektora, schopného sa začleniť a pôsobiť v spoločenstve krajín EU v podmienkach rozvinutého multifunkčného poľnohospodárstva	Udržanie ekologicky a sociálne odôvodnenej miery poľnohospodárskeho využívania domácich výrobných faktorov a podpora alternatívnych ekonomických aktivít	Zachovanie zamestnanosti vidieka a funkčnosti vidieckeho osídlenia
Priority		
SAPARD P1. Zlepšenie poľnohospodárskeho výrobného sektoru vrátane potravinárskeho priemyslu	SAPARD P2. Trvalo udržateľný rozvoj vidieka	SAPARD P3. Rozvoj ľudských aktivít
Operačný cieľ P1: Zefektívniť poľnohospodársku prvovýrobu s dôrazom na welfare zvierat a environment, zlepšiť spracovanie produktov poľnohospodárstva a rybného hospodárstva, distribúcie, kontroly akosti potravín a zakladanie skupín výrobcov	Operačný cieľ P2: Zabezpečiť primeranú životnú úroveň a kvalitu života vidieckeho obyvateľstva, prispieť k dostatku pracovných príležitostí, napomôcť pri ochrane životného prostredia a zachovaní kultúrneho dedičstva vidieka	Operačný cieľ P3: Prostredníctvom vzdelávania a poradenstva zlepšiť absorpčnú schopnosť a využívanie finančných prostriedkov
Opatrenia		
- Investície do poľnohospodárskych podnikov - Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych a rybích výrobkov - Zakladanie odbytových organizácií výrobcov	- Diverzifikačné činnosti vo vidieckom priestore a) Neinfraštruktúrne investície b) Infraštruktúrne investície - Lesné hospodárstvo - Poľnohospodárske výrobné metódy smerujúce k ochrane životného prostredia a udržaniu vidieka (5 pilotných projektov) - Pozemkové úpravy	- Rozvoj ľudských zdrojov - Technická pomoc

Implementačná stratégia programu sa zameriava na tri priority a deväť opatrení. Priority 1 a 2 zodpovedajú dvom oddeleným, ale vzájomne prepojeným linkám podpory. Priorita 3 je prierezová a rozhodujúca pre riadenie programu.

Ex-ante hodnotenie

Predbežné hodnotenie SAPARD-u (ex-ante hodnotenie) bolo vykonané nezávislým hodnotiteľom (tím Slovenskej poľnohospodárskej univerzity, za pomoci odborníkov z rakúskeho Ministerstva poľnohospodárstva a lesníctva) a bolo predložené Európskej komisii 31. mája 2000. Ex-ante hodnotenie obsahovalo posúdenie súčasného stavu a disparít sektora, opodstatnenosť a konzistentnosť navrhutej stratégie, kvantifikáciu očakávaných dopadov a preverenie navrhnutých intervenčných opatrení.

Poučenie

Bez ohľadu na krátke obdobie realizácie tohto programu, získané znalosti a skúsenosti sa ukázali kľúčové pre prípravu Plánu rozvoja vidieka Slovenskej republiky na roky 2004-2006 na čerpanie prostriedkov z garančnej sekcie EAGGF po vstupe do EU.

Naštartovanie programu bolo pomalšie ako sa očakávalo, hlavne z hľadiska počtu obdržaných projektov, celkové záväzku a skutočných výdavkov. Hlavnými dôvodmi sú:

- Veľký podiel potencionálnych beneficentov nespĺňa požadované kritéria ekonomickej životaschopnosti.
- Požiadavka spolufinancovania a úhrada až po realizácii výdavku odrádza subjekty od účasti, resp. nemajú požadované vlastné zdroje.
- Chýbajúca informovanosť o programe a procese a zvýšená úroveň byrokracie procesu podávania žiadostí v porovnaní so štátnymi podpornými programami.
- Rozvoj služieb špecialistov, ktorí pomáhajú žiadateľom pri príprave ich návrhov, trval istý čas, avšak ich počet a dostupnosť najmä pre menšie subjekty je nedostatočná. Vo väčšine prípadov požadujú časť platby vopred bez záruky, že projektu bude následne vybraný a finančne podporený.
- Príprava prvých žiadostí zo strany žiadateľov trvá dlhšie ako pri následných žiadostiach, rýchlosť prípravy sa tak pravdepodobne zvýši.

Doterajšie poučenia zahŕňajú:

- Väčšie poľnohospodárske subjekty a družstvá doteraz preferovali radšej štátne podporné programy ako program SAPARD vzhľadom na jednoduchší spôsob podávania žiadostí. Starostlivosť sa preto musí venovať tomu, aby štátne programy nekonkurovali u žiadateľov programu SAPARD. Tomu sa dá vyhnúť zabezpečením toho, aby štátne a SAPARD programy nepomáhali pri riešení rovnakých alebo príbuzných opatrení. V súčasnosti sa definujú schémy štátnej pomoci harmonizované s príslušnými nariadeniami EÚ a budú vylučovať duplicitu.
- Existuje nedostatok úplných podporných sietí vo všetkých regionálnych krajoch, ktoré sú poverené úlohou zabezpečenia dostatočného toku kvalitných žiadostí a projektov. Toto má tiež nemalý negatívny dopad na čiastku financovania projektov podľa Programu. Osvedčená prax členských štátov sa týka poskytnutia podpory žiadateľom spolu s prípravou formálnych dokumentov žiadostí ešte pred uskutočnením nákladnejších štúdií a podnikateľských plánov prostredníctvom poradcov, alebo facilitátorov, ktorí sú platení priamo programom. Ich činnosť má výrazný dopad nielen na kvalitu projektov, ale v rozhodujúcej miere aj na promotovanie programu a konečne úroveň čerpania prostriedkov tradične konzervatívnymi socio-ekonomickými skupinami (farmári, vidiecke obyvateľstvo). Títo majú nízku toleranciu rizika, čo je čiastočne z toho, že majú strach z mrhania peniazmi, ale oveľa viac sa obávajú čeliť konzervatívnym úradníkom či kolegom.

- Takéto siete by mali byť poskytované najmä v oblastiach prvého posúdenia zámeru/ projektu, prípravy dokumentov žiadosti, prípadne jednoduchých podnikateľských plánov atď., ale aj v oblasti zabezpečovania propagačných služieb
- Problém priradzovania financií by mohol byť vážny a ešte vážnejší v prípadoch, keď žiadatelia musia čakať na dokončenie svojho projektu ešte predtým, ako im bude poskytnutá akákoľvek pomoc. Takéto ťažkosti by sa mohli zmierniť, ak by boli banky ústretovejšie pri poskytovaní úverov. Za účelom povzbudenia bánk a iných finančných domov v tejto oblasti poskytujú súčasné pravidlá financovania možnosť platby pomoci nielen žiadateľovi ale komukoľvek, koho žiadateľ vo svojej žiadosti označí. Navyše, tieto pravidlá nevylučujú vyplácanie pomoci v etapách, odrážajúcich vývoj vzniknutých nákladov príjemcovi. Etapovitá platba pomoci príjemcovi pre daný projekt však v sebe skrýva riziká. Tieto riziká sa stávajú reálnymi, ak príjemca po obdržaní verejných zdrojov zlyhá v dokončení projektu. Neukončený projekt by nespĺňal kritériá spolufinancovania zo strany Spoločenstva.
- Chybovosť je možné obmedziť aj zabezpečením, aby nebolo aplikovaných viac pravidiel, ako je skutočne treba. Za druhé, nech už platia akékoľvek pravidlá, mali by byť jednoznačné. Vodiacim princípom by malo byť „keep it simple – zbytočne to nekomplikovať“. V politike by mohli byť jasné, zmluvné pravidlá napr. že podpora by mala byť limitovaná pre poľnohospodárske podniky, ktoré spĺňajú minimálne štandardy týkajúce sa životného prostredia, hygieny a welfare zvierat. Čo je menej jasné je, čo znamenajú termíny operačnej kontroly. Lepšie povedané aké sú to pravidlá, že podporované investície by mali rešpektovať tieto minimálne štandardy, skôr než podniky.
- Zahŕnutie realizátorov a kontrolórov do rozhodovacieho procesu pred stanovením, ktoré pravidlá budú zavedené, by mohlo viesť k výraznému zníženiu nákladov.

1.6. Problémy z hľadiska hodnotenia a monitoringu politiky

Ako už bolo zdôraznené, monitorovacie mechanizmy výdavkov zo štátnych poľnohospodárskych fondov chýbajú. Preto dosiahnutie cieľa vyhodnotenia súčasnej štátnej politiky a jej nástrojov nie je možné. Znalosti a skúsenosti sa však v rámci intervenčných programov financovaných zo strany EÚ, ako napr. Phare alebo hlavne SAPARD, výrazne zvýšili.

Každé ročné finančné memorandum bolo predmetom povinných monitorovacích a hodnotiacich postupov, ktoré viedli k príprave Mesačných správ o dosiahnutom pokroku, interných Výročných správ o činnosti Phare a pravidelných Monitorovacích a hodnotiacich správ o programe.

Z hľadiska otestovania pripravenosti prijatia monitorovacích a hodnotiacich postupov predpokladaných v rámci štrukturálnych fondov je najlepším príkladom program SAPARD, kde v súčasnosti štandardne funguje Monitorovací výbor s presne definovanými funkciami a právomocami. Isté zlepšenie je potrebné pri inštitucionálnom zabezpečení zberu a priebežného hodnotenia monitorovacích indikátorov a tiež vyšší podiel využitia IT, prípadne špecializovaného software v tomto procese. V súčasnosti prebieha mid-term hodnotenie programu SAPARD a pripravuje sa záverečná hodnotiaci správa.

1.7. Koherentné hodnotenie nerovností, ktoré je potrebné riešiť

SWOT analýza

SWOT- analýza je nástroj pre navrhované plánovanie a stanovuje sa preto, aby určila externú úroveň, ktorá analyzuje príležitosti a ohrozenia, ktoré sú relevantné pre celkový cieľ PRV a ktorý

nemôže pôsobiť priamo. Druhá úroveň analýzy sú vnútorné silné a slabé stránky, ktoré pôsobia priamo cez stratégie a vybrané aktivity. Stanovená matica je výsledkom analýzy a porovnáva príležitosti a ohrozenia, ktoré sú identifikované silnými a slabými stránkami a tým zvyrazňuje ciele a priority ako aj naznačuje ktoré opatrenia majú byť implementované v PRV.

Tabuľka 1.5

Interná úroveň	
Silné stránky	Slabé stránky
- Diverzita a kvalita krajiny, hory a veľa ďalších čít bohatého kultúrneho a prírodného prostredia majú veľkú rekreačnú hodnotu - Hustá a relatívne stabilná štruktúra sídiel napomáha k udržaniu silnej sociálnej štruktúry vo vidieckych oblastiach, chráni silnú folklórnu kultúru a môže pôsobiť ako ohniskový bod pre budúci rozvoj obchodu a infraštruktúry. - Veľký rozsah hodnotného životného prostredia a kultúrneho dedičstva vo vidieckych oblastiach je chránený a riadený. - Veľké časť poľnohospod. produkcie je koncentrovaná vo veľkých subjektoch, ktoré majú predpoklady byť konkurencieschopné - Veľký počet menších súkromných fariem a proces štrukturálnej zmeny smerom k väčším subjektom vytvára predpoklady na ich úspešnosť - Mladá veková štruktúra a kvalifikovaný stav poľnohospodárskej pracovnej sily, hlavne v produkcii potravín.	- Stagnujúci produkčný systém fariem, charakterizovaný zastaralými a opotrebenými budovami, zariadením a vybavením. - Životnosť sub štandardov, zastaralé a nespoľahlivé vybavenie budov a technológií v niektorých sektoroch potravinárskeho spracovateľského priemyslu - Nedostatok záujmu/investícií do možností zvyšovania pridanej hodnoty v oblasti spracovania potravín - Veľmi slabo rozvinuté prepojenia medzi stupňami výroby, zberom, uskladňovaním, spracovaním a distribúciou v dodávateľskom reťazci. - Fragmentácia a rozptýlené vlastníctvo lesov. - Nesolventnosť farmárskych subjektov. - Odchod ľudí z vidieka v niektorých oblastiach znižuje ľudské zdroje a vytvára nepriaznivú demografickú štruktúru. - Slabo rozvinuté odborné a profesionálne znalosti vidieckej populácie vo všeobecnosti. - Slabo rozvinutý trh s pôdou a malý pokrok v registrácii súkromného vlastníctva pôdy. Nerealisticky nízky prenájom farmárskej pôdy. - Nedostatočne rozvinutá finančná infraštruktúra, ktorá nie je prispôbena špecifickým podmienkam a potrebám farmárčenia a spracovania potravín. - Slabo rozvinuté formy sociálneho kapitálu pre efektívne riadenie spolupracujúcich fariem. - Nedostatok prepojenia medzi vlastníckmi lesnej pôdy v riadení tohto multifunkčného zdroja. - Nedostatočne mechanizovaný zber produktov lesa a spracovanie dreva - Slabo rozvinutý samosprávny sektor vo vidieckych oblastiach - Slabo vyvinuté kapacity pre plánovanie "zdola nahor" a implementáciu lokálnych rozvojových projektov vo vidieckych oblastiach. - Nedostatok prepojenia verejných intervencií, ktoré sa vzťahujú/ alebo ovplyvňujú vidiecke oblasti. - Vidiecka pracovná sila neprimerane závislá na konjunktúre alebo recesii ekonomiky - Nedostatok pracovných príležitostí na vidieku - Nízka produktivita práce - Vysoká závislosť obyvateľov vidieka na verejnej podpore - Nedostatok regionálnych podnikov, ktoré sú založené alebo napojené na využívanie lokálnych zdrojov - Nedostatočné využívanie vidieckych zdrojov so značným ekonomickým potenciálom - Vidiecke oblasti dostávajú nerovný podiel investícií na Slovensku - Zamestnanosť verejného sektora je neprimerane koncentrovaná v Bratislavskom regióne - Nedostatočné zabezpečenie technických, verejných a sociálnych služieb vo vidieckych obecných samosprávach - Slabo rozvinuté komunikačné a transportné siete medzi vidieckymi oblasťami a externými trhmi - Izolácia viac vzdialených obyvateľov vidieka od zamestnanosti v mestských oblastiach a služieb - Nechránenosť niektorých vidieckych oblastí a poľnohospodárskych systémov pred povodňami - Nedostatočná ochrana lesov pred požiarimi a inými nebezpečenstvami - Nechránenosť životného prostredia pred niektorými nepriaznivými dopadmi z farmárskej činnosti

Externá úroveň	
Príležitosti	Ohrozenia
▪ Udržanie kultúrneho rázu krajiny pokračujúcimi činnosťami v obhospodarovaní pôdy. ▪ Kompletná aproximácia požiadaviek EÚ vo všetkých výrobných odvetviach na poli európskej kvality a hygienických smerníc pre vstup na trh EÚ ▪ Zlepšená konkurencieschopnosť potravinárskeho priemyslu v spojení so zvýšenou kvalitou potravinárskych výrobkov, použitím systematického zavádzania systém manažmentu kvality nadväzujúc na ISO normy v ostatných odvetviach potravinárskeho priemyslu, ▪ Diverzifikácia ekonomickej základne vidieckych oblastí, hlavne zavádzaním odvetví ponúkajúcich priestor pre finalizáciu a predaj na tuzemských a zahraničných trhoch (malotonažne a technické plodiny, chov oviec, chov malých zvierat, atď.) ▪ Zapojenie mladých ľudí do aktívnej činnosti ▪ Budovanie zariadení v prírodnom prostredí, napr. pre turistiku a voľnočasové aktivity, ▪ Ekologické poľnohospodárstvo. ▪ Zakladanie odbytových organizácií výrobcov	▪ Sociálne odlúčenie vidieka ▪ Problémy vytvorené rozmachom spoločenských vzdialených od regiónu ▪ Neschopnosť vytvoriť regionálnu fyzickú infraštruktúru na dostatočnej úrovni, tak aby bol umožnený všeobecný ekonomický a sociálny rozvoj regiónu.

1.8. Zoznam potrieb rozvoja, ktoré by mohli byť adresované PRV

Nasledovný zoznam rozvojových potrieb bol pripravený na základe SWOT analýzy

Oblasť ekonomiky vidieka

1. vyššie úrovne investícií do modernizácie poľnohospodárskych systémov
2. vyššie úrovne investícií do modernizácie potravinársko-spracovateľských systémov
3. nové investície do pridanej hodnoty poľnohospodárskych výrobkov pred opustením brán poľnohospodárskych podnikov
4. propagácia a podpora výroby nových typových/regionálnych výrobkov v poľnohospodárskych podnikoch
5. nové investície do zmeny/zlepšenia poľnohospodárskych systémov, ktoré znížia ich vplyv na životné prostredie
6. investície do opráv a rozšírenia zavlažovacích systémov
7. propagácia a podpora vytvárania spoločných odbytových organizácií výrobcov
8. vyššie úrovne investícií do ťažby a spracovania dreva
9. propagácia a podpora vytvárania a fungovania združení vlastníkov lesov
10. *propagácia a podpora rozvoja malých a stredných podnikov vo vidieckych sídlach*
11. *propagácia a podpora rozvoja finančných systémov pre splnenie špecifických úverových požiadaviek poľnohospodárstva, potravinárstva a nových foriem vidieckych podnikov*

12. vyššie úrovne investícií do výskumu a vývoja nových potravinárskych tovarov a trhov

Oblasť vidieckej komunity

13. propagácia a podpora rozvoja podnikov využívajúcich remeselné zručnosti na vidieku
14. propagácia a podpora rozvoja spoločností zameraných na agroturistiku
15. propagácia a podpora vytvárania a rozvíjania schopnosti miestnych spoločenstiev a spoločenských organizácií prinášať „zdola nahor“ prístup do plánovania a realizácie rozvojových projektov na vidieku
16. zabezpečenie programov vzdelávania a opätovného vzdelávania za účelom odstránenia deficitov v odborných, profesionálnych a manažérskych schopnostiach v poľnohospodárstve, potravinárstve, výskume a štátnej správe a technická podpora
17. nové investície do zabezpečenia vzdelávania, ktoré poskytnú obyvateľom vidieka, predovšetkým nižšieho veku, žiadané odborné zručnosti
18. vytváranie podmienok pre tvorbu pracovných príležitostí
19. diverzifikácia prevažnej časti výrobných investícií vo vidieckych oblastiach
20. vyššie úrovne investícií do zlepšovania sociálnych služieb vo vidieckych samosprávach
21. vyššie úrovne investícií do tvorby a obnovy technických služieb a občianskej vybavenosti vo vidieckych samosprávach
22. nové investície do infraštruktúry, ktorá je potrebná pre podporu vidieckej turistiky

Oblasť vidieckeho prostredia

23. zachovanie poľnohospodárskych činností vo vidieckych znevýhodnených oblastiach
24. podpora poľnohospodárskych činností chrániacich životné prostredie a udržiavanie environmentálnych hodnôt krajiny
25. vyššia podpora ochrane životného prostredia
26. nové investície do prevencie lesných požiarov a iných foriem neúmyselných škôd
27. zvýšenie rýchlosti procesu reštitúcií a registrácií súkromného vlastníctva pôdy
28. nové investície do rozvoja programov na ochranu pred záplavami
29. nové investície do rekonštrukcie a modernizácie historických budov na vidieku
30. vyššie úrovne investícií do rozvoja efektívnych komunikačných a dopravných spojení medzi vidiekom a národnými/medzinárodnými trhmi
31. vyššie úrovne investícií do zlepšenia ciest a verejných dopravných služieb na vidieku

Poznámka: Potreby znázornené kurzívou je nevyhnutné realizovať v súčinnosti s ďalšími rozvojovými programami.

Vyššie uvedený zoznam potrieb rozvoja je možné úplne prirodzeným spôsobom zoskupiť do nasledovných strategicky dôležitých oblastí:

1. Aktivity, ktoré zlepšia konkurencieschopnosť poľnohospodárstva, spracovania poľnohospodárskych výrobkov a lesného hospodárstva
2. Aktivity, ktoré budú realizovať ďalší rozvoj vidieckych oblastí, vzdelávanie a zručnosti vidieckej populácie a pomôžu udržať osídlenie vidieka.
3. Aktivity, ktoré pomôžu zachovať a zlepšiť životné prostredie vidieka.

V súlade so strategickými oblasťami hodnotitelia navrhujú nasledovné ciele týchto oblastí :

1. Podporiť rozvoj vidieckej ekonomiky a zabezpečiť zvyšovanie životnej úrovne vidieckeho obyvateľstva
2. Zlepšiť rozvoj vidieckych oblastí prístupom k infraštruktúrnym službám a tým udržať populáciu vidieckych komunít.
3. Zabezpečiť ochranu životného prostredia a biodiverzitu vidieckeho prostredia pri udržateľnej využiteľnosti zdrojov vidieka.

1.9. Záver sekcie 1:

Plán rozvoja vidieka popisuje na viac ako 50 stranách súčasnú situáciu v jednotlivých odvetviach a sektoroch dotýkajúcich sa vidieckych oblastí. Je dobrým podkladom pre získanie základných informácií, avšak pre ďalšie postupy hlavne pri návrhu stratégie by bolo vhodné tieto časti upraviť a doplniť o nasledovné:

- Popis spracovania a predajnosti poľnohospodárskych výrobkov s uvedením stavu hlavne čo sa týka kvality spracovania produktov
- Poskytnúť viac informácií o jednotlivých regiónoch SR (disparity, investície, nezamestnanosť atď.) pretože rozdelenie na mestské a vidiecke regióny je celkové bez ohľadu na ich situovanie v SR.
- Z vývoja podnikateľskej štruktúry v poľnohospodárstve nie je zrejmý výsledok jednotlivých foriem hospodárenia.
- Problematika pozemkových úprav je popísaná, ale chýbajú zdôvodnenia meškania tohto procesu (dôvody, časovosť).
- Popis existujúcich politík je príliš strohý čo oslabuje logickú kontinuitu na navrhované ciele a priority plánu.
- V dokumente absentuje popis rozvojových potrieb vyplývajúci s vykonanej analýzy a SWOT analýzy, ktorý je vyústením do navrhovanej stratégie, jej cieľov a priorít.

2. SEKCIA: ZHODNOTENIE LOGICKÝCH RÁMCOV A CELKOVÉ ZOSÚLADENIE STRATÉGIE

- 2.1 Oprávnenosť stratégie, smerov a priorít
- 2.2 Závažnosť cieľov a prioritných potrieb rozvoja regiónu
- 2.3 Vzájomné zosúladenie globálnych a operačných cieľov
- 2.4 Zosúladenie s národnými politikami a politikami Spoločenstva
- 2.5 Konzistentnosť cieľov PRV a cieľov politik EU

Súčasný návrh prezentovaný v Pláne rozvoja vidieka možno zosumarizovať nasledovne:

Plán rozvoja vidieka (sumarizácia)

Tabuľka 2.1

Globálny cieľ (nie je definovaný možno ho odvodzovať z cieľa Národného rozvojového plánu) Multifunkčné poľnohospodárstvo a udržateľný rozvoja vidieka	
Špecifické ciele (nie sú v návrhu Plánu jednoznačne definované dedukovať ich možno len z orientácie stratégie)	
▪ zachovanie poľnohospodárstva v znevýhodnených oblastiach, ▪ zlepšenie príjmovej situácie poľnohospodárov hlavne v menej priaznivých oblastiach a tým pôsobiť proti ich odchodu z týchto oblastí. ▪ udržanie prírodného potenciálu krajiny a ochrana biodiverzity realizáciou stanovených poľnohospodárskych postupov, ▪ prispôsobovanie sa normám Spoločenstva v oblasti ochrany životného prostredia, hygieny a welfare zvierat, ▪ rozvoj konkurencieschopnej a environmentálne šetrnej poľnohospodárskej a lesníckej výroby, ▪ zvýšenie úrovne kvality spracovania, pridanej hodnoty, marketingu a rozvoja produktov poľnohospodárskej výroby, ▪ vytváranie podmienok pre stabilizáciu osídlenia vidieckeho priestoru, ▪ realizáciu opatrení prispievajúcich k ochrane poľnohospodárskej pôdy a majetku, ▪ stabilizáciu vlastníckych štruktúr v poľnohospodárstve a lesníctve a rozvoj trhu s pôdou, ▪ zvýšenie absorpčnej kapacity cez odborné vzdelávanie a poradenstvo.	
Priorita	
Multifunkčné poľnohospodárstvo a udržateľný rozvoja vidieka (je identická s globálnym cieľom)	
Celkový cieľ priority: (nie je definovaný)	
Opatrenia	
Horizontálne opatrenia:	Operačné ciele (je uvedený hlavný cieľ opatrenia)
▪ ZNEVÝHODNENÉ OBLASTI	Zachovať poľnohospodárstvo v znevýhodnených oblastiach
▪ AGROENVIRONMENTÁLNA PODPORA	Zaviesť poľnohospodárske výrobné postupy na ochranu a zlepšenie životného prostredia.
▪ ZALESŇOVANIE POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDY	Posilniť ekologickú stabilitu krajiny
▪ PODPORA PRE POĽOSAMOZÁSOBITELSKÉ FARMY	Podpora prispôsobenia a rozvoja vidieckych oblastí
▪ PODPORA NA SPLNENIE NORIEM SPOLOČENSTVA	Podpora prispôsobenia a rozvoja vidieckych oblastí
▪ ODBYTOVÉ ORGANIZÁCIE VÝROBCOV	Podpora prispôsobenia a rozvoja vidieckych oblastí

Opatrenie pre Cieľ 2:	Operačné ciele
▪ Investície do poľnohospodárskych podnikov	Zvýšiť produktivitu práce a konkurencieschopnosť podnikov pri zachovaní ochrany životného prostredia
▪ Vzdelávanie	Zvýšiť úroveň odborného vzdelávania a poskytnúť subjektom pôsobiacim v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka potrebné znalosti
▪ Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych výrobkov	Zvýšiť konkurencieschopnosť a kvalitu výrobkov pri znižovaní negatívnych dopadov na životné prostredie.
▪ Lesné hospodárstvo	Zvýšiť konkurencieschopnosť a zlepšiť spracovanie a odbyt lesných produktov a zvýšiť ekologickú hodnotu lesných majetkov
▪ Opatrenia podľa čl.33 ▪ Pozemkové úpravy ▪ Poradenské služby	Podpora prispôsobenia a rozvoja vidieckych oblastí
▪ Obnova poľnohospodárskeho výrobného potenciálu poškodeného prírodnými pohromami a zavádzanie vhodných nástrojov na prevenciu	

Dve špecifické opatrenia:

▪ Technická pomoc	
▪ Príplatky k priamym platbám	

Vzhľadom na neúplnosť resp. len čiastočné naplnenie obsahu popisu navrhovanej stratégie, jej kvantifikovaných cieľov a vybraných priorít, ktoré by rešpektovali logický rámec postupov navrhujú hodnotitelia dopracovať príslušnú kapitolu Plánu rozvoja vidieka pričom poskytujú nasledovné odporúčania.

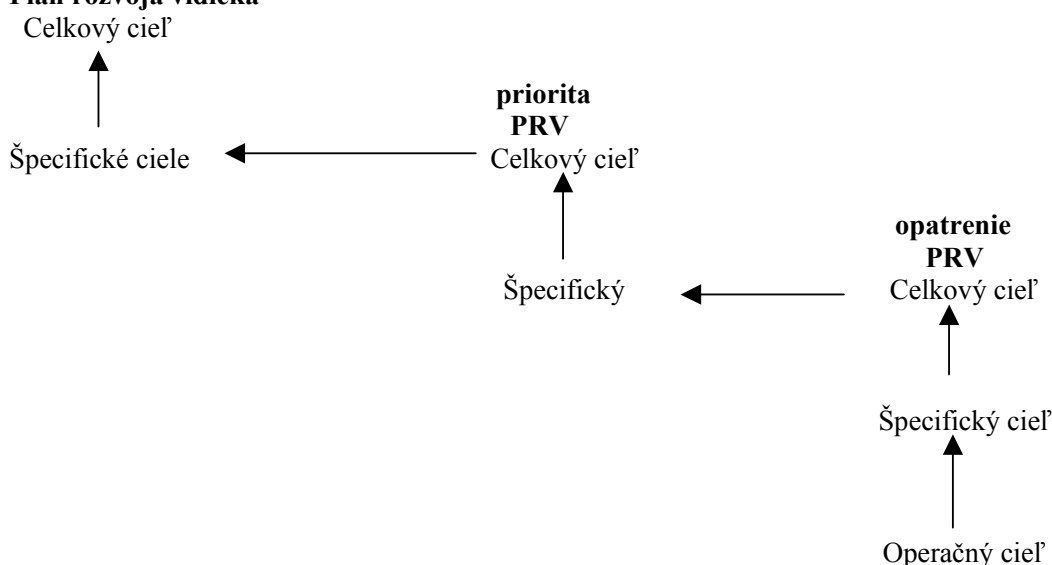
Štruktúra cieľov PRV

Obrázok dolu ukazuje, že PRV by mal mať celkový cieľ a špecifické ciele. Každý zo špecifických cieľov PRV bude celkovým cieľom rozvojovej priority, ktorá bude mať naopak špecifické ciele. Tieto špecifické ciele rozvojovej priority sú celkovými cieľmi opatrenia a opatrenie bude mať naopak špecifické ciele (jeden pre každý krok) a operačné ciele.

Štruktúra cieľov PRV

Obrázok.2.1

Plán rozvoja vidieka

Vzájomné interné zosúladenie sa vzťahuje na stupeň, pre ktorý existuje vzťah logickej príčiny a dôsledku medzi týmito cieľmi.

V ideálnom prípade, pracujúc zdola nahor, **operačný cieľ opatrenia** (nákup technologického zariadenia) bude logicky spojený so **špecifickým cieľom opatrenia** (znížiť výrobné náklady), ktorý naopak bude logicky spojený s **celkovým cieľom opatrenia** (konkurencieschopná výroba), ktorý bude tiež **špecifickým cieľom priority**, ktorý je logicky spojený s **celkovým cieľom priority** (rozvoj vidieckej ekonomiky), ktorý bude tiež **špecifickým cieľom PRV**, ktorý je logicky spojený s **celkovým cieľom PRV** (Zvýšenie efektívnosti v sektore poľnohospodárskej výroby a kvality života vidieckeho obyvateľstva), ktorý je tiež **špecifickým cieľom Národného rozvojového plánu (NRP)**, ktorý je logicky spojený s **celkovým cieľom NRP** (konkurencieschopnejšia ekonomika).

Keď je možné definovať celú túto lineárnu reťaz logickej príčiny a dôsledku, program sa dá vyhodnotiť ako vnútorne zosúladený. Inými slovami, navrhované kroky a realizované projekty vytvoria očakávané výsledky na všetkých vyšších úrovniach. Predovšetkým však, väčšina informácií, ktoré potrebujeme na zmeranie dopadu programu, sa dá odvodiť sledovaním krokov a projektov.

Predbežné hodnotenie operačného programu skúma vzájomné interné zosúladenie opatrení, priorít, cieľov Plánu rozvoja vidieka a cieľov Národného rozvojového plánu.

Návrh:

Na základe poskytnutých analýz súčasného stavu, SWOT analýzy, vyplývajúcich rozvojových potrieb, zosúladenia s národnými politikami a politikami EU, zosúladenia s Národným rozvojovým plánom odporúčajú hodnotitelia nasledovnú štruktúru Plánu rozvoja vidieka:

Plán rozvoja vidieka SR 2004-2006 (návrh)

Tabuľka 2.2

Globálny cieľ	
Multifunkčné poľnohospodárstvo a udržateľný rozvoj vidieka	
Špecifické ciele	
- Podporiť rozvoj vidieckej ekonomiky a zabezpečiť zvyšovanie životnej úrovne vidieckeho obyvateľstva - Zlepšiť rozvoj vidieckych oblastí prístupom k infraštruktúrnym službám a tým udržať populáciu vidieckych komunít. - Zabezpečiť ochranu životného prostredia a biodiverzitu vidieckeho prostredia pri udržateľnej využiteľnosti zdrojov vidieka.	
Priority	
Priorita 1.	Priorita 2.
Rozvoj udržateľnej vidieckej ekonomiky (vidiecka ekonomika a zamestnanosť)	Ochrana a zlepšenie vidieckeho životného prostredia (životné prostredie vidieka)
Celkový cieľ P1:	Celkový cieľ P2:
Podporovať rozvoj ekonomických aktivít umožňujúcich tvorbu pracovných príležitostí a primerané ekonomické podmienky vidieckeho obyvateľstva	Zabezpečiť ochranu všetkých prírodných zdrojov, udržiavať a obnovovať prítiahľivé životné prostredie.

Opatrenia	
Op.1 - Investície do poľnohospodárskych podnikov Op.2 - Vzdelávanie Op.5 - Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych produktov Op.6 - Lesné hospodárstvo Op.8 - Pozemkové úpravy Op.9 - Poradenské služby Op.10 - Podpora pre polosamozásobiteľské farmy Op.11 - Podpora na plnenie noriem Spoločenstva Op.12 - Odbytové organizácie výrobcov Op.13 - Obnova poľnohospodárskeho výrobného potenciálu poškodeného prírodnými pohromami Op.14 - Technická pomoc	Op.3 - Znevýhodnené oblasti Op.4 - Agroenvironmentálna podpora Op.7 - Zalesňovanie poľnohospodárskej pôdy

Opatrenie15: Príplatky k priamym platbám je špecifickým opatrením, ktoré nie je zahrnuté pod priority.

2.1. Oprávnenosť stratégie, cieľov a priorít

Národný rozvojový plán SR (NRP) má nasledovný **celkový cieľ**:

Zabezpečiť, pri rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja, taký rast HDP, aby Slovenská republika do roku 2006 dosiahla úroveň prevyšujúcu 50% priemeru HDP na hlavu v krajinách EÚ

Stratégia NRP definuje 4 priority pre celkový rozvoj Slovenska na obdobie 2004-6. Týmto prioritami sú: „Konkurencieschopnosť“, „Zamestnanosť“, „Poľnohospodárstvo a regionálny rozvoj“ a „Základná infraštruktúra“.

Strategický cieľ NRP sa dosiahne budovaním na 3 rozvojových osiach:

- *Ekonomický rast a konkurencieschopnosť*
- *Zamestnanosť*
- *Dobre vyvážený regionálny rozvoj*

Špecifické ciele NRP

Pre dosiahnutie strategického cieľa NRP Slovenská republika bude podporovať **štyri špecifické ciele NRP**:

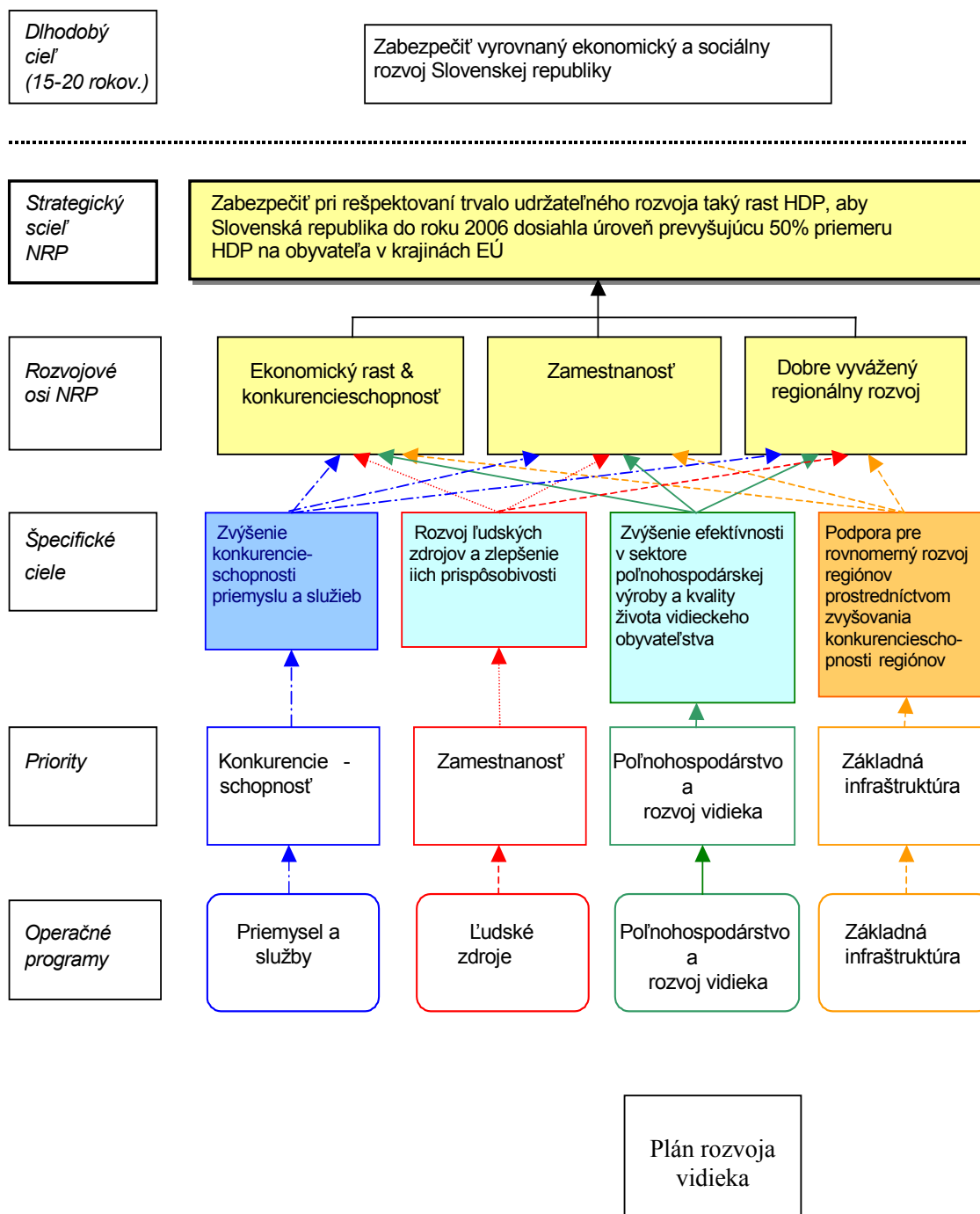
1. Zvýšenie konkurencieschopnosti priemyslu a služieb;
2. Rozvoj ľudských zdrojov a zlepšenie ich prispôsobivosti;
3. **Zvýšenie efektívnosti v sektore poľnohospodárskej výroby a kvality života vidieckeho obyvateľstva;**
4. Podpora dobre vyváženého rozvoja regiónov prostredníctvom zvyšovania konkurencieschopnosti regiónov.

Priority NRP:

1. KONKURENCIESCHOPNOSŤ – Rast konkurencieschopnosti priemyslu a určitých služieb pri využívaní domáceho rastového potenciálu; rozvoj cestovného ruchu;
2. ZAMESTNANOSŤ – Rast zamestnanosti založený na kvalifikovanej a flexibilnej pracovnej sile za podmienok zlepšovania efektívnosti trhu práce;
3. POĽNOHOSPODÁRSTVO A ROZVOJ VIDIEKA – Rast efektívnosti poľnohospodárskej výroby a kvality života vidieckeho obyvateľstva;
4. ZÁKLADNÁ INFRAŠTRUKTÚRA – Rozvoj infraštruktúry podporujúcej vyvážený regionálny rozvoj.

Grafické znázornenie stratégie, rozvojových osí, cieľov a priorít Národného rozvojového plánu

Obrázok 2.2

Plán rozvoja vidieka v súčinnosti so Sektorovým operačným programom sa bude podieľať na naplňaní stratégie Národného rozvojového plánu.

2.2. Závažnosť cieľov a prioritných potrieb rozvoja regiónu

Smernica pre Ex-ante hodnotenie požaduje posudzovanie rozsahu strategických cieľov a priorit PRV, ktoré prislúchajú reálnym potrebám rozvoja, ktoré vystupujú z popisu “zhora nadol” a z analýz súčasnej situácie regiónu.

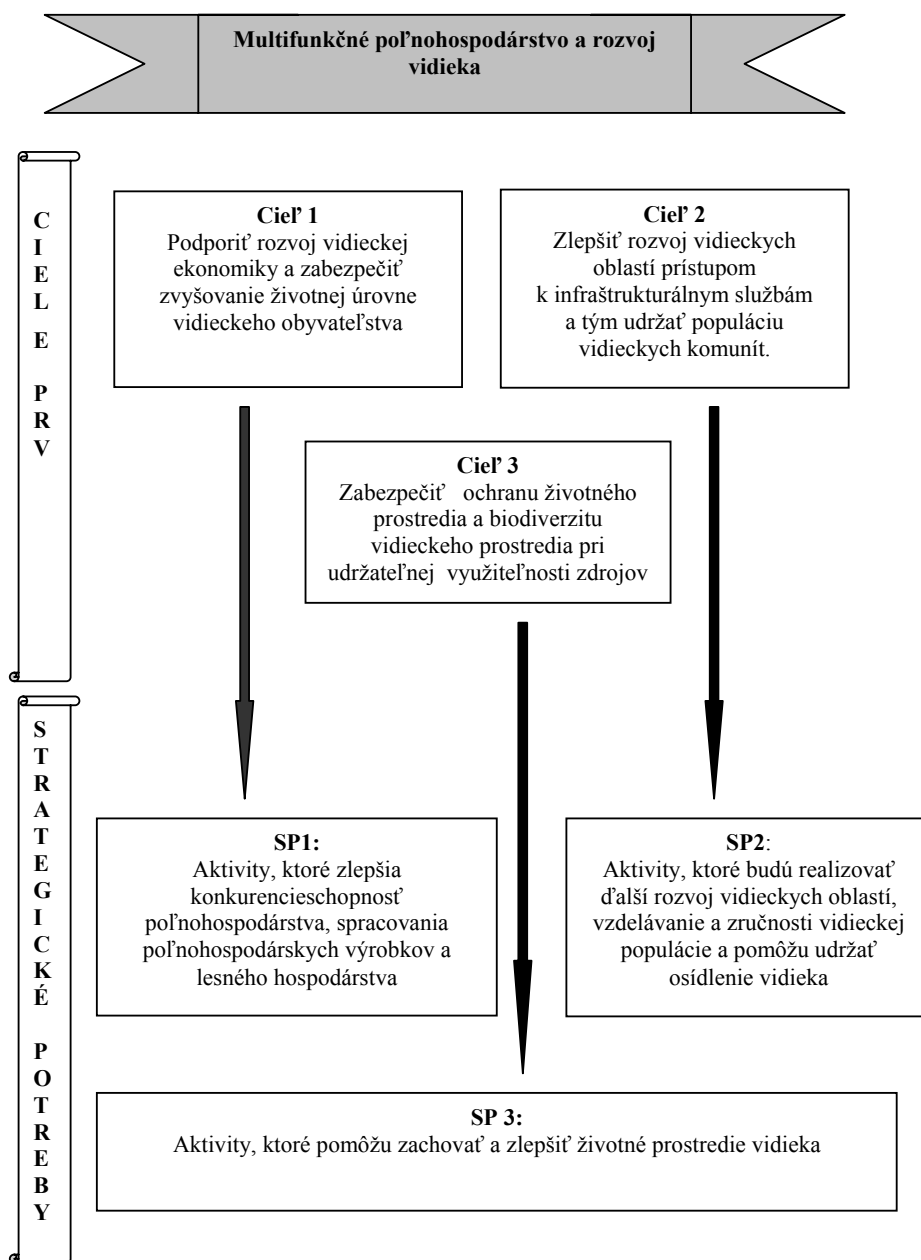
Prehľadné analýzy súčasnej situácie v regióne sa uvádza v PRV a v mnohých príslušných správach a štatistických zdrojoch. Tieto údaje hodnotiteľov sú vytvorené pre rozvojové potreby a sú uvedené na konci Sekcie 1. Toto zoskupenie potrieb je dôležité na definovanie nasledujúcich rozvojových priorít:

1. Aktivity, ktoré zlepšia konkurencieschopnosť poľnohospodárstva, spracovania poľnohospodárskych výrobkov a lesného hospodárstva
2. Aktivity, ktoré budú realizovať ďalší rozvoj vidieckych oblastí, vzdelávanie a zručnosti vidieckej populácie a pomôžu udržať osídlenie vidieka.
3. Aktivity, ktoré pomôžu zachovať a zlepšiť životné prostredie vidieka.

Obrázok č. 2.3 ilustruje vzťah medzi navrhovanými cieľmi a definovanými strategickými potrebami. Je jasné, že nasledovanie hlavných cieľov a špecifických cieľov návrhu PRV bude naozaj riešiť strategické potreby regiónu ako je to definované hodnotiteľom.

Vzťah medzi navrhovanými cieľmi a definovanými strategickými potrebami

Obrázok 2.3

2.2.1. Sumarizované operačné ciele opatrení navrhnutých v PRV :

Opatrenie 1. Poskytnúť finančnú pomoc pre výstavbu, rekonštrukciu, obstaranie infraštruktúrnych zariadení a modernizáciu vybavenosti podnikov

Opatrenie 2. Poskytnúť finančnú pomoc na vzdelávacie aktivity

Opatrenie 3: Poskytnúť kompenzačné platby za hospodárenie v znevýhodnených oblastiach

Opatrenie 4: Poskytnúť platby ušlý príjem a dodatočné náklady vzniknuté za realizáciu opatrení chrániacich životné prostredie

Opatrenie 5: Poskytnúť finančnú pomoc pre modernizáciu zariadení, vybavenosti a výrobných technológií pre spracovanie poľnohospodárskych produktov

Opatrenie 6.1: Poskytnúť finančnú pomoc pre zlepšenie prístupových ciest, zber a spracovanie, na obstaranie spracovateľských/ťažobných zariadení

Opatrenie 6.2: Poskytnúť finančnú pomoc činnosti verejnoprospešného charakteru, ekologizácie a odstraňovania následkov havárií

Opatrenie 7: Poskytnúť finančnú pomoc pre náklady a ujmy vzniknuté zalesňovaním pozemkov

Opatrenie 8: Poskytnúť finančnú pomoc pre aktivity v usporiadaní vlastníctva pozemkov a realizácii pozemkových úprav

Opatrenie 9: Poskytnúť poradenské služby

Opatrenie 10: Poskytnúť paušálnu finančnú pomoc polosamozásobiteľom na ich reštrukturalizáciu

Opatrenie 11: Poskytnúť finančnú pomoc realizáciu opatrení pri plnení podmienok noriem EÚ

Opatrenie 12: Poskytnúť paušálne platby pre uľahčenie zakladania skupín výrobcov

Opatrenie 13: Poskytnúť finančnú pomoc na prípravu a tvorbu ochrany poľnohospodárskych a lesných zdrojov pred prírodnými pohromami

Opatrenie 14: Poskytnúť technickú pomoc na efektívnu realizáciu programu

2.2.2. Krytie rozvojových aktivít opatreniami

Tabuľka 2.3 znázorňuje mieru akou sa opatrenia podieľajú na rozvojových aktivitách, ktoré sú navrhnuté v situačnej analýze.

Tabuľka 2.3 – Podiel opatrení PRV na potrebách	Opatrenie č.												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
vyššie úrovne investícií do modernizácie poľnohospodárskych systémov	X												
vyššie úrovne investícií do modernizácie potravinársko-spracovateľských systémov					X								
nové investície do pridanej hodnoty poľnohospodárskych výrobkov pred opustením brán poľnohospodárskych podnikov	X												
propagácia a podpora výroby nových typových/regionálnych výrobkov v poľnohospodárskych podnikoch													
nové investície do zmeny/zlepšenia poľnohospodárskych systémov, ktoré znížia ich vplyv na životné prostredie	X												
investície do opráv a rozšírenia zavlažovacích systémov	X												
propagácia a podpora vytvárania spoločných odbytových organizácií výrobcov												X	
vyššie úrovne investícií do ťažby a spracovania dreva						X							
propagácia a podpora vytvárania a fungovania združení vlastníkov lesov						X							
propagácia a podpora rozvoja malých a stredných podnikov vo vidieckych sídlach													
propagácia a podpora rozvoja finančných systémov pre splnenie špecifických úverových požiadaviek poľnohospodárstva, potravinárstva a nových foriem vidieckych podnikov													
vyššie úrovne investícií do výskumu a vývoja nových potravinárskych tovarov a trhov													

Opatrenie číslo	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>propagácia a podpora rozvoja podnikov využívajúcich remeselné zručnosti na vidieku</i>													
<i>propagácia a podpora rozvoja spoločností zameraných na agroturistiku</i>													
<i>propagácia a podpora vytvárania a rozvíjania schopnosti miestnych spoločenstiev a spoločenských organizácií prinášať „zdola nahor“ prístup do plánovania a realizácie rozvojových projektov na vidieku</i>													
zabezpečenie programov vzdelávania a opätovného vzdelávania za účelom odstránenia deficitov v odborných, profesionálnych a manažérskych schopnostiach v poľnohospodárstve, potravinárstve, výskume a štátnej správe a technická podpora		X											
nové investície do zabezpečenia vzdelávania, ktoré poskytne obyvateľom vidieka, predovšetkým nižšieho veku, žiadané odborné zručnosti		X											
vytváranie podmienok pre tvorbu pracovných príležitostí	X					X				X			X
<i>diverzifikácia prevažnej časti výrobných investícií vo vidieckych oblastiach</i>													
<i>vyššie úrovne investícií do zlepšovania sociálnych služieb vo vidieckych samosprávach</i>													
<i>vyššie úrovne investícií do tvorby a obnovy technických služieb a občianskej vybavenosti vo vidieckych samosprávach</i>													
<i>nové investície do infraštruktúry, ktorá je potrebná pre podporu vidieckej turistiky</i>													
zachovanie poľnohospodárskych činností vo vidieckych znevýhodnených oblastiach			X										
podpora poľnohospodárskych činností chrániacich životné prostredie a udržiavanie environmentálnych hodnôt krajiny				X									
vyššia podpora ochrane životného prostredia				X									

Opatrenie číslo	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
nové investície do prevencie lesných požiarov a iných foriem neúmyselných škôd						X							
zvýšenie rýchlosti procesu reštitúcií a registrácií súkromného vlastníctva pôdy								X					
nové investície do rozvoja programov na ochranu pred záplavami													X
nové investície do rekonštrukcie a modernizácie historických budov na vidieku													
vyššie úrovne investícií do rozvoja efektívnych komunikačných a dopravných spojení medzi vidiekom a národnými/medzinárodnými trhmi													
vyššie úrovne investícií do zlepšenia ciest a verejných dopravných služieb na vidieku													

Je zrejmé, že navrhované opatrenia budú mať priamy vplyv na 18 z 31 rozvojových potrieb. Ostatných 13 rozvojových potrieb nie je adresovaných cez PRV a budú realizované cez iné programy. Sú to:

- podpora malých a stredných podnikov na vidieku
- propagácia a podpora rozvoja finančných systémov pre splnenie špecifických úverových požiadaviek poľnohospodárstva, potravinárstva a nových foriem vidieckych podnikov
- vyššie úrovne investícií do výskumu a vývoja nových potravinárskych tovarov a trhov
- propagácia a podpora rozvoja podnikov využívajúcich remeselné zručnosti na vidieku
- propagácia a podpora rozvoja spoločností zameraných na agroturistiku
- propagácia a podpora vytvárania a rozvíjania schopnosti miestnych spoločenstiev a spoločenských organizácií prinášať „zdola nahor“ prístup do plánovania a realizácie rozvojových projektov na vidieku
- diverzifikácia prevažnej časti výrobných investícií vo vidieckych oblastiach
- vyššie úrovne investícií do zlepšovania sociálnych služieb vo vidieckych samosprávach
- vyššie úrovne investícií do tvorby a obnovy technických služieb a občianskej vybavenosti vo vidieckych samosprávach
- nové investície do infraštruktúry, ktorá je potrebná pre podporu vidieckej turistiky
- nové investície do rekonštrukcie a modernizácie historických budov na vidieku
- vyššie úrovne investícií do rozvoja efektívnych komunikačných a dopravných spojení medzi vidiekom a národnými/medzinárodnými trhmi
- vyššie úrovne investícií do zlepšenia ciest a verejných dopravných služieb na vidieku

Hodnotitelia by chceli zdôrazniť, že doplnkovú intervenciu adresovanú tejto problematike podľa iných SOP (napr. ROP), alebo Národných programov sú kritické čo sa týka dosiahnutia významného dopadu na cieľ „rozvoj vidieka“. Nedostatkom PRV je, že v súčinnosti so SOP, PRV neobsahuje Investície pre diverzifikáciu činností, ktoré sú riešené v SPD Bratislava 2. Záväzok (prísľub) spotreby zdrojov pod inými OP v hraniciach intervencií, ktoré sú skutočne potrebné pre kompenzáciu mestských – vidieckych nerovností je pokladaný za prínos a podporu stratégie PRV.

- Podporiť rozvoj finančných systémov a spĺňať špecifické požiadavky hospodárenia, potravinového spracovania a nové formy vidieckych spoločností.

V sekcii 1 je uvedené, že problémy získania pôžičky pre vhodné financovanie a potom náklady na správu týchto pôžičiek boli pravidelne uvádzané ako jeden z hlavných dôvodov pre nižšie ako očakávané zvýšenie pomoci zo SAPARDU.

Je dohodnuté, že pod Pilierom III, IV, a V Národnej intervencie pri podpore poľnohospodárstva a lesného hospodárstva budú znížené úroky pôžičiek prístupné pre viacero investičných cieľov PRV. Malo by to pomôcť znížiť náklady financovania, ale nie je jasné, či by pôžičky boli prístupné farmárom a tak by vylúčili niektoré projekty predkladaných cieľov z opatrení.

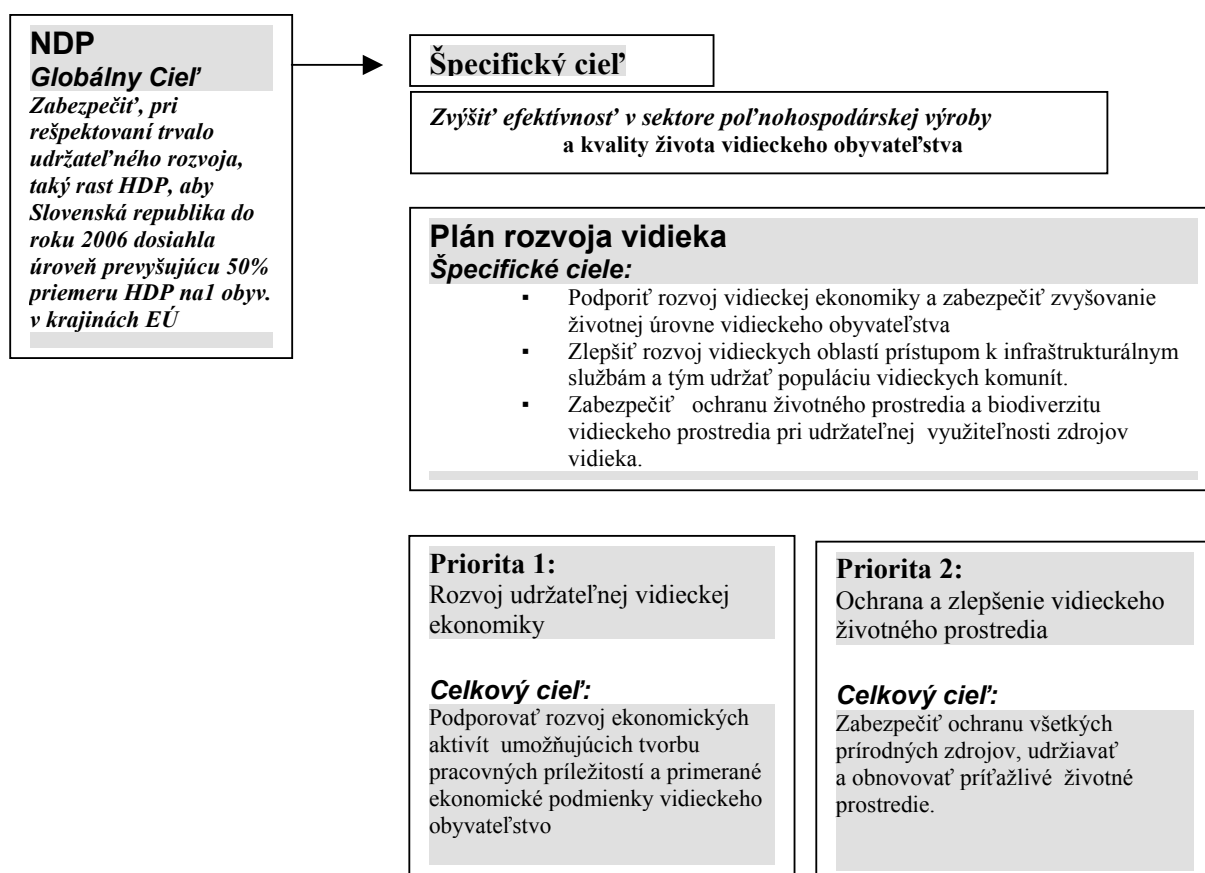
Je známe, že vysoká zadlženosť viacerých podnikov a ťažkosti pri poskytovaní záruk to sú hlavné dôvody prečo predkladatelia projektov majú problémy pri získavaní pôžičiek. Riadiaci orgán a Platobná agentúra sa aktívne pokúšajú tento problém riešiť. Určitá aktivita v tejto oblasti je vyvíjaná v gescii MF SR.

2.3. Vzájomné zosúladenie operačných a globálnych cieľov

Pri posudzovaní vzájomného zosúladenia operačných a globálnych cieľov hodnotitelia vychádzali z návrhu prezentovaného v predchádzajúcej časti.

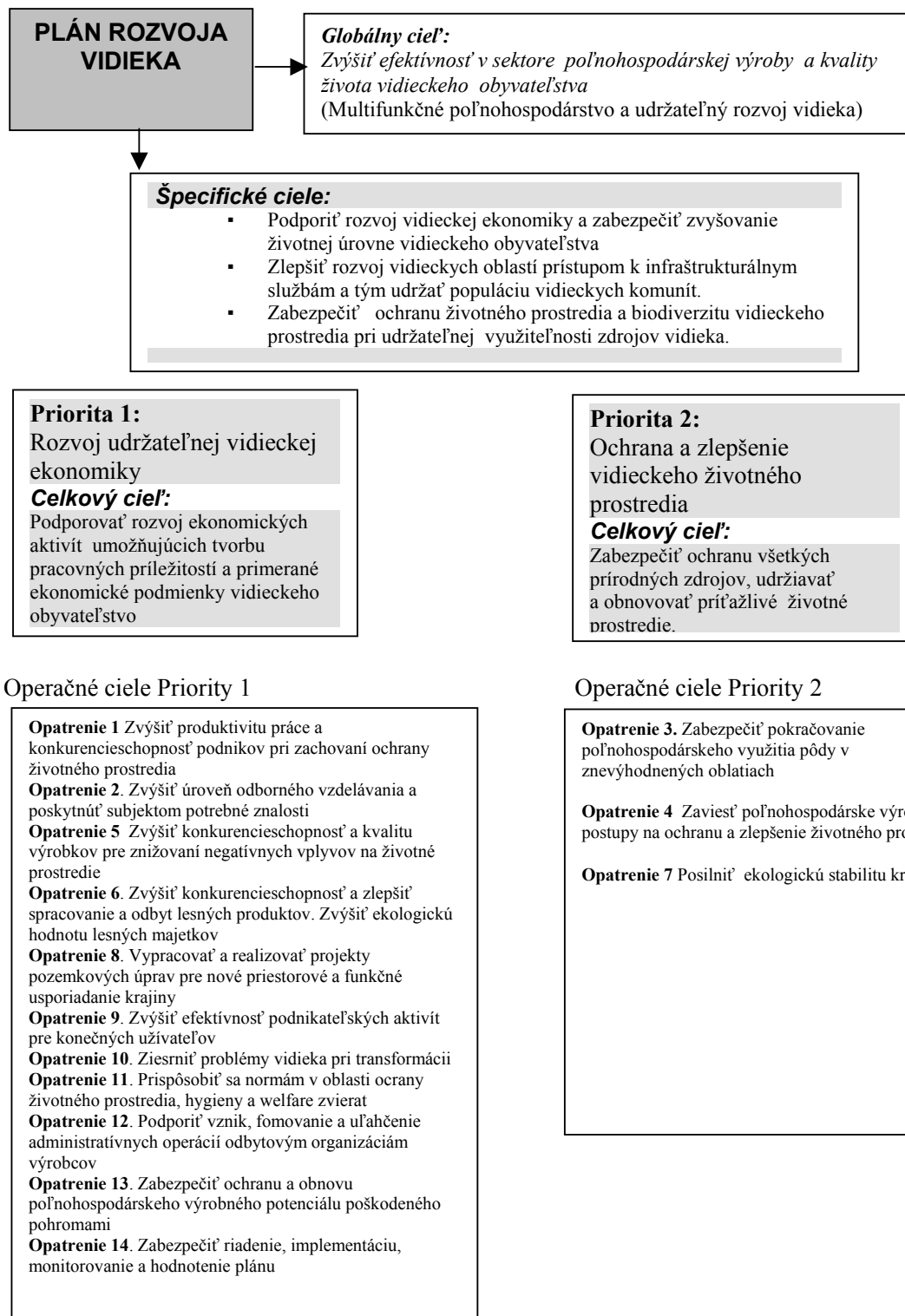
Vzt'ah medzi cieľmi Národného rozvojového plánu, Plánu rozvoja vidieka a jeho prioritami.

Obrázok 2.4

Prezentácia globálneho a špecifických cieľov PRV, jeho priorít a opatrení

Obrázok 2.5

Z uvedenej sumarizácie je zrejماً úplná konzistentnosť medzi navrhovaným cieľmi a prioritaми.

2.4. Zosúladenie s národnými politikami a politikami Spoločenstva

Súlad PRV s koncepciou rozvoja vidieka SR

Tabuľka 2.4

Konzistentnosť cieľov PRV s cieľmi Koncepcie rozvoja vidieka SR do roku 2005		Špecifické ciele Plánu rozvoja vidieka												
		Podporovať rozvoj ekonomických aktivít umožňujúcich tvorbu pracovných príležitostí a primerané ekonomické podmienky vidieckeho obyvateľstva										Zabezpečiť ochranu všetkých prírodných zdrojov, udržiavať a obnovovať prítlačlivé životné prostredie.		
		Opatrenie 1	Opatrenie 2	Opatrenie 5	Opatrenie 6	Opatrenie 8	Opatrenie 9	Opatrenie 10	Opatrenie 11	Opatrenie 12	Opatrenie 13	Opatrenie 3	Opatrenie 4	Opatrenie 7
Koncepcia rozvoja vidieka SR do roku 2005	Udržať populáciu na vidieku a zlepšiť demografický vývoj, hlavne okrajových obcí	xxx	xxx	xx	xxx	x	xx	xxx	x	xx	xx	xxx	x	x
	Zvýšiť úroveň ekonomických a sociálnych príjmov vidieckeho obyvateľstva	xxx	xxx	xxx	xxx	xx	xx	xxx	x	xx	x	xx	x	xx
	Vytvárať nové pracovné príležitosti v perspektívnych vidieckych sektoroch	x	xx	x	xxx	x	xxx	xxx	x	xxx	xx	x	xx	xxx
	Rozvíjať kultúru a estetiku vidieka, využívať kultúrne, etnografické a historické tradície													
	Zachovať a ochraňovať biodiverzitu a rozmanitosť krajiny	x	xx	x	xxx	x	xx	x	xxx	x	xx	xxx	xxx	xxx
	Zabezpečiť udržateľným spôsobom ochranu pôdy, vody a ovzdušia	xx	xx	x	xxx	xx	xx	x	xxx	x	xxx	xxx	xxx	xxx
	Ochraňovať biotopy „zelených oblastí“	x	xx	x	xxx	x	xx	x	xx	x	xxx	xx	xxx	xxx
	Zachovať poľnohospodárstvo aj v nekonkurenčných horských oblastiach, kde tvoria základnú podmienku pre krajínovosť a majú sociálne a ekologické funkcie, vrátane udržania osídlenia	xx	xx	x		xxx	xx	xxx	xx	xx	xx	xxx	xxx	xx
	Realizovať všetky aktivity v súlade s ochranou životného prostredia	xx	xx		xxx		x	x	xxx	xx	xxx	xxx	xxx	xxx
	Podporovať zapojenie miestnych komunít do aktivít rozvoja vidieka a vzťahy medzi obyvateľmi miest a vidieka													
	Zvýšiť účasť obyvateľov vidieka na rozhodovaní o využití finančných prostriedkov komunity													
	Vybudovať technickú infraštruktúru pre skvalitnenie podmienok bývania a práce na vidieku													
	Vytvárať podmienky pre sociálno-demografickú stabilitu vidieckej krajiny, najmä v zaostalých regiónoch	xxx	xx	xx	xxx	x	xx	xxx	x	xx	x	xxx	xx	xxx

xxx – vysoký, xx – stredný, x – nízky

V tabuľke je popísaný potenciálny vplyv opatrení PRV na ciele národnej politiky rozvoja vidieka. Je navrhnutý vysoký stupeň zosúladenia medzi RPV a národnou politikou od opatrenia 1 po 13 všetky budú mať priamy vplyv na minimálne jeden cieľ národnej politiky a niektoré priamo vplývajú na viac ako 9 cieľov.

Nasledujúca tabuľka 2.5 sumarizuje súvislosti medzi cieľmi PRV a cieľmi EU politiky. Vysoké hodnotenie je dané tam, kde ciele PRV zahŕňujú špecifické záväzky na dosiahnutie výsledkov, ktoré prispievajú k cieľom EU.

Špecifický cieľ 1: Podporiť rozvoj vidieckej ekonomiky a zabezpečiť zvyšovanie životnej úrovne vidieckeho obyvateľstva je zameraný v prevažnej miere na zlepšenie účinnosti hospodárenia a v rámci investičných aktivít má dosiahnuť primeraný rozvoj vidieckej ekonomiky, s ktorou úzko súvisí životná úroveň obyvateľov vidieka na čo je naviazaná aj zamestnanosť vidieckych obyvateľov. Schopnosť niektorých sektorov konkurovať vo voľnom trhu je v súčasnosti obmedzovaná oslabením základných aktivít. Uvedený cieľ je aj čiastočne sociálne zameraný čo sa týka životnej úrovne a okrajovo rieši problematiku mladých farmárov, ale nezaobera sa problematikou sociálnej inklúzie.

Špecifický cieľ 2: Zlepšiť rozvoj vidieckych oblastí prístupom k infraštruktúrnym službám a tým udržať populáciu vidieckych komunít je hodnotené ako vysoko súvisiaci s rovnakými príležitosťami, plánované zníženie nerovnosti vidieckej, mestskej a vnútroregionálnej zamestnanosti a v poskytovaných službách predstavuje priamy príspevok k zlepšeniu rovnosti príležitostí. Na druhej strane, plánovaný príspevok PRV na zníženie rovnosti pohlaví je nízky, pretože nie je jasne definovaný ani popísaný.

Špecifický cieľ 3: Zabezpečiť ochranu životného prostredia a biodiverzitu vidieckeho prostredia pri udržateľnej využiteľnosti zdrojov vidieka. Prevládajúca väčšina opatrení obsahuje podmienky a aktivity na redukovanie negatívnych vplyvov na životné prostredie. Dôležitou zložkou k zabezpečeniu pokračovania poľnohospodárstva v znevýhodnených oblastiach čo úzko súvisí so zamestnanosťou a udržaním osídlenia oblastí.

2.5. Konzistentnosť cieľov PRV a cieľov politik EU.

Súladi PRV s politikami EU

Tabuľka 2.5

Špecifické ciele	Oblasti politik EU					
	Hospodárska súťaž	Rovnosť príležitostí	Životné prostredie	Zamestnanosť	Partnerstvo	Sociálna inklúzia
1. Podporiť rozvoj vidieckej ekonomiky a zabezpečiť zvyšovanie životnej úrovne vidieckeho obyvateľstva	H	M	H	H	M	L
2. Zlepšiť rozvoj vidieckych oblastí prístupom k infraštruktúrnym službám a tým udržať populáciu vidieckych komunít.	M	H	M	H	M	M
3. Zabezpečiť ochranu životného prostredia a biodiverzitu vidieckeho prostredia pri udržateľnej využiteľnosti zdrojov vidieka.	M	M	H	M	M	M

H- vysoký, M-stredný, L- nízky

2.6. Záver sekcie 2:

V predložennom Pláne rozvoja vidieka je v Sekcii 6 rámcovo načrtnutý popis navrhovanej stratégie, jej kvantifikovaných cieľov a vybraných priorít rozvoja vidieka. Hodnotitelia v súlade s obsahom tejto sekcie Ex-ante hodnotenie odporúčajú dopracovať predmetnú časť PRV s návrhmi a odporúčaniami uvedenými v predchádzajúcich stranách.

3. SEKCIA: KVANTIFIKÁCIA CIEĽOV

- 3.1 Kvantifikácia cieľov
- 3.2 Logický rámec pre opatrenia Priority 1
- 3.3 Logický rámec pre opatrenia Priority 2
- 3.4 Overovacie otázky

3.1. Kvantifikácia cieľov

Východisková kvantifikácia z Plánu rozvoja vidieka

Operačné ciele	Stratégia – nástroj na dosiahnutie cieľov	Kvantifikácia operačných cieľov v období 2004-2006
Zvýšiť produktivitu práce a konkurencieschopnosť podnikov pri zachovaní ochrany životného prostredia	INVESTÍCIE DO POĽNOHOSPODÁRSKÝCH PODNIKOV	65 projektov v oblasti Cieľa 2 zameraných na modernizáciu poľnohospodárskych podnikov
Zvýšiť úroveň odborného vzdelávania a poskytnúť subjektom pôsobiacim v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka potrebné znalosti	VZDELÁVANIE	30 vzdelávacích aktivít (kurz, seminár, workshop) v oblasti Cieľa 2.
Zachovať poľnohospodárstvo v znevýhodnených oblastiach	ZNEVÝHODNENÉ OBLASTI	Udržať hospodárenie na výmere 1,6 mil. ha v znevýhodnených oblastiach a podporiť kompenzačnými platbami v priemernej sume 47 Euro/ha 2000 poľnohospodárskych subjektov
Zaviesť poľnohospodárske výrobné postupy na ochranu a zlepšenie životného prostredia.	AGROENVIRONMENTÁLNA PODPORA	Na 12 % poľnohospodárskej pôdy (300 000 ha -prioritne v oblastiach Natura 2000) realizovať poľnohospodárske postupy šetriace životné prostredie, Na 5% poľnohospodárskej pôdy (120 000 ha) realizovať ekologické poľnohospodárstvo
Zvýšiť konkurencieschopnosť a kvalitu výrobkov pri znižovaní negatívnych dopadov na životné prostredie.	ZLEPŠENIE SPRACOVANIA A PREDAJNOSTI POĽNOHOSPODÁRSKÝCH VÝROBKOV	90 projektov v oblasti Cieľa 2 na modernizáciu a rekonštrukciu výrobných zariadení
Zvýšiť konkurencieschopnosť a zlepšiť spracovanie a odbyt lesných produktov a zvýšiť ekologickú hodnotu lesných majetkov	LESNÉ HOSPODÁRSTVO	30 projektov v oblasti Cieľa 2 na zlepšenie pracovných podmienok a ekologizáciu lesov
Posilniť ekologickú stabilitu krajiny	ZALESŇOVANIE POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDY	Zalesniť 2400 ha poľnohospodárskej pôdy
Podpora prispôsobenia a rozvoja vidieckych oblastí	▪ POZEMKOVÉ ÚPRAVY ▪ PORADENSKÉ SLUŽBY ▪ POLOSAMOZÁSOBITEĽSKÉ FARMY ▪ PLNENIE NORIEM SPOLOČENSTVA ▪ ODBYTOVÉ ORGANIZÁCIE ▪ PROTIPOVODŇOVÉ OPATRENIA ▪ PRÍPLATKY K PRIAMYM PLATBÁM	20 projektov súvisiacich s pozemkovými úpravami, 30 poradenských projektov, 3500 polosamozásobiteľských fariem, 500 projektov na plnenie noriem, 20 odbytových organizácií výrobcov, 20 projektov proti povodňam navýšenie priamych platieb o 20% z PRV

Kvantifikácia cieľov stanovená v Pláne rozvoja vidieka sa sústredila prakticky len na jeden indikátor, ktorým je napĺňaný operačný cieľ opatrenia. Vo väčšine prípadov tento indikátor stanovuje len počet projektov, ktoré boli určené delením alokovaného rozpočtu priemernou cenou projektu. Pri plošných opatreniach je cieľ kvantifikovaný príslušnou výmerou pôdy, ktorá bude dosiahnutá v programovom období. Takto stanovená kvantifikácia nedáva dostatočný podklad na stanovenie relevantných ekonomických, sociálnych a environmentálnych dopadov.

Na základe zmien a dopracovaní Plánu, ktoré hodnotitelia navrhli v predchádzajúcich sekciách, odporúčajú i pre túto sekciu doplnenie súvislosti plánu, logického zdôvodnenia a účinného prepojenia

medzi cieľmi. Boli pripravené logické rámce pre každé opatrenie. Hodnotitelia ďalej rozpracovali logické rámce pre každé opatrenie v rámci oboch priorít. Každý z nich obsahuje indikátory výsledkov a dopadu pre operačné, špecifické a globálne ciele. Zároveň odporúčajú spracovateľom Plánu dopracovať príslušnú kapitolu Plánu rozvoja vidieka pre plne akceptovateľnú kvantifikáciu cieľov.

3.2. Logický rámec pre opatrenia Priority 1

Priorita 1 - Rozvoj udržateľnej vidieckej ekonomiky

Cieľ: Podporovať rozvoj ekonomických aktivít umožňujúcich tvorbu pracovných príležitostí a primerané ekonomické podmienky vidieckeho obyvateľstva

Opatrenie 1 Investície do poľnohospodárskych podnikov

Potreby	Globálne ciele	Indikátory dopadu	Špecifické ciele	Indikátory výsledkov
Modernizácia poľnohospodárskych systémov Investície do pridanej hodnoty poľnohospodárskych výrobkov pred opustením brán poľnohospodárskych podnikov Zvýšená podpora ochrane životného prostredia v poľnohospodárskych podnikoch	Zvýšiť produktivitu práce a konkurencieschopnosť podnikov pri zachovaní ochrany životného prostredia	Zvýšenie produktivity práce u podporených subjektov. Zníženie ročných nákladov na jednotku výroby. Zníženie opotrebovanosti stavieb a techniky Zníženie negatívnych dopadov na životné prostredie	Znížiť výrobné náklady a zlepšiť pracovné podmienky na farmách, Zaviesť nové technológie šetrnejšie k životnému prostrediu Zvýšiť úroveň hygienických podmienok a welfare zvierat	Počet podporovaných fariem modernizujúcich - technologické zariadenie - budovy Počet fariem investujúcich do - hygieny a pracovných podmienok - animal welfare - ochrany životného prostredia Celkové množstvo verejných nákladov. Celkový príspevok Spoločenstva.

Opatrenie 2 Vzdelávanie

Potreby	Globálne ciele	Indikátory dopadu	Špecifické ciele	Indikátory výsledkov
Zabezpečenie programov vzdelávania v poľnohospodárstve, potravinárstve a lesnom hospodárstve Podpora odborných a profesionálnych znalostí vidieckeho obyvateľstva-všeobecne	Zvýšiť úroveň odborného vzdelávania a poskytnúť subjektom pôsobiacim v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka potrebné znalosti	Zvýšený počet subjektov vidieka schopných realizovať ekonomické aktivity. Zvýšený počet vidieckeho obyvateľstva s potrebnými zručnosťami a znalosťami v ochrane životného prostredia	Zvýšiť informovanosť a vzdelanosť konečných užívateľov podpôr Zaviesť nové metódy v poľnoh., spracovateľských a lesníc. podnikoch Udržať existujúce a vytvoriť nové pracovné miesta	Počet školení , a rámec/snímka spôsobilosti školených pracovníkov. Počet vyškolených osôb v oblasti metód hospodárenia šetrných k životnému prostrediu Počet nadobudnutých zručností a znalostí. Počet vytvorených nových miest. Celkové množstvo verejných nákladov. Celkový príspevok Spoločenstva.

Opatrenie 5 Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych výrobkov

Potreby	Globálne ciele	Indikátory dopadu	Špecifické ciele	Indikátory výsledkov
Modernizácia potravinársko-spracovateľských systémov Podpora ochrane životného prostredia	Nárast konkurencieschopnosti a kvality výrobkov za zníženia škodlivých vplyvov na životné prostredie	Zvýšený exportný predaj v podporených sektoroch Zvýšená ochrana hygieny spracovania Zvýšená ochrana životného prostredia Využívanie výrobných kapacít v podporovaných zariadeniach Vytváranie pracovných miest v podporovaných sektoroch	Zlepšiť úroveň zhody s EU a národnými štandardami v oblasti bezpečnosti potravín, hygieny a veterinárnej starostlivosti Modernizácia technológií potravinárskej výroby Zlepšenie pracovných podmienok zamestnancov	Počet modernizovaných prevádzok podľa sektorov Počet potravinárskych výrob (podľa sektorov) s dosiahnutou zhodou v stanovených štandardoch. Počet vybudovaných hygienicko sanitárnych režimov. Počet zariadení na čistenie vôd a nakladanie s odpadmi. Počet zamestnancov s lepšími pracovnými podmienkami v podporovaných zariadeniach. Celkové množstvo verejných nákladov. Celkový príspevok Spoločenstva.

Opatrenie 6.1 Investície na rozvoj produkcie a spracovania surového dreva a odbytu lesnej produkcie

Potreby	Globálne ciele	Indikátory dopadu	Špecifické ciele	Indikátory výsledkov
Vyššia úroveň investícií do ťažby a spracovania dreva	Zvýšiť konkurencieschopnosť a zlepšiť spracovanie a odbyť lesných produktov	Zvýšenie produktivity práce u podporených subjektov. Zníženie ročných nákladov na jednotku výroby (m ³ , ha). Zníženie opotrebovanosti lesnej techniky Skvalitnenie výťažnosti a zhodnotenia dreva. Zníženie dopadov na životné prostredie	Znížiť výrobné náklady a zlepšiť pracovné podmienky, Zaviesť nové technológie šetrnejšie k životnému prostrediu, Zlepšiť manažment, Vytvoriť nové pracovné miesta	Počet modernizovaných zberových a spracovateľských operácií Dĺžka nových lesných ciest Počet novovytvorených pracovných miest Celkové množstvo verejných nákladov. Celkový príspevok Spoločenstva.

Opatrenie 6.2 Trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov a ich dlhodobý rozvoj

Potreby	Globálne ciele	Indikátory dopadu	Špecifické ciele	Indikátory výsledkov
Nové investície do prevencie lesných požiarov a iných foriem škôd	Zvýšiť ekologickú hodnotu lesných majetkov	Zvýšenie plochy lesa s vybudovanými prevenčnými opatreniami Zvýšenie objemu dendromasy z	Zlepšiť manažment lesa, Realizovať protierozívne opatrenia, Obnoviť potenciál	Dĺžka (km) realizovaných protierozívnych opatrení Výmera (ha) novovysadených lesov Výmera (ha) s vybudovanými

		novovysadených lesných porastov Nárast vytvorených /zabezpečených) pracovných miest na plný/čiastočný úväzok v podporovaných projektoch	lesa po následkoch živelných pohrôm a požiarov, Znížiť rozsah škôd spôsobených živelnými pohromami a požiarmi	prevenčnými opatreniami Počet vytvorených pracovných miest Celkové množstvo verejných nákladov. Celkový príspevok Spoločenstva.
--	--	---	--	--

Opatrenie 8 Pozemkové úpravy

Potreby	Globálne ciele	Indikátory dopadu	Špecifické ciele	Indikátory výsledkov
Zvýšenie rýchlosti reštitúcií, registrácií súkromného vlastníctva pôdy a usporiadania pozemkov. Urýchlenie rozvoja trhu s pôdou.	Vypracovať a realizovať projekty pozemkových úprav pre nové priestorové a funkčné usporiadanie územia	Nárast počtu katastrálnych území s vysporiadaným vlastníctvom pozemkov. Zvýšenie počtu projektov realizovaných projektov pozemkových úprav. Zvýšenie ekologickej stability územia s novým priestorovým usporiadaním krajiny.	Usporiadať vlastnícke práva k pozemkom, Zabezpečiť prístupnosť pozemkov, Vytvárať podmienky k racionálnemu hospodáreniu a rozvoju trhu s pôdou, Zvýšiť ekologickú stabilitu krajiny	- Počet katastrálnych územií s ukončenými pozemkovými úpravami, - Počet parciel v oblasti zapojených do projektu, - Dĺžka vybudovaných a zrekonštruovaných ciest (km), - Počet nanovo vymedzených pozemkov vlastníkov, - Počet pozemkov vymedzených pre verejnú funkciu (prístupové cesty, atď.), - Zníženie rozdobenosti majetku na jedného vlastníka (%), - Zníženie počtu spoluvlastníkov jedného pozemku - Celkové množstvo verejných nákladov. - Celkový príspevok Spoločenstva.

Opatrenie 9 Poradenské služby

Potreby	Globálne ciele	Indikátory dopadu	Špecifické ciele	Indikátory výsledkov
Zabezpečenie poradenských aktivít v oblasti poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva Podpora odborných a profesionálnych znalostí vidieckeho obyvateľstva-	Zvýšiť efektívnosť podnikateľských aktivít pre konečných užívateľov	Zvýšený počet subjektov vidieka schopných realizovať ekonomické aktivity. Zvýšený počet vidieckeho obyvateľstva s potrebnými zručnosťami a znalosťami v ochrane životného prostredia.	Zvýšiť informovanosť a znalosť konečných užívateľov Zlepšiť schopnosti konečných užívateľov zúčastňovať sa podporných programov EÚ, Udržať existujúce a vytvoriť nové pracovné miesta, Zvýšiť kvalitu života na vidieku	Počet poradenských aktivít podľa oblastí Počet zapojených osôb v podporovaných opatreniach plánu Počet poradenských subjektov. Počet vytvorených nových miest. Celkové množstvo verejných nákladov. Celkový príspevok Spoločenstva.

Opatrenie 10 Podpora pre polosamozásobiteľské farmy

Potreby	Globálne ciele	Indikátory dopadu	Špecifické ciele	Indikátory výsledkov
Podpora rozvoja malých podnikov vo vidieckych oblastiach Vytváranie podmienok pre tvorbu pracovných príležitostí	Zmierniť problémy vidieka pri transformácii	Zvýšenie počtu transformovaných a životaschopných malých fariem. Zvýšenie príjmov obyvateľov vidieka.	Uľahčiť a podporiť reštrukturalizáciu polosamozásobiteľských podnikov Umožniť vytvorenie životaschopných podnikov, Zvýšiť kvalitu života na vidieku.	Počet zapojených polosamozásobiteľských subjektov. Výmera obhospodarovanej pôdy podporených subjektov. Celkové množstvo verejných nákladov. Celkový príspevok Spoločenstva.

Opatrenie 11 Podpora na splnenie noriem Spoločenstva

Potreby	Globálne ciele	Indikátory dopadu	Špecifické ciele	Indikátory výsledkov
Podpora poľnohospodárskych činností chrániacich životné prostredie, hygienu a welfare zvierat. Vyššia podpora ochrane životného prostredia	Prispôsobiť sa normám v oblasti ochrany životného prostredia, hygieny a welfare zvierat.	Zvýšená hygieny, welfare zvierat Zvýšená ochrana životného prostredia (pôdy, vody, ovzdušia) Využívanie výrobných kapacít v podporovaných podnikoch	Vybudovať kapacity na uskladňovanie živočíšnych exkrementov v súlade s normami, Vybudovať ustajňovacie kapacity v súlade s normami, Zamedziť znečisteniu životného prostredia.	Počet subjektov realizujúcich plnenie noriem v oblasti -uskladňovania -ustajňovania. Podiel podporených podnikov podľa sektorov so zavedenými normami EÚ ročne, Počet podporených podnikov podľa oblastí Celkové množstvo verejných nákladov. Celkový príspevok Spoločenstva.

Opatrenie 12 Odbytové organizácie výrobcov

Potreby	Globálne ciele	Indikátory dopadu	Špecifické ciele	Indikátory výsledkov
Propagácia a podpora vytvárania spoločných odbytových organizácií výrobcov (OOV)	Podporiť vznik, formovanie a uľahčenie administratívnych operácií odbytovým organizáciám výrobcov.	Zvýšenie podielu výrobcov organizovaných v odbytových organizáciách výrobcov Zníženie marketingových nákladov a zvýšenie konkurencieschopnosti členov odbytových organizácií výrobcov,	Prispôsobiť výrobu a množstvo výrobkov členov organizácie požiadavkám na trhu, Spoločné uvádzanie tovarov na trh vrátane prípravy na predaj, centralizácie predaj a zásobovania hromadných odberateľov, Stanovenie pravidiel pre výrobné informácie	Počet nových podporených OOV, Podiel obchodovanej produkcie (komodity) v danom regióne/roku/OOV, Objem produkcie realizovaný podporenou OOV podľa druhu komodity, Počet novovytvorených pracovných miest. Celkové množstvo verejných nákladov. Celkový príspevok Spoločenstva.

Opatrenie 13 Obnova poľnohospodárskeho výrobného potenciálu poškodeného prírodnými pohromami

Potreby	Globálne ciele	Indikátory dopadu	Špecifické ciele	Indikátory výsledkov
Nové investície do rozvoja programov na ochranu pred záplavami	Zabezpečiť ochranu a obnovu poľnohospodárskeho výrobného potenciálu poškodeného prírodnými živelnými pohromami – predovšetkým povodňami	Zvýšenie ochrany území pred záplavami. Zníženie negatívnych vplyvov povodní.	Ochrániť územia pre povodňami, Zlepšiť stav životného prostredia, Zmierniť dopady následkov povodne,	Počet vybudovaných ochranných opatrení. Počet zapojených subjektov. Plocha územia chránená realizáciou opatrenia. Celkové množstvo verejných nákladov. Celkový príspevok Spoločenstva.

3.3. Logický rámec pre opatrenia Priority 2**Priorita 2 - Ochrana a zlepšenie vidieckeho životného prostredia**

Cieľ: Zabezpečiť ochranu všetkých prírodných zdrojov, udržiavať a obnovovať príťažlivé životné prostredie.

Opatrenie 3 Znevýhodnené oblasti

Potreby	Globálne ciele	indikátory dopadu	Špecifické ciele	indikátory výsledkov
Zabezpečiť pokračovanie poľnohospodárskej činnosti v znevýhodnených oblastiach Podpora ochrany životného prostredia	Zachovať poľnohospodárstvo v znevýhodnených oblastiach	Udržané hospodárenie na farmách v oblastiach znevýhodnenia Zlepšenie príjmov v podporovaných farmách Zlepšenie zamestnanosti v podporovaných farmách	Udržať charakter krajiny slúžiacej celej spoločnosti Zachovať a podporovať udržateľné systémy hospodárenia, ktoré rešpektujú ochranu životného prostredia Zabezpečiť primerané príjmy poľnohospodárov a prispieť k stabilizácii vidieckej populácie, Zamedziť vyľudňovaniu vidieckych oblastí	Počet fariem podporených v jednotlivých typoch znevýhodnenia Veľkosť podporenej výmery v jednotlivých oblastiach znevýhodnenia Zníženie rozdielov v príjmoch fariem v znevýhodnených oblastiach a priemeru krajiny Celkové množstvo verejných nákladov. Celkový príspevok Spoločenstva.

Opatrenie 4 Agroenvironmentálna podpora

Potreby	Globálne ciele	indikátory dopadu	Špecifické ciele	indikátory výsledkov
Vyššia podpora poľnohospodárskych činností chrániacich životné prostredie a udržiavanie environmentálnych	Zaviesť poľnohospodárske výrobné postupy na ochranu a zlepšenie životného prostredia.	Zvýšenie hospodárenie na farmách podľa predpísaných postupov	Podporiť poľnohospodárstvo a pastevné hospodárstvo primeranej intenzity priateľské k životnému prostrediu, Obnoviť ekologickú	Počet zapojených organických poľnohospodárov Plocha obhospodarovaná organickým spôsobom

hodnôt krajiny		Zlepšenie príjmov v podporovaných farmách Zvýšenie produkcie organického poľnohospodárstva Zníženie negatívnych dopadov na pôdu, vodu a ovzdušie	stabilitu poľnohospodárskej krajiny prostredníctvom ochrany a obnovy sietí ekostabilizačných prvkov, Zachovať krajinné a historické dedičstvo na poľnohospodárskych plochách, Začleniť plánovanie ochrany životného prostredia do poľnohospodárskej praxe, Prispieť k zlepšeniu socio-ekonomického rozvoja vidieka prostredníctvom agroenvironmentálnych platieb za environmentálne priaznivý manažment krajiny	% zvýšenia organických poľnohospodárov Počet fariem zapojených do jednotlivých opatrení Plocha so zníženou eróziou Plocha ochránených biotopov (vodných, habitatov) Dĺžka udržiavanej nelesnej drevinovej vegetácie Počet podporených ohrozených druhov zvierat Celkové množstvo verejných nákladov. Celkový príspevok Spoločenstva.
----------------	--	---	---	---

Opatrenie 7 Zalesňovanie poľnohospodárskej pôdy

Potreby	Globálne ciele	indikátory dopadu	Špecifické ciele	indikátory výsledkov
Vyššia podpora ochrane životného prostredia Vytváranie podmienok pre tvorbu pracovných príležitostí	Posilniť ekologickú stabilitu krajiny	Zvýšenie lesnatosti územia. Zvýšenie objemu dendromasy na 1 ha zalesnenej plochy. Zvýšenie objemu dendromasy využiteľnej na energetické účely.	Znížiť eróziu pôdy, Prispieť k diverzifikácii poľnohospodárskej výroby	Počet projektov podľa účelu zalesnenia Výmera zalesnených pozemkov podľa účelu zalesnenia Počet podporených subjektov. Celkové množstvo verejných nákladov. Celkový príspevok Spoločenstva.

3.4. Overovacie otázky

Informácie žiadané na overenie dosiahnuteľnosti produkcie a výsledkov sa získajú väčšinou z projektu žiadateľa. Úspešní žiadatelia sú povinní poskytnúť všetky informácie týkajúce sa účelu žiadosti. Malo by byť vypracované a zavedené elektronicky asistované monitorovanie projektu, s poskytovaním správ o pokroku a s možnosťou automaticky prezentovať situáciu v reálnom čase o stave väčšiny vstupných, výstupných a výsledkových indikátorov. Ako sme už skôr uviedli, bude potrebné zozbierať viac informácií týkajúcich sa výsledkových indikátorov.

Vo viacerých prípadoch indikátory dopadu vyžadujú zozbieranie základných údajov, väčšinou pomocou mapovania projektov pomoci. Základné informácie týchto projektov napr. investičná

hodnota exportného predaja, výroba na pracovnú jednotku alebo počet zamestnaných by mal byť zozbieraný prostredníctvom žiadostí, alebo po schválení projektu. Overenie schválených ekonomických výkonov dotovaných fariem bude žiadať pomerné údaje na spoločnú skupinu z vykonaného mapovania.

Ako časť operačného plánovania pre implementáciu Plánu Riadiaci orgán ustanoví monitorovací systém, ktorý špecifikuje rozsah a obsah monitorovacích správ, zozbieraných informácií, spôsobov spracovania a analýz, usporiadanie hodnotenia správ a prenos úloh do odporúčaní pri zmenách v implementácii Plánu. V definovanom rozsahu monitorovacieho systému sa očakáva, že návod poskytnutý DG AGRI a informácie vyžadované manažérmi opatrení budú použité na rozšírenie rozsahu indikátorov monitoringu.

3.5. Záver sekcie 3:

Hodnotitelia odporúčajú dopracovať kvantifikáciu cieľov v súlade s postupom navrhnutým v predchádzajúcom texte a na základe novej kvantifikácie doplniť hodnotenie, ktoré analyzuje celkový ekonomický, environmentálny a sociálny vplyv, ktorý môže implementáciou plánu nastať.

4. SEKCIA: HODNOTENIE OČAKÁVANÝCH SOCIO-EKONOMICKÝCH DOPADOV, ODÔVODNENIE POLITIKY A ROZDELENIA FINANČNÝCH PROSTRIEDKOV

4.1 Očakávané dopady a výsledky týkajúce sa globálnych cieľov, špecifických cieľov a operačných cieľov

4.2 Zdôvodnenie súladu politik a rozdelenia finančných prostriedkov

Smernice EU na ex-ante hodnotenie doporučujú 2 hlavné témy pre túto časť hodnotenia:

- Očakávané dopady a výsledky týkajúce sa globálnych cieľov, špecifických cieľov a operačných cieľov (plánu) a
- Zdôvodnenie politiky a rozdelenia finančných zdrojov

Predpokladá sa, že rozsah dopadu na HDP, produktivitu, zamestnanosť, konkurencieschopnosť, životné prostredie, rovnosť príležitostí a pod., bude závisieť od úspešnosti implementácie Plánu, avšak niektoré všeobecne platné pripomienky sú už poskytnuté v tejto sekcii ex-ante hodnotenia:

4.1. Očakávané dopady a výsledky týkajúce sa celkových, špecifických a operačných cieľov.

Celkový cieľ PRV je;

Zvýšiť efektívnosť v sektore poľnohospodárskej výroby a kvality života vidieckeho obyvateľstva.

Z tohoto sú určené 3 špecifické ciele:

1. Podporiť rozvoj vidieckej ekonomiky a zabezpečiť zvyšovanie životnej úrovne vidieckeho obyvateľstva
2. Zlepšiť rozvoj vidieckych oblastí prístupom k infraštruktúrnym službám a tým udržať populáciu vidieckych komunit.
3. Zabezpečiť ochranu životného prostredia a biodiverzitu vidieckeho prostredia pri trvalo-udržateľnej využiteľnosti zdrojov vidieka.

Pre realizáciu sú navrhnuté dve priority s príslušnými cieľmi:

Priorita 1:

Rozvoj udržateľnej vidieckej ekonomiky

Celkový cieľ:

Podporovať rozvoj ekonomických aktivít umožňujúcich tvorbu pracovných príležitostí a primerané ekonomické podmienky vidieckeho obyvateľstva

Priorita 2:

Ochrana a zlepšenie vidieckeho životného prostredia

Celkový cieľ:

Zabezpečiť ochranu všetkých prírodných zdrojov, udržiavať a obnovovať príťažlivé životné prostredie.

Predpokladom úspechu každého z týchto cieľov je dosiahnutie globálnych, špecifických a operačných cieľov stanovených opatrení a dosiahnutie stanovených špecifických cieľov.

Stupeň dosiahnuteľnosti špecifických cieľov je významne ovplyvnený aj správnym a reálnym odhadom, resp. kvantifikáciou cieľov, ktorú tvorcovia Plánu použili. V niektorých prípadoch odporúčame kvantifikáciu prehodnotiť (jednoznačné stanovenie znevýhodnených oblastí, polo-samozásobiteľské farmy).

Dopad na oblasť cieľa Priority1

Plnenie noriem Spoločenstva je kľúčovou potrebou a malo by ju zabezpečiť opatrenie 11, ktoré je horizontálne, a sústreďuje sa hlavne na oblasti uskladňovania živočíšnych exkrementov a ustajňovania hospodárskych zvierat. Slovenská republika prijala v priebehu rokov 2001-2003 viaceré legislatívne normy (oblasť usklaňovania hnojív, ustajňovanie zvierat), ktoré implementujú požiadavky EÚ. Napríklad normy na uskladňovanie živočíšnych hnojív platné do roku 2001 predpisovali povinnú kapacitu na 3 mesačné uskladnenie (hnojív), po roku 2001 je táto podmienka rozšírená na 6 mesačné uskladnenie. Poľnohospodárske subjekty v prevažnej väčšine vzhľadom na zlú ekonomickú situáciu, nie sú schopné toto realizovať. Prostredníctvom navrhovaného opatrenia sa navrhuje realizovať 500 projektov na plnenie spomínaných noriem. Hodnotitelia upozorňujú na potrebu zosúladenia tohto opatrenia s novelizovanou legislatívou EÚ v tejto oblasti.

Ďalšou strategickou potrebou je modernizovať spracovateľské potravinové závody v oblasti Cieľa 2 a navýšiť úroveň zosúladenia EÚ a Národných noriem týkajúcich sa bezpečnosti a hygieny potravín. Dopady opatrenia 5 sú preto kriticky dôležité. Projekcia očakávaných výstupov bola vypočítaná hodnotiteľmi, kde sa vychádzalo z priemerných nákladov na investície podľa podaných žiadostí do obdobného opatrenia č.2 SAPARDu. Celkový počet navrhnutých investícií bol pridelený rovnakým dielom pre rôzne pod-sektory (v súlade s Prílohou 1 Zmluvy) a podľa príslušného počtu závodov v danom pod-sektore. Je navrhnuté, že prostredníctvom 90 projektov bude poskytnutá pomoc pri dosiahnutí súladu s normami EÚ a Národnými normami na bezpečnosť hygieny a potravín.

Počet investícií na opatrenie 1 v oblasti Cieľa 2 je 65 projektov. Toto sa javí byť celkom primerané, keďže v oblasti cieľa 2 je iba cca. 3,5 % výmery poľnohospodárskej pôdy SR.

Opatrenie 6 (opatrenie lesného hospodárstva) prispeje k špecifickému cieľu zvýšeniu konkurencieschopnosti v lesnom hospodárstve a trvalo udržateľného riadenia lesa v oblasti Cieľa 2. Avšak uvedené údaje neposkytujú niektoré popisné informácie, napr. o počte vytvorených pracovných miest.

Opatrenie 8 (pozemkové úpravy) je dôležité pre dlhoočakávaný postupný rozvoj trhu s poľnohospodárskou pôdou a vstup jednotlivých súkromných spoločností, ktoré by hospodárili na plný úväzok. Chýbajúci trh s pôdou je zvýraznený vo všetkých správach hodnotiteľov a významne sa tým obmedzuje aj vývoj zdravej konkurencieschopnosti hospodárenia na Slovensku. Avšak, reálny prínos tohoto opatrenia, ktoré je časovo a finančne náročné, sa zdá byť malý a postupný.

Opatrenie 10 (podpora pre polosamozásobiteľské farmy) ako horizontálne opatrenie predpokladá podporu pre 3500 subjektov. Z hľadiska hodnotiteľov je to aktivita, ktorá môže priniesť vytvorenie nových pracovných príležitostí a stabilizáciu rodinných hospodárstiev. Avšak vzhľadom na stanovené podmienky legislatívnej normy musíme upozorniť na skutočnosť, že tu môže ísť o čerpanie prostriedkov (napr. počas 3 rokov) a potom zastavenie činnosti, ak nebude uplatnená podmienka vrátenia prostriedkov pri neplnení stanoveného cieľa.

Opatrenie 12 (odbytové organizácie výrobcov) je významným z hľadiska posilnenia konkurencieschopnosti a predajnosti poľnohospodárskych produktov. Vytvorenie 20 organizácií výrobcov vzhľadom na horizontálny charakter sa javí ako dosť nízke. Hodnotitelia sú presvedčení, že opatrenie by malo mať vyššiu váhu aj napriek tomu, že obdobné opatrenie v Sáparde nie je zatiaľ príliš úspešné.

Kombináciou klimatických zmien s možnosťou zrýchlenia odtoku vody prostredníctvom drenážneho systému by sa prispelo k väčšiemu riziku zaplavenia poľnohospodárskej pôdy ako v súčasnosti. Záplavy v roku 2001 jasne poukázali na potrebu investovať do účinnejšej protipovodňovej ochrany. Kvantifikácia udáva počet zariadení na protipovodňovú ochranu, ktoré budú vytvorené alebo zlepšené, ale neudáva sa koľko týchto zariadení potrebuje byť vytvorených a zlepšených v hlavných záplavových zónach Slovenska. Toto je možné skonštatovať len na základe dodatočnej analýzy záplavových území a ich protipovodňových potrieb.

Účelom opatrení 2 a 9 je zlepšiť vedomosti a znalosti skutočných beneficentov tohoto programu, poskytnúť im zručnosť na podporu.

Cieľom opatrenia 2 je zlepšiť vedomosti a znalosti vidieckeho obyvateľstva. Je akceptované, že viac sú uprednostňované praktické vedomosti a možno povedať, že iba niekoľko najschopnejších subjektov-poskytovateľov spĺňa tieto potreby. Rozsah štúdia by mal byť plánovaný tak, aby jednotlivé typy školení, ktoré budú podporené stanovovali realistické ciele. Rozsah štúdia bude tiež určovať či je nutná centrálna akreditácia poskytovateľov a kurzov, ktorí musia spĺňať špecifické potreby a postupy.

Opatrenie 9 má poskytnúť každému potencionálnemu žiadateľovi pomoc na zapojenie sa do schémy podpory PRV a tiež pomoc počas prípravy vlastnej žiadosti. Očakáva sa pozitívny dopad prvej verifikácie predbežných projektových zámerov /žiadostí na celkový počet žiadostí, ktoré budú následne schválené pre financovanie.

Uprednostňujú sa služby prostredníctvom miestnych poradenských sietí, ktoré sú už založené avšak hodnotitelia sú rezervovaní označovať niekoľko fungujúcich subjektov pojmom „poradenská sieť“ a navrhujú najmä vzhľadom na výrazné regionálne rozdielnosti v úrovni a potenciálu poradcov vyššiu centralizáciu tohto opatrenia.

Dopad na oblasť cieľa Priority2

Kompenzačné platby sú veľmi dôležité pre poľnohospodárstvo a národnú ekonomiku, keďže významne prispievajú na základné živobytie farmárov. Nie významnou položkou zisku fariem, ale sú veľmi významné pre mnohých farmárov, najmä pri obhospodarovaní pastvín a podnikaní so zvieratami závislými od pasenia. Hodnotitelia poukazujú na nízku úroveň platov (zisku) farmárov v znevýhodnených oblastiach, špeciálne v tých, ktoré sú výraznejšie hendikepované. Čo sa týka environmentálneho vplyvu, ten je pre tieto oblasti pozitívny vzhľadom na požiadavky na účastníkov implementujúcich správnu poľnohospodársku prax. Vo väčšine prípadov zabezpečenie pokračovania poľnohospodárskych aktivít v týchto oblastiach je prínosom pre udržanie krajiny a jej biodiverzity.

Ak je pri realizácii opatrenia 4 cieľom dosiahnuť 300 000 ha realizovaných predpísanými postupmi a 120 000 ha organickým poľnohospodárstvom počas periódy plánu, bude to mať veľmi rozsiahly pozitívny environmentálny a snáď aj ekonomický vplyv na vidiek. Osobitne dôležité z environmentálneho hľadiska bude, aby farmári porozumeli systému a pojmom, napr. environmentálne senzitívna pôda, kde sa požadujú špeciálne podmienky účastníkov na jej ochranu.

Zalesňovanie poľnohospodárskej pôdy na výmere 2400 ha v súlade s podmienkami ochrany životného prostredia predstavuje 0,1 % poľnohospodárskej pôdy čo nie je veľa. Hodnotitelia však berú do úvahy, že len 5% subjektov hospodári na vlastnej pôde a ostatná je prenajímaná čo môže spôsobovať ťažkosti a prieťahy pri realizácii opatrenia.

4.2. Zdôvodnenie politík a pridelenie finančných zdrojov.

Smernice EU uvádzajú, že;

“Závažnosť každej priority by mala byť priradená a navrhnutá politikou ‘policy mix’ v pláne a (malo by byť) dané jednoznačné zdôvodnenie.”

Ďalej by malo byť vysvetlené, prečo isté intervencie dosahujú x% podielu viac alebo menej ako ostatné. Interpretácia hodnotiteľov je, že toto zahŕňa potrebu dôležitého strategického rozvoja (výsledky, ciele, úlohy) a podľa toho by mala byť pridelená na prioritu, alebo opatrenie zodpovedajúca výška zdrojov.

Tabuľka 4.1 ukazuje pridelenie finančných zdrojov medzi prioritami a opatreniami. Finančný stĺpec ukazuje množstvo celkových verejných výdavkov pridelených na každé opatrenie. Množstvo celkových výdavkov pridelených na každé opatrenie je viac upresnené v opatrení - pridelenie zdrojov a tieto údaje sú uvedené tiež v tabuľke 4.2.

Poznámka: Vzhľadom na niektoré nejasnosti a nedostatky pri stanovovaní finančného rámca hodnotitelia upravili niektoré finančné položky a následne zapracovali do nasledovných tabuliek.

Uvedené úpravy sa dotýkajú nasledovných zmien:

- V investíciách do poľnohospodárskych podnikov (oblasti Cieľa 2) príspevok Spoločenstva nesmie presiahnuť 15% uznateľných nákladov
- To isté platí pre opatrenia: Investície do predajnosti a spracovania poľnohospodárskych produktov a investície v Lesnom hospodárstve
- Pripomíname tiež, že v štádiu prípravy je i novelizácia na podporu agroenvironmentálnych opatrení s uvažovanou čiastkou príspevku spoločenstva do 85% v oblastiach Cieľa 1 a do 60% v ostatných oblastiach (táto možnosť nie je premietnutá vo finančných tabuľkách)

Tabuľka 4.1 Finančné zdroje PRV

(v MEUR – stále ceny 1999)

		Celkové náklady (€)	Verejné výdavky			Súkromné zdroje (€)	% z verejných výdavkov
			Spolu (€)	EAGGF (€)	ŠR SR (€)		
Priorita 1: Rozvoj udržateľnej vidieckej ekonomiky							
Opatrenie							
1.	Investície do poľnohospodárskych podnikov	9,034	4,951	0,743	4,208	4,083	1,1
2.	Vzdelávanie	1,000	1,000	0,500	0,500	0	0,2
5.	Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych výrobkov	44,900	17,960	2,694	15,266	26,940	3,9
6.	Lesné hospodárstvo	0,997	0,549	0,170	0,379	0,448	0,1
6.1	Investície na rozvoj produkcie a spracovania surového dreva a odbytu lesnej produkcie	0,747	0,299	0,045	0,254	0,448	
6.2	Trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov a ich dlhodobý rozvoj	0,250	0,250	0,125	0,125	0	
8.	Pozemkové úpravy	1,248	1,248	0,624	0,624	0	0,3
9.	Poradenské služby	1,000	1,000	0,500	0,500	0	0,2
10.	Podpora pre polosamozásobiteľské farmy	6,500	6,500	4,875	1,625	0	1,4
11.	Podpora na splnenie noriem Spoločenstva	52,089	52,089	42,145	9,944	0	11,4
12.	Odbytové organizácie výrobcov	3,900	3,900	3,120	0,780	0	0,8
13.	Obnova poľnohospodárskeho výrobného potenciálu poškodeného prírodnými pohromami ...	0,616	0,616	0,308	0,308	0	0,1
14.	Technická pomoc	1,500	1,500	1,200	0,300	0	0,3

15.	Príplatky k priamym platbám	70,460	70,460	55,627	14,832	0	15,5
Priorita 1 spolu:		193,244	161,773	112,506	49,266	31,471	35,5
Priorita 2: Ochrana a zlepšenie vidieckeho životného prostredia							
Opatrenie							
3.	Znevýhodnené oblasti	229,662	229,662	182,922	46,740	0	50,4
4.	Agroenvironmentálna podpora	60,415	60,415	48,333	12,082	0	13,3
7.	Zalesňovanie poľnohospodárskej pôdy	3,456	3,456	2,765	0,691	0	0,7
Priorita 2 spolu:		293,533	293,533	234,020	59,513	0	64,5

Tabuľka 4.2 Alokácia finančných zdrojov medzi priority a opatrenie

% alokácie		% z celkových zdrojov	% z verejných zdrojov
Priority - opatrenia			
Priorita 1	Opatrenie 1	1,8	1,1
	Opatrenie 2	0,2	0,2
	Opatrenie 5	9,2	3,9
	Opatrenie 6	0,2	0,1
	Opatrenie 8	0,2	0,3
	Opatrenie 9	0,2	0,2
	Opatrenie 10	1,3	1,4
	Opatrenie 11	10,7	11,4
	Opatrenie 12	0,8	0,8
	Opatrenie 13	0,1	0,1
	Opatrenie 14	0,3	0,3
	Opatrenie 15	14,5	15,5
	Spolu	39,7	35,5
Priorita 2	Opatrenie 3	47,2	50,4
	Opatrenie 4	12,4	13,3
	Opatrenie 7	0,7	0,7
	Spolu	60,3	64,5

Na základe prezentovaných čísel sa rozdelenie zdrojov medzi Prioritu 1, ktorej cieľom je *Podporovať rozvoj ekonomických aktivít umožňujúcich tvorbu pracovných príležitostí a primerané ekonomické podmienky vidieckeho obyvateľstva* a Prioritu 2 s cieľom *Zabezpečiť ochranu všetkých prírodných zdrojov, udržiavať a obnovovať príťažlivé životné prostredie* javí ako adekvátne.

Dominantné postavenie v Priorite 2 má podpora znevýhodnených oblastí, čo spracovatelia Plánu odôvodňujú potrebou zachovania poľnohospodárskych činností v týchto oblastiach vzhľadom na udržanie osídlenia krajiny a ochranu životného prostredia hlavne biodiverzity. Podpora znevýhodnených oblastí má dlhodobú tradíciu a táto požiadavka bola viackrát vznesená i od sociálnych partnerov a zástupcov beneficentov.

Podpora agroenvironmentálnych opatrení cez predpísané spôsoby hospodárenia ako povinná časť Plánu je vzťahovaná na 10 opatrení (schém), z ktorých si poľnohospodári budú vyberať podľa stanovenej kombinácie. Hodnotitelia odporúčajú vypustiť mandatórnu časť tohto opatrenia, pretože je v nesúlade s platnou legislatívou.

Navrhované opatrenia Priority 2 môžu pri akceptovaní podmienok naplniť hlavný cieľ *Zabezpečiť ochranu všetkých prírodných zdrojov, udržiavať a obnovovať prítlačlivé životné prostredie*.

Z opatrení Priority 1 je podstatná časť prostriedkov vyčlenená v súlade s legislatívou EU na príplatky k priamym platbám. Podpore plnenia noriem Spoločenstva je venovaná značná pozornosť, avšak tu bude potrebné urobiť korekcie vo väzbe na pripravované zmeny nariadení ES a v tejto súvislosti prehodnotiť možnosti alokovania týchto zdrojov.

Z opatrení pre Cieľ 2 má dominantné postavenie Investovanie do spracovania a predajnosti poľnohospodárskych produktov, kde sa jedná o modernizáciu spracovateľských kapacít a plnenie podmienok ochrany životného prostredia a hygieny.

4.3. Záver sekcie 4:

Na základe vykonaných analýz hodnotitelia odporúčajú:

Dopracovať a rozšíriť ciele pre opatrenia agroenvironmentu

Dopracovať časť 7 Plánu rozvoja vidieka – Hodnotenie uvádzajúce očakávaný hospodársky, environmentálny a sociálny dopad, detailnejšie špecifikovať sociálne a ekonomické dopady (zamestnanosť, migrácia, prípadné sociálne slabé skupiny)

Prehodnotiť a lepšie rozpracovať kvantifikácie stanovených cieľov a vypovedajúcich indikátorov

Na základe rozšírenia indikátorov stanoviť spresňujúce podklady pre dopad jednotlivých opatrení

Dopracovať a rozšíriť popis rovnováhy jednotlivých priorít a opatrení

Zosúladiť podporné systémy s legislatívou ES (nariadenie 1260/1999)

Doplniť indikatívnu finančnú tabuľku

Prehodnotiť reálnosť navrhovaného systému poradenstva vzhľadom na absenciu profesionalizovanej národnej, resp. regionálnych poradenských sietí a zväžiť centralizáciu opatrenia prostredníctvom externého kontraktora (rovnaké odporúčanie bolo dané aj riadiacemu orgánu SOP Poľnohospodárstvo a RV).

Prehodnotiť podiel niektorých opatrení (odbytové organizácie výrobcov, technická pomoc)

5. SEKCIA: KVALITA REALIZÁCIE A MONITOROVACIE MECHANIZMY

- 5.1 Identifikácia nevyhnutných vylepšení
- 5.2 Stupeň ozrejmenia povinností manažmentu a realizácie
- 5.3 Efektívne finančné siete a kontrolné mechanizmy
- 5.4 Príslušné postupy a výberové kritériá posilňujúce efektívnosť výberu projektov
- 5.5 Špecifické mechanizmy pre inovatívne činnosti

5.1. Identifikácia nevyhnutných vylepšení

Lekcie a praktické skúsenosti z implementácie programu SAPARD tvorcovia PRV zobrali do úvahy a tieto vylepšenia predstavujú:

- Sprístupnenia opatrení PRV pre viac beneficentov.
- Aplikačný postup schvaľovania bude zjednodušený a zpriehľadnený prostredníctvom schvaľovacích procesov.
- Prioritne realizovať aktivity cez vzdelávanie a technickú pomoc
- Informovanosť a publicita bude zvýšená a zabezpečí adekvátnu úroveň publicity a dostatočnej informovanosti.

Tieto zmeny na základe získaných skúseností zo SAPARDu, by mali zabezpečiť úspešnosť implementácie PRV. Okrem toho, by riadiaci orgán mal venovať od začiatku programu pozornosť priebežnému sledovaniu implementácie Plánu, pravdepodobne formou účinného monitorovacieho mechanizmu, aby v reálnom čase vedel pomerne presne stanoviť úroveň implementácie a kontexty dopadu pri jednotlivých opatreniach.

5.2. Stupeň ozrejmenia riadiacich a realizačných povinností

Bol prijatý štandardný mechanizmus riadenia, ktorý sa podobá mechanizmu prijatého pre program SAPARD. Riadiaci orgán je identifikovaný ako Odbor rozvoja vidieka a životného prostredia Ministerstva pôdohospodárstva. Príslušné povinnosti riadiaceho orgánu treba jasne identifikovať.

V materiáli nie je jasne stanovené či bude vytvorený Monitorovací výbor. Aj keď to v zmysle legislatívy ES nie je nevyhnutné, plán by mal dať jednoznačnú odpoveď. Ak bude stanovený Monitorovací výbor je potrebné definovanie štruktúry členov Monitorovacieho výboru.

Nie je tu žiadna zmienka o určení výkonného orgánu resp. sekretariátu Monitorovacieho výboru, ktorý by tomuto Monitorovaciemu výboru pomáhal. Takýto orgán sa za normálnych okolností ustanovuje.

Implementačné mechanizmy vôbec neuvádzajú mechanizmy širšej spolupráce nad rámec formálnej riadiacej štruktúry. Uvedené by predovšetkým mohlo byť pravdepodobné využitie neformálnych poradenských skupín pre podporu Monitorovacieho výboru a rozšírenie rozsahu záujmov zapojených do plánu.

Mechanizmy pre priebežné hodnotenie v polovici obdobia a dodatočné hodnotenie

Mechanizmy pre predbežné (ex-ante) a dodatočné (ex-post) hodnotenie programu sú vyložené dostatočne. Vzhľadom k stanovenému časovému rámcu neprebehne hodnotenie v polovici obdobia (mid-term).

Legislatívna základňa

Domáca legislatíva podchytávajúca program je stále doplňovaná a podriaduje sa pravidlám Spoločenstva.

Administratívny systém by mal byť dostatočný pre zaistenie kompatibility s politikami Spoločenstva za predpokladu, že súčasný systém zostane zachovaný.

Rešpektovanie princípů spolupráce

Plánovací proces široko rešpektuje princíp spolupráce. Podľa informácií riadiaceho orgánu do prípravy plánu boli zapojení zástupcovia škály organizácii verejného sektora, súkromného sektora a sociálnych partnerov. Zástupcovia orgánov ochraňujúcich životné prostredie boli tiež zapojení do tohto procesu. Nenastalo však žiadne priame zapojenie zástupcov orgánov usilujúcich o rovnaké príležitosti pre mužov a ženy.

Šírenie informácií / Propagácia

Predpokladá sa, že riadiaci orgán si je vedomý požiadaviek v tomto ohľade, hoci návrh plánu neobsahuje jasné určenie šírenia informácií / PR stratégie. Avšak za účelom zabezpečenia na prvom mieste najširšieho geografického a sektorového pokrytia PRV je jasné, že bude potrebná špecifickejšia stratégia za účelom propagácie pozitívneho obrazu a povzbudenia správneho porozumenia princípov finančnej podpory poskytovanej z PRV pri súčasnej propagácii Európskej únie.

5.3. Efektívne finančné siete a kontrolné mechanizmy

Finančné kontrolné mechanizmy a sa zdajú byť dôkladne navrhnuté, zostáva len dúfať, že budovanie inštitucionálnej základne bude návrh zodpovedať (dobudovanie Poľnohospodárskej platobnej agentúry).

Oblasť kontrolných mechanizmov je potrebné dopracovať v súlade s nariadeniami 445/2002 a 2419/2001.

5.4. Príslušné postupy a výberové kritériá posilňujúce efektívnosť výberu projektov

Proces hodnotenia nebol pre všetky opatrenia dobre rozvinutý a vyžaduje objasnenie a zvýšenú presnosť, predovšetkým pri definovaní kritérií klasifikácie a vyhodnotenia. Ak budú súčasné mechanizmy pokračovať, bude použitý konkurenčný ponukový systém založený na vyhodnocovanom, vážiacom a klasifikačnom procese využívajúcom klasifikačné kritériá na úrovni opatrení, ktorý sa ešte musí navrhnuť.

Z toho vyplýva, že predbežné hodnotenie nateraz nepodáva detailný komentár o kritériách spôsobilosti a výberu projektov jednotlivých opatrení. Namiesto toho boli podané len základné odporúčania. Detailné informácie o postupoch výberu projektov musia byť zapracované.

Hodnotiaci proces by mal byť čo najjednoduchší pri všetkých opatreniach a riadiť sa rovnakým základným pravidlom, ak to bude možné.

5.5. Špecifické mechanizmy pre inovatívne činnosti

Program nedefinuje žiadne osobitné mechanizmy pre inovatívne činnosti.

5.6. Záver sekcie 5:

Hodnotitelia odporúčajú nasledovné posilnenie Plánu:

- Stanoviť povinnosti Riadiaceho orgánu
- Stanoviť zriadenie Monitorovacieho výboru so štatútom
- Poradné orgány Monitorovacieho výboru, prípadne sekretariát
- Objasnenie informačnej stratégie a promotovania PRV
- Dopracovať oblasť finančných kontrolných mechanizmov
- Dopracovať informácie o podrobnom postupe pri výbere projektov

6. SEKCIA: ZÁVERY A ODPORÚČANIA

Súčasťou cieľa tejto sekcie je opísať príspevok Ex-ante hodnotenia, ktoré bolo urobené za účelom rozpracovania a vylepšenie Plánu rozvoja vidieka. Boli zostavené odporúčania urobené hodnotiteľmi na prvý návrh PRV a celkové zhrnutie stanoviska hodnotiteľov je prezentované na konci každej sekcie, vo väčšine prípadov sú uvedené konkrétne odporúčania.

6.1. Sekcia 1: Analýza nerovností, rozdielov a možností súčasnej situácie

Plán rozvoja vidieka popisuje na viac ako 50 stranách súčasnú situáciu v jednotlivých odvetviach a sektoroch dotýkajúcich sa vidieckych oblastí. Je dobrým podkladom pre získanie základných informácií, avšak pre ďalšie postupy hlavne pri návrhu stratégie by bolo vhodné tieto časti upraviť a doplniť.

Odporúčania na doplnenie:

- Popis spracovania a predajnosti poľnohospodárskych výrobkov s uvedením stavu hlavne čo sa týka kvality spracovania produktov
- Poskytnúť viac informácií o jednotlivých regiónoch SR (disparity, investície, nezamestnanosť atď.) pretože rozdelenie na mestské a vidiecke regióny je celkové bez ohľadu na ich situovanie v SR.
- Z vývoja podnikateľskej štruktúry v poľnohospodárstve nie je zrejmý výsledok jednotlivých foriem hospodárenia.
- Problematika pozemkových úprav je popísaná, ale chýbajú zdôvodnenia meškania tohto procesu (dôvody, časovosť).
- Popis existujúcich politík je príliš strohý čo oslabuje logickú kontinuitu na navrhované ciele a priority plánu.
- V dokumente absentuje popis rozvojových potrieb vyplývajúci s vykonanej analýzy a SWOT analýzy, ktorý je vyústením do navrhovanej stratégie, jej cieľov a priorít.

Zoznam rozvojových potrieb uvedený v sekcii 1 zoskupiť do nasledovných strategicky dôležitých oblastí:

- Aktivita, ktoré zlepšia konkurencieschopnosť poľnohospodárstva, spracovania poľnohospodárskych výrobkov a lesného hospodárstva
- Aktivita, ktoré budú realizovať ďalší rozvoj vidieckych oblastí, vzdelávanie a zručnosti vidieckej populácie a pomôžu udržať osídlenie vidieka.
- Aktivita, ktoré pomôžu zachovať a zlepšiť životné prostredie vidieka.

V súlade so strategickými oblasťami hodnotiteľa navrhujú nasledovné ciele týchto oblastí:

- Podporiť rozvoj vidieckej ekonomiky a zabezpečiť zvyšovanie životnej úrovne vidieckeho obyvateľstva
- Zlepšiť rozvoj vidieckych oblastí prístupom k infraštruktúrnym službám a tým udržať populáciu vidieckych komunit.

- Zabezpečiť ochranu životného prostredia a biodiverzitu vidieckeho prostredia pri udržateľnej využiteľnosti zdrojov vidieka.

6.2. Sekcia 2: Zhodnotenie logických rámcov a celkové zosúladenie stratégie

V predložennom Pláne rozvoja vidieka je v Sekcii 6 rámcovo načrtnutý popis navrhovanej stratégie, jej kvantifikovaných cieľov a vybraných priorít rozvoja vidieka. Hodnotitelia odporúčajú dopracovať predmetnú časť PRV s nasledovnými návrhmi a odporúčaniami:

Štruktúra cieľov PRV

PRV by mal mať celkový cieľ a špecifické ciele. Každý zo špecifických cieľov PRV bude celkovým cieľom rozvojovej priority, ktorá bude mať naopak špecifické ciele. Tieto špecifické ciele rozvojovej priority sú celkovými cieľmi opatrenia a opatrenie bude mať naopak špecifické ciele (jeden pre každý krok) a operačné ciele.

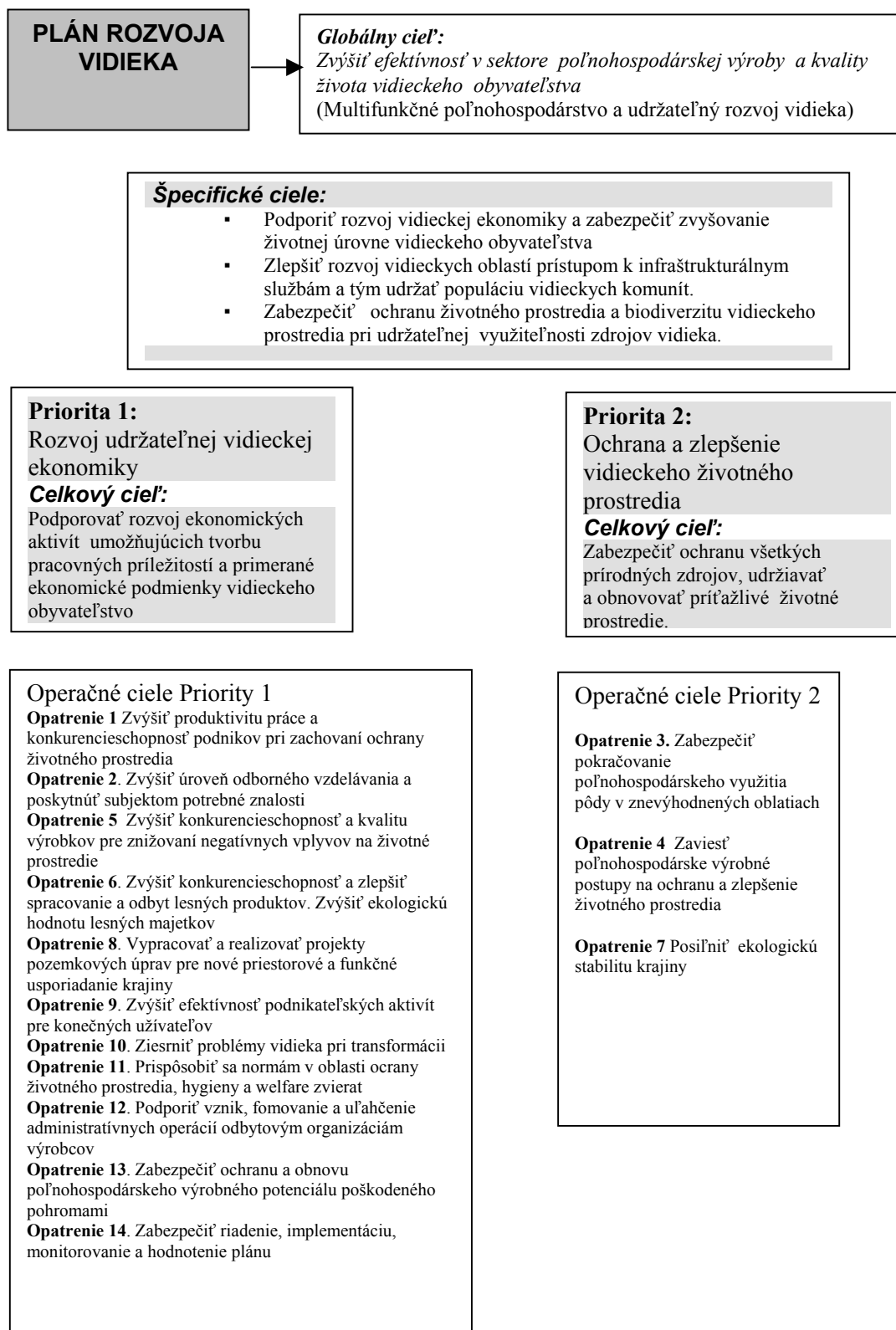
Na základe poskytnutých analýz súčasného stavu, SWOT analýzy, vyplývajúcich rozvojových potrieb, potrieb zosúladenia s národnými politikami a politikami EU, zosúladenia s Národným rozvojovým plánom odporúčajú hodnotitelia nasledovnú štruktúru Plánu rozvoja vidieka:

Plán rozvoja vidieka SR 2004-2006 (návrh)

Globálny cieľ	
Multifunkčné poľnohospodárstvo a udržateľný rozvoj vidieka	
Špecifické ciele	
▪ Podporiť rozvoj vidieckej ekonomiky a zabezpečiť zvyšovanie životnej úrovne vidieckeho obyvateľstva ▪ Zlepšiť rozvoj vidieckych oblastí prístupom k infraštruktúrnym službám a tým udržať populáciu vidieckych komunít. ▪ Zabezpečiť ochranu životného prostredia a biodiverzitu vidieckeho prostredia pri udržateľnej využiteľnosti zdrojov vidieka.	
Priority	
Priorita 1. Rozvoj udržateľnej vidieckej ekonomiky (vidiecka ekonomika a zamestnanosť)	Priorita 2. Ochrana a zlepšenie vidieckeho životného prostredia (životné prostredie vidieka)
Celkový cieľ P1: Podporovať rozvoj ekonomických aktivít umožňujúcich tvorbu pracovných príležitostí a primerané ekonomické podmienky vidieckeho obyvateľstva	Celkový cieľ P2: Zabezpečiť ochranu všetkých prírodných zdrojov, udržiavať a obnovovať príťažlivé životné prostredie.

Opatrenia	
Op.1 - Investície do poľnohospodárskych podnikov Op.2 - Vzdelávanie Op.5 - Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych produktov Op.6 - Lesné hospodárstvo Op.8 - Pozemkové úpravy Op.9 - Poradenské služby Op.10 - Podpora pre polosamozásobiteľské farmy Op.11 - Podpora na plnenie noriem Spoločenstva Op.12 - Odbytové organizácie výrobcov Op.13 - Obnova poľnohospodárskeho výrobného potenciálu poškodeného prírodnými pohromami... Op.14 - Technická pomoc	Op.3 - Znevýhodnené oblasti Op.4 - Agroenvironmentálna podpora Op.7 - Zalesňovanie poľnohospodárskej pôdy

Prezentácia globálneho a špecifických cieľov PRV, jeho priorít a opatrení

6.3. Sekcia 3: Kvantifikácia cieľov

Kvantifikácia cieľov stanovená v Pláne rozvoja vidieka sa sústredila prakticky len na jeden indikátor, ktorým je napĺňaný operačný cieľ opatrenia. Vo väčšine prípadov tento indikátor stanovuje len počet projektov, ktoré boli určené delením alokovaného rozpočtu priemernou cenou projektu. Pri plošných opatreniach je cieľ kvantifikovaný výmerou pôdy, ktorá bude dosiahnutá v programovom období. Takto stanovená kvantifikácia nedáva dostatočný podklad na stanovenie relevantných ekonomických, sociálnych a environmentálnych dopadov.

Na základe zmien a dopracovaní Plánu, ktoré hodnotitelia navrhli v predchádzajúcich sekciách, odporúčajú i pre túto sekciu doplnenie súvislosti plánu, logického zdôvodnenia a účinného prepojenia medzi cieľmi. Bol pripravený logický rámec hodnotenia pre každé opatrenie.

Hodnotitelia rozpracovali logické rámce pre každé opatrenie jednotlivých priorít. Obsahuje indikátory výsledkov a dopadu pre operačné, špecifické a globálne ciele. Zároveň odporúčajú spracovateľom dopracovať príslušnú kapitolu Plánu rozvoja vidieka pre plne akceptovateľnú kvantifikáciu cieľov.

Hodnotitelia odporúčajú dopracovať kvantifikáciu cieľov v súlade s navrhnutým postupom a na základe novej kvantifikácie doplniť hodnotenie, ktoré analyzuje celkový ekonomický, environmentálny a sociálny vplyv, ktorý môže implementáciou plánu nastať

6.4. Sekcia 4: Hodnotenie očakávaných socio-ekonomických dopadov a zdôvodnenie politiky a rozdelenia finančných prostriedkov

Na základe vykonaných analýz hodnotitelia odporúčajú:

- Dopracovať a rozšíriť ciele pre opatrenia agroenvironmentu
- Dopracovať časť 7 Plánu rozvoja vidieka – Hodnotenie uvádzajúce očakávaný hospodársky, environmentálny a sociálny dopad, detailnejšie špecifikovať sociálne a ekonomické dopady (zamestnanosť, migrácia, prípadné sociálne slabé skupiny)
- Rozvoj viac kvantifikovaných vypovedajúcich indikátorov, ako aj cieľov cez všetky indikátory
- Na základe rozšírenia indikátorov stanoviť spresňujúce podklady pre dopad jednotlivých opatrení
- Dopracovať a rozšíriť popis rovnováhy jednotlivých priorít a opatrení
- Zosúladiť podporné systémy s legislatívou ES (nariadenie 1260/1999)
- Doplniť indikatívnu finančnú tabuľku
- Prehodnotiť podiel niektorých opatrení (LFA, odbytové organizácie výrobcov, polosamozasobitelia, technická pomoc)

6.5. Sekcia 5: Kvalita realizácie a monitorovacie mechanizmy

Hodnotitelia odporúčajú nasledovné posilnenie Plánu:

- Stanoviť povinnosti Riadiaceho orgánu
- Stanoviť zriadenie a štruktúru Monitorovacieho výboru
- Poradné orgány Monitorovacieho výboru
- Objasnenie informačnej stratégie a promotovania PRV
- Dopracovať oblasť finančných kontrolných mechanizmov
- Dopracovať informácie o podrobnom postupe pri výbere projektov